

Täysistunto

Keskiviikko 19.2.2025 klo 14.02—20.11

Täysistunto alkoi klo 14.02. Täysistunto päättyi klo 20.11.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.02—16.00 ja 20.00—20.11), ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (16.00—17.59) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (17.59—20.00).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi leipomotyölain 5 §:n kumoamisesta ja työntekijöiden lähettämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 100/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 1/2025 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 18.2.2025 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa edustaja Lauri Lyly on edustaja Timo Suhosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylätään.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Lakiehdotusten hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 57; poissa 27 (äänestys 1).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 100/2024 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

3. Kulttuuripoliittinen selonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 8/2024 vp

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitien esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään viisi minuuttia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään kaksi ja puoli tuntia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Talvitie, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.05 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen iloinen ja jopa kiitollinen siitä, että saan tänään esitellä valtioneuvoston kulttuuripoliittisen selonteon täällä eduskunnan suuressa salissa. Selonteon johtajatuksena on, että kulttuuri on jokaisen oikeus ja kulttuuri kuuluu kaikille.

Varsinainen selonteko on tärkeä, mutta vielä tärkeämpää on polku, joka on kuljettu tähän hetkeen. Selontekoa on ollut valmistelemassa poikkeuksellisen laaja taide- ja kulttuurialan toimijakenttä. Kuulemistilaisuuksissa viime vuonna oli osallistumassa yli tuhat henkilöä. Selontekoon saatiin lausunnot 280 taholta. Tämä on osoitus siitä, että selonteko on yhdessä laadittu — ja yhdessä toteutettavaksi tarkoitettu. Haluankin omasta puolestani kiittää jokaista tärkeästä ja arvokkaasta panoksesta tällä polulla.

Selonteko on kauan odotettu ja toivottu linjaus. Se asettaa vision Suomen kulttuuripolitiikalle pitkälle tulevaan, 2040-luvulle saakka, siitä, mihin suuntaan toivomme, että kulttuuripolitiikkaa tulisi Suomessa viitoittaa.

Tämä on historiamme toinen kulttuuripoliittinen selonteko. Edellinen selonteko laadittiin 15 vuotta sitten. Edellisen selonteon keskeisinä toimenpiteitä olivat muun muassa Taiteen keskustoimikunnan muuttaminen Taikeksi, kansallinen digitaalinen kirjastohanke, kulttuurin hyvinvointivaikutuksien tunnistaminen, monikulttuurisuuden käsitteen määrittely, taiteen prosenttiperiaatteen ja muotoilun edistäminen sekä harrastamisen mahdollisuuksien laajentaminen.

On hienoa, että voimme käydä yhdessä täällä eduskunnan suuressa salissa laaja-alaista keskustelua kulttuurista ja taiteesta sekä niiden merkityksestä Suomelle. Yhteisten tavoitteiden toteuttamiseen tarvitaan tekijöitä, suunnitelmia ja resursseja, joilla jokaisella on oma tärkeä roolinsa. Suomi tarvitsee tulevaisuuteen näkymiä, joita visioiksikin kutsutaan. Ne luovat polkuja ja toivoa tulevaan.

Jokainen meistä voi olla kulttuurin kokija ja toteuttaja. Jokainen meistä rakentaa omalta osaltaan yhteiskuntaa, toivottavasti myös hyvää huomista. Kulttuuri vie meitä eteenpäin ja auttaa ymmärtämään maailmaa ympärillämme.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Arvoisa puhemies! 2040-luvulla kulttuuri on Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta. Onnistuneen kulttuuripolitiikan seurauksena ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä samalla yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa. Suomea hyvinvointivaltiona ja yhtenä maailman onnellisimpana kansakuntana ei olisi ilman suomalaista taidetta ja kulttuuria. Yhteisöllisen taiteen ja kulttuurin kautta vaalimme suomalaisuutta ja se kehittyy ja säilyy. Yhteiskuntamme ydin on kulttuuri, jolle syvimmet arvomme, kuten luottamusyhteiskunta, yhdenvertaisuus, sivistys, tasa-arvo ja demokratia, rakentuvat yli sukupolvien ja hallituskautien. Kulttuuri vaikuttaa siihen, miten toimimme suhteessa muihin ja itseemme: kulttuurin tuntemus lisää ymmärrystä itsestä ja toisistamme, yhteiskunnasta ja maailmasta. Samalla empatia muita kohtaan kasvaa. Se on myös väline ääriajattelun ja konfliktien ehkäisyssä.

Hyvään elämään kuuluvat kulttuurin tuomat henkiset sisällöt. Tämä edellyttää, että meillä jokaisella on valmiudet oivaltaa uutta ja oppia tekemään asioita aiempaa kekseliäämmin ja meillä on pyrkimys yhteiseen hyvään. Taide ja kulttuuri vahvistavat näitä ominaisuuksia.

Arvoisa puhemies! Kulttuurin tekijänä, toteuttajana ja kokijana ihminen toimii osana yhteisöä: läheisiä, sukua, lähiseutua, kotimaata ja jotain suurempaa. Parhaimmillaan kulttuuri voi rakentaa siltoja ihmisten välille siellä, missä ei sellaista ajatusta ole ollutkaan, ja edistää kansalaisten osallistumista yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja toteuttaa länsimaista demokratiaa. Tämä luo perustan, joka tukee hyvinvointia ja vahvistaa yhteiskunnan resilienssiä uhkia kohtaan. Kulttuurin avulla voimme puhua myös vaikeista aiheista ja tuoda niihin uusia näkökulmia.

Suomalaiset voivat olla ylpeitä omasta monipuolisesta kulttuuriperinnöstään. Suomalaisella kulttuurilla on itseisarvo ja suojaava merkitys epävaraassakin turvallisuusympäristössä. Vahva kulttuuri-identiteetti on pohja terveille itsetunnon ja henkiseen kriisinkestävyydelle — sanoisin, että jopa myös maanpuolustustahdolle. Tämä näkemys itselläni vahvistui vierailtuani Ukrainassa tämän kuun alussa.

Kulttuuri yhdistää ja inspiroi ihmisiä yli kansallisten ja kielirajojen. Se luo pehmeää vaikutusvaltaa kansainvälisissä suhteissa. Siksi on tärkeää ymmärtää, että sen on oltava osa kansainvälisten suhteidemme hoitamista, diplomatiikkaa ja myös ulkopoliittikkaa. Kulttuuri Suomen maakuvassa lisää maamme kiinnostavuutta työntekijöille, tutkijoille, opiskelijoille ja matkailijoille. Suomi ja maailma tarvitsevat kulttuurin sisältöjä ja näkyvyyttä.

Arvoisa puhemies! Kulttuuri toimii siis sivistyksen vahvistajana, yhteisöllisyyden rakentajana ja talousrattaiden moottorina. Kulttuuri luo, mahdollistaa ja vahvistaa myös kestävämpää elämäntapaa, palvelutaloutta, aineetonta arvonluontia ja ihmisen kykyä elää tasapainossa luonnon ja ympäristön kanssa. Kestävän tulevaisuuden varmistamiseksi on olennaista toimia resurssiviisaasti, jotta kaikki pääsevät tekemään, luomaan ja kokemaan kulttuuria.

Tätä varten tässä selonteossa esitellään tulevaisuusvisio kulttuurin kukoistuksesta 2040-luvulla. Eduskuntakäsittelyn jälkeen laadittava selonteon toimeenpanosuunnitelma konkretisoi yhteisesti asetetun vision toteuttamista. Selonteon laatimisen osallistavassa prosessissa on tosiaan ollut satoja alan toimijoita, kansalaisia ja asiantuntijoita työstämässä

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

tavoitteita ja parhaita keinoja kulttuurin ja luovien alojen vahvistamiseksi. Merkityksellisyys syntyy, kun ihmiset ovat keskenään vuorovaikutuksessa.

Olemme siis yhteisellä asialla: selonteko ilmaisee kulttuurin voiman ja toiveikkaan tulevaisuuden kaikille. Kulttuuri on jokaisen oikeus ja kulttuuri kuuluu kaikille.

Loppuun toive, että eduskunta käsittelee tämän tulevan kevään aikana tätä selontekoa useammassa valiokunnassa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten siirrymme ryhmäpuheenvuoroihin. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

14.13 Marko Kilpi kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ollut elämäni aikana useita kertoja vankilassa, onneksi vain työtehtävissä joka kerta. Olen huomannut, että vankiloilla on kaltereiden lisäksi yksi yhteinen tekijä: kulttuuri. Kun vapaus viedään — kun kaikki viedään — jää kulttuuri jäljelle. Siihen takerrutaan ja siihen turvaudutaan varsinkin silloin, kun on erityisen vaikeaa. Niin tapahtuu siksi, että kulttuuri on olennaisin osa ihmisyyttä. Juuri vankiloissa olen oppinut sen, että kulttuuri ei ole pelkkää luksuspalvelua, turhanpäiväistä ajanvietettä. Se on mitä suurimmassa määrin ihmisoikeus, joka on täysin tinkimätöntä. Jos se viedään, mitä silloin enää jää jäljelle?

Arvoisa puhemies! Kulttuuripoliittinen selonteko antaa Suomelle toiveikkaan tulevaisuusnäkymän. Inhimillisempi Suomi on mahdollinen. Se on mahdollinen taiteen ja kulttuurin avulla. Suomalainen kulttuuripolitiikka perustuu ajatukselle, että kulttuuri kuuluu kaikille, kulttuuri on jokaisen oikeus. Ihmisten kokemus osallisuudesta ja merkityksellisyys tuottavat sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa. Turvattomina aikoina kulttuuri ja taide lisäävät henkistä kriisinsietokykyä, resilienssiä, kuten Ukrainassakin on hyvin selkeästi ollut havaittavissa.

Kulttuurin kautta rakennetaan inhimillisempää, elinvoimaisempaa ja yhteisöllisempää Suomea. Onko meillä päättäjinä tahtoa sitoutua niihin jopa yli puoluerajojen ja hallituskausien? Kun niin teemme, voimme osoittaa todellista arvostusta kulttuuria ja sen merkitystä kohtaan. Siinä selonteko tulee toimimaan erinomaisena tahtotilan mittarina.

Arvoisa puhemies! Monenlaiset rintama- ja jakolinjat halkovat nyt Eurooppaa. On tärkeää tunnistaa kulttuurin ja taiteen voima demokratiaa vahvistavana työkaluna. Taide ja kulttuuri tarjoavat tilan eri näkemysten ja vaikeiden kysymysten käsittelylle. Ne voivat toimia tasapainottavana tekijänä nykypäivän rajusti ääripäiden välillä kallistelevassa maailmassa.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että taiteen ja kulttuurin ammattilaisilla on mahdollisuus tehdä työtään kaikkialla Suomessa. Alueelliset ja paikalliset erot taiteen ja kulttuurin tarjonnassa ja käytössä ovat suuria. Kokoomukselle on tärkeää, että kulttuurin vapaudesta, saatavuudesta ja saavutettavuudesta pidetään huolta. Tarvitsemme pitkäjänteistä, hallinnonalat ylittävää politiikkaa, joka mahdollistaa taiteilijoille ja kulttuurialan toimijoille elinvoimaisen työympäristön. Rakenteelliset ongelmat luovan alan tekijöiden sosiaali- ja työttömyysturvassa on saatava kuntoon.

Kulttuurialalle tyypilliset työnteon ja korvausten eri muodot ja kausiluontoisuus eivät saa rajoittaa oman ammatin harjoittamista. On tärkeää ymmärtää kulttuurialan ansaintalogiikat ja työn tekemisen dynamiikat. Tehtävänä on huolehtia tekijöiden hyvinvoinnista, osaajien riittävyydestä ja työmarkkinan toimivuudesta.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Meille kokoomuslaisille on erityisen tärkeää panostaa lasten ja nuorten mahdollisuuksiin päästä taiteen ja kulttuurin äärelle. Lasten ja nuorten kasvu kulttuurin tekijöiksi ja kokijoina on ratkaisevaa suomalaisen sivistyksen kehittymiselle. Lasten ja nuorten kulttuurista emme tingi.

Arvoisa puhemies! Kulttuurin roolia talouskasvun ja viennin edistäjänä ei voi aliarvioida. Luova ala on merkittävä kasvun veturi. Sen vauhdittamiseksi ja vahvistamiseksi selonteko peräänkuuluttaa muutoksia kulttuurialalle: alan rakenteita ja rahoitusta on uudistettava. Vaikeassa taloustilanteessa tämä korostuu entisestään.

Sitoutuminen vahvaan valtionrahoitukseen säilyy jatkossakin. Ei tästä maasta löydy yhtään sellaista puoluetta, joka olisi sitä mieltä, ettei valtion kuuluisi rahoittaa kulttuuria. Kaikille on tärkeää, että huolehdimme kulttuuriperinnöstämme ja mahdollistamme suomalaisen kulttuurin elinvoiman. Ministeriössä valmistelussa oleva kulttuurin kasvustrategia, lahjoitusverovähennysoikeus ja uusi kulttuurivirasto ovat hyvä alku. Lopulta kuitenkin meidän tehtävänäme tässä salissa on turvata kulttuurin saavutettavuus ja varmistaa kotimaisen kulttuurin elinvoimaisuus. Se on kaiken perusta.

Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Hyvät kuulijat! Ilman kulttuuria maailmasta tulee kylmä, kolkko ja kostea vankila, jossa elämästä [Puhemies koputtaa] tulee elinkautinen, hengenvaarallinen sairaus, joka johtaa väijäämättä pimeään ja piinallisen unohdukseen. En nyt voisi suositella sitä kenellekään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

14.18 Jaana Strandman ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! "Lähet jo, kukka, kulkemahan, / mansikka, mategemahan, / verannukka, vieremähän, / sametti, samoamahan / tästä kuulusta ko'ista, / kauniista kartanosta."

Kunnioitettu puhemies! Tässä Kalevalan runossa annetaan neuvoja nuorelle naiselle, kun tämä muuttaa kodistaan anoppilaan. Näin mekin tässä lähetekeskustelussa annamme evästyksiä, kun tämä kulttuuripoliittinen selonteko lähtee eteenpäin tässä talossa. Runosta nousee sekä kauniiden äänteiden että ajatusten tasolla esiin suomen kielen merkitys. Kieli on se, millä ajatellaan. Kieli on se, millä ilmaistaan. Kieli on se, mikä kulttuuria yhdistää. Ja Suomessa se meitä kaikkia suomalaisia yhdistävä kieli, ainoana maailmassa, on suomi.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva selonteko on hallitusohjelman mukainen pitkän aikavälin strategia ja toimintasuunnitelma. Sen aikahorisontti ulottuu 2040-luvulle saakka, eli sen tarkoitus on osoittaa suuntaviivoja kauas tulevaisuuteen ja yli hallituskausien. Selonteko käsittelee kulttuurin perustaa, sen säilyttämistä, uudistumista ja elinvoimaisuutta. Perussuomalaisesta näkökulmasta tämä kaikki kumpuaa suomen kielestä ja suomalaisesta identiteetistä.

On syytä kiittää selontekoa sen kattavuudesta ja laajuudesta. Se pohjautuu hyvin laajaan taustatyöhön, asiantuntijalausuntoihin ja tietoon. Selonteko kattaa kulttuurin perustan, tekijöiden aseman, taloudelliset ja rakenteelliset kysymykset sekä kansainväliset vaikutukset. Maailma on erilaisten kansojen muodostama kaunis ja monimuotoinen mosaiikki. Valitettavasti maailma on välillä myös tyly ja turvaton paikka, varsinkin pienille kansoille. Tästä syystä meidän on tärkeää tehdä yhteistyötä muiden kanssa, mutta tiukan paikan tullen osattava myös pitää oma päämme ja kyettävä puolustamaan omaa asemaamme ja paikkaamme maailmassa. Oma kieli ja identiteetti sekä kulttuurin juuret

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

nousevat tällaisessa tilanteessa arvoon arvaamattomaan. Kun liikutaan kohti tuntematonta tulevaisuutta, on hyvä tuntea ja tietää vähintään, mistä on tulossa.

Arvoisa puhemies! Selonteossa käsitellään ansiokkaasti aikamme muutosvoimia, kuten digitalisaatiota, väestönkehitystä ja kulttuurin roolia näissä. Tämä on hyvä asia, sillä on tärkeää pysyä kiinni konkretiassa ja kosketuksessa isoihin kysymyksiin. Selonteko ei myöskään jää yleiselle tasolle, vaan se sisältää konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä kulttuurialan kehittämiseksi. Siinä linjataan yhteistyön merkitystä valtion, kuntien ja yksityisen sektorin välillä. Selonteon pohjalta on tarkoitus laatia vielä erillinen toimeenpanosuunnitelma, ja siinä esitetään myös työkaluja kulttuuripolitiikan seurantaan ja mittaamiseen.

Arvoisa puhemies! Selonteossa pyritään näinä vaikeinakin aikoina muistuttamaan meitä kulttuuripolitiikan tärkeydestä. Vielä tärkeämpää on kuitenkin muistaa, että kulttuuri on lähtökohtaisesti muuta kuin politiikkaa. Kulttuuri on kieltä, tapa ajatella ja toimia. Se on kansalaisten jokapäiväistä elämää, konsertteja, kuvataidetta, kävelyä luonnossa, tanssia ja kaikkea sitä, mitä me kansana rakennamme ympärillemme. Kulttuuri on koti.

Suomalaiset ovat pieni kieliryhmä suuressa maailmassa. Selonteossa tuodaan hyvin selvästi esiin, että yksityisen rahoituksen osuus ei yksin riitä takaamaan kaikkea taiteen ja kulttuurin kirjoa ja saavutettavuutta. Tämän tueksi tarvitaan myös julkista rahoitusta. Jotta kulttuuri ja taide olisivat kuitenkin elinvoimaista ja aitoa, ovat yksityinen rahoitus ja yksittäisten kansalaisten kulutustottumukset aivan ratkaisevan tärkeitä. Kulttuuri ja taide kumpuavat kansasta, ja sitä tehdään ensisijaisesti kansalaisten tarpeisiin. Me perussuomalaiset näemme tärkeänä, että myös kotimaista mesenaattitoimintaa kehitetään. Me haluamme tunnustaa yhtä lailla saunakulttuurin kuin metsästyskulttuurinkin kansamme arvokkaaksi kulttuuriperinteeksi.

Arvoisa puhemies! Jokainen kansalainen itse vaikuttaa kulttuuriin ja taiteen elinvoimaan omilla ostopäätöksillään. Siksi on tärkeää, että erilainen kulttuurituotanto, näyttelyt ja esitykset ovat lähellä suomalaisia asuinpaikasta riippumatta. On tärkeää muistaa, että jos suomalainen ei tee eikä tue suomalaista teatteria, musiikkia tai elokuvaa, ei sitä tee puolestamme kukaan muukaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

14.23 Eeva-Johanna Eloranta sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Taide ja kulttuuri heijastavat historiaa ja yhteiskuntaa, tuovat merkityksiä elämään. Taiteen ytimessä on taito, vapaus ja kyky haastaa meitä ja opettaa kriittistä ajattelua. Taide avaa mahdollisuuden nähdä todellisuus ja ajan ilmiöt luovasti erilaisista näkökulmista haastaen kokijaa pohtimaan ja keskustelemaan. Muuttuvassa maailmassa kyky ajatella luovasti on yksi tärkeimmistä taidoista ja voimavaroista. Taide ja kulttuuri lisäävät hyvinvointia ja tukevat ihmisarvoista elämää. Jokaisella ikään, asuinpaikkaan ja varallisuuteen katsomatta tulee olla mahdollisuus kokea ja harrastaa kulttuuria ja taidetta. Niiden kaveriksi pitää saada kasvaa jo lapsena.

Kulttuuri on iso työllistäjä ja tuo alueille elinvoimaa. Sen osuus bkt:stä on suurempi kuin metsäteollisuuden yritysten. Jos onnistuisimme nostamaan alan osuuden Euroopan keskitasolle, olisi luotu arvonnäköjoka kaksi ja puoli miljardia euroa. Kulttuurintekijöiden oikeuksia tulee vahvistaa. Tekijänoikeuksista tulee huolehtia ja kulttuuri- ja luovien alojen korvaus-, palkkio- ja sosiaaliturvajärjestelmiä tulee parantaa.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Kulttuuripoliittinen selonteko tunnistaa hyvin nämä näkemykset, kulttuurin yhteiskunnallisen merkityksen niin talouden, hyvinvoinnin kuin alueiden elinvoiman suhteen. Kulttuurin saavutettavuus ja rooli kestävyysedistämässä nähdään keskeisenä. Kiitoksen aihe on myös selonteon ennennäkemättömän poikkihallinnollinen ote. Kulttuuri nähdään muutosvoimana. Kulttuurin laajan näkökulman lisäksi taiteen kokonaisuus ja sen rooli tosin ansaitisivat vahvempaa huomiota.

Arvoisa puhemies! Ristiriita kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteiden ja kulttuuribudjetin leikkausten välillä on kuitenkin räikeä. Hallitus leikkasi tämän vuoden kulttuurin budjetista pois kokonaiset 3 prosenttia eli 17,4 miljoonaa. Summa on kulttuurikentässä valtava mutta valtiontalouden kannalta merkityksetön. SDP:n vaihtoehdossa valtiontaloutta tasapainotetaan, mutta kulttuurista emme leikkaa.

Leikkaukset heikentävät kulttuurin alueellista saatavuutta ja samalla saavutettavuutta. Kulttuuri voi kuulua kaikille vain, jos verovaroin mahdollistetaan eri väestöryhmien ja eri alueilla asuvien kulttuuriosallistuminen. Vaikka suuri osa kulttuuritoiminnasta pyörii muulla kuin julkisella rahalla, on valtion rakenteita ylläpitävä vaikutus korvaamaton. Kuinka laaja meidän kulttuurin kenttämme enää on näiden leikkausten jälkeen? Leikkaukset kulttuurista osuvat ensisijaisesti ihmisiin lisäten työttömyyttä, sillä kulttuuri tuotetaan lähes kokonaan ihmisvoimin. Esimerkiksi yksi miljoona VOS-rahoituksessa tarkoittaa 40 henkilötövuoden menetystä. On tuhlautu, että korkeasti koulutetut taiteen ammattilaiset joutuvat työttömiksi. Valtio menettää niin koulutuspanoksen, työllisyysvaikutuksen, verotulot kuin vientieurotkin. Kaikkein suurin on kuitenkin se henkinen menetys, joka kulttuurin alasajolla kansakunnalle on. Jos leikkauksilla tuhotaan vuosikymmenien aikana rakennettua kulttuurista perustaa, sitä on vaikeaa ja hidasta, ellei jopa mahdotonta, palauttaa.

Lisäksi kulttuurialaa kurjistavat arvonlisäveron korotus, joka kohdistuu myös kulttuuripalveluihin, taideteoksiin ja kirjoihin, muut veronkorotukset, leikkaukset pienituloisten sosiaaliturvasta, leikkaukset tekijänoikeuksista, aikuiskoulutuksesta, vapaasta sivistystyöstä, järjestöavustuksista, alueiden kulttuuritoiminnasta ja viennin edistämisestä. Myös Yleen kohdistuvat leikkaukset vaikuttanevat kulttuurialan työllistymiseen. Kulttuuriviennin rahoittamistakin vähennetään.

Arvoisa puhemies! Nyt tarvitaan yhteinen tiekartta kulttuuribudjetin vahvistamiseksi tulevana vuosina, jotta alan rahoitus vastaa selonteon tavoitteita. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt on puheenvuoro edustaja Elorannalla. Pyydän lopettamaan sen rinnakkaisohjelman siellä salin puolella, kiitos.

Selonteko tulee siis sitoa pitkäjänteiseen ja ennakoitavaan rahoitussuunnitelmaan, jossa julkisen rahoituksen osuus turvataan hallituspohjasta riippumatta, tavoitteena yksi prosentti valtion budjetista. Selonteossa puhutaan rakenteiden ja rahoituksen vahvistumisesta vuoteen 2040 mennessä. Siihen on aivan liian pitkä matka.

Kulttuuri on koko kansakunnan identiteetin ja hyvinvoinnin kannalta suuri asia. Meistä suomalaisista tekee suomalaisia oma kieli ja suomalainen kulttuuri. Taide on kansakunnalle olennainen osa suomalaisuutta, ja sen tärkein arvo mitataan muutoin kuin rahassa. Ilman kulttuuria ei ole meitä. Siksi siihen on välttämätöntä investoida.

Päätän puheeni Sibelius-Akatemian dekaani Emilie Gardbergin sanoihin: "Musiikki ja taide voivat olla niin tavallista, jokapäiväistä kuluttamista, että ihminen ei edes ymmärrä

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

olevansa sen kanssa tekemisissä, vaikka taide on joka paikassa läsnä, ympyröiden ja vuorovaikuttaen ihmisen kanssa koko hänen elämänsä aikana. Jos rakenteita taiteen ympärillä hajotetaan, teemme itsellemme valtavan karhunpalveluksen. On paljon vaikeampaa jälleenrakentaa kuin pyrkiä ylläpitämään toimivaa ja tärkeitä struktuuria. Taide ja kulttuuri on häviävän pieni osa valtion budjetista, [Puhemies koputtaa] mutta niin keskeinen osa useimpien ihmisten hyvinvointia, intohimoa — ja todellakin syy olla elossa. Meillä ei siis ole varaa kansakuntana olla näitä rakenteita murentamassa."

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

14.29 Hanna Kosonen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos hallitukselle, että toitte eduskuntaan kulttuuripoliittisen selonteon. Selonteon mukaan pitkän aikavälin kulttuuripoliittikka Suomessa perustuu kulttuuriin muutosvoimana, sen tekijöiden ja sisältöjen olemiseen avainasemassa, siihen, että kulttuuri on jokaisen oikeus ja että kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista. Nämä selonteon päätavoitteet ovat kannatettavia.

Selonteossa sanotaan, että yksittäisenä asiakirjana selonteko ei muuta mitään vaan vaatii osapuolten sitoutumista ja toimenpiteiden toteuttamista yhdessä. Tästäkin on helppo olla yhtä mieltä. Näemme keskustassa tässä kuitenkin kaksi ongelmaa. Ongelmat muodostuvat siitä, että hallitus puhuu toista ja tekee toista.

Ensinnäkin: Orpon hallitus on leikannut rajusti kulttuurista. Teattereilta, orkestereilta, museoilta, festivaaleilta, taidetapahtumista, konserteista, kulttuuriviennistä ja suomalaisten elokuvien tuotannoista, muun muassa, on viety toimintaedellytyksiä. Kulttuuripalveluista osa loppuu kokonaan, ja toiminta vähenee. Orpon hallitus myös nosti kulttuuripalvelujen ja kirjojen arvonnäkökulmaa. Pääministeri Orpo on sanonut, että sitä verotetaan enemmän, mitä halutaan vähemmän. Hallitus haluaa siis kulttuuripalveluita ja kirjoja vähemmän. [Aino-Kaisa Pekonen: Mutta kaljaa enemmän!] Miten hallitus sitouttaa kuntia ja yksityistä sektoria selonteon tavoitteisiin, jos se itse nakertaa kulttuurialan toimintaa viemällä alalta rahoituksen?

Toiseksi: Kulttuuripoliittisen selonteon laatimisessa on kuultu hyvin vähän kenttää, ja vaikka puhutaan parlamentaarisen yhteistyöstä ja työskentelystä, ei keskustan käsityksen mukaan parlamentaarisen työn tunnusmerkkejä täytä se, että eduskuntaryhmien puheenjohtajat on kutsuttu kahdeksi tunniksi keskustelemaan kulttuuripoliittikasta. Jos osalliset aidosti haluttaisiin sitouttaa tavoitteisiin, olisivat toimijat mukana tekemisessä ja päättämisessä. On olemassa hallituksen sanojen todellisuus ja tekojen todellisuus, eikä näillä ole mitään tekemistä toistensa kanssa.

Arvoisa puhemies! Kulttuuri on hyvinvoinnin perusta, yhteisöjen koossapitävä voima ja osa kansallista turvallisuutta. Kulttuuri kasvattaa taloutta, se on liiketoimintaa ja voimistaa luovaa ajattelua yhteiskunnassa. Selonteossa kulttuurin monet ulottuvuudet on tunnistettu samoin kuin poikkihallinnollisuus, mutta eri aloja ei ole kohdeltu tasavertaisesti.

Arvoisa puhemies! Keskustan mielestä kulttuuri kuuluu kaikille. Kulttuurin alueellisuudesta ja saavutettavuudesta on pidettävä huolta joka puolella Suomea sekä myös kaupunkien sisällä. Selontekoon kaipaamme lisää toimenpiteitä saavutettavuuden osalta. Kulttuurin ja taiteen avulla vähemmistöt saavat äänensä kuuluviin. Kulttuurin kautta voimme parantaa ratkaisevasti esimerkiksi maahanmuuttajien kotoutumista, nuorten koheesiota ja poistaa erityisesti ikääntyneiden yksinäisyyttä.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Arvoisa puhemies! Sivistysvaltiossa ei tarvitse puhua kulttuurin ja taiteen itseisarvosta, koska ymmärrämme, että kulttuuri on identiteettimme perusta. Suomalainen kulttuurielämä loistaa omintakeisuudellaan, monimuotoisuudellaan ja kansainvälisellä menestyksellään. Meillä on Aallot, Nightwishit, Ahtilat, Schjerfbeckit, Janssonit ja Seeckit.

Erityisesti klassisen musiikin alalla maailman johtavat konserttitalot ja oopperat ovat täynnä niin suomalaisia kapellimestareita kuin laulajia ja soittajiakin. Kaija Saariahon oopperan levytys voitti pari viikkoa sitten parhaan oopperalevytyksen Grammy-palkinnon. San Fransiscon sinfoniaorkesteria johti Esa-Pekka Salonen.

Mutta menestys ei ole sattumaa, eikä se ole syntynyt ilman pitkäjänteistä panostusta musiikkikasvatukseen, korkeakoulutukseen, orkestereihin ja oopperaproduktioihin. Ei nyt eikä tulevaisuudessa voi ajatella, että mitään kohtaa kulttuurikentästä harventamalla kulttuurin kukoistus voisi Suomessa säilyä ennallaan ja että kansainvälinen menestys olisi jotenkin itsestään selvä asia. Keskusta ei usko keskittävään kulttuuripolitiikkaan.

Arvoisa puhemies! Tässä maailman ajassa joudumme korostamaan sitä, että taiteen ja kulttuurin tekijöiden on saatava toteuttaa vapaasti tehtävänsä. Kenenkään muun ei pidä määritellä heidän teostensa sisältöjä, ei varsinkaan poliitikkojen. Suomi tarvitsee todellakin yhteisen kulttuuripoliittisen pitkän tähtäimen näkymän. Kulttuuriala tarvitsee kaikkien osapuolten sitoutumista sen toteuttamiseen. Se tarvitsee myös hallituksen sitoutumista.

Turvallisuustilanne järkkyy. Nyt juuri on oikea aika vankistaa identiteettiämme, ruokkia omaleimaisuuttamme ja satsata taiteeseen ja kulttuurin, jotta meillä on, mitä puolustaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

14.35 Inka Hopsu vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä selontekoa on odotettu pitkään kulttuurikentällä. Vaatimus selonteosta on lukenut myös useamman puolueen vaaliohjelmassa. Olemme halunneet tehdä kunnianhimoisen strategian kulttuuripolitiikalle, jotta kulttuurin merkitys yhteiskunnassa tunnustettaisiin ja kulttuurielämä kukoistaisi ympäri maan. Onko tässä nyt onnistuttu? No, mielestäni ainakin osittain.

Selontekojen ei ole kuitenkaan tarkoitus jäädä vain papereiksi aikakirjoihin. Visiota kohti on kuljettava. Siksi on surullista, että tämä hallitus ei ole sitoutunut selonteon valintoja vastaavaan rahoitukseen, vaan päinvastoin se vie kulttuuri- ja luovien alojen toimintaedellytyksiä niin leikkauksin kuin veronkiristyksin. Selonteon teksti sen sijaan ei kerro alan näännyttämisestä, päinvastoin se lupaa, että valtio tukee kulttuuria aiempaa vahvemmin. Hallituspuolueet, tämä ei saa jäädä vain lupauksiksi. Miten ja milloin aiotte tätä vahvistuvaa tukea toteuttaa? Selonteon tavoite on, että luovan talouden osuus bruttokansantuotteesta on kaksinkertaistunut vuoteen 2040 mennessä — hyvä ja täysin mahdollinen tavoite, joka vaatii vielä konkreettiset välitavoitteet.

Hallitus on tilannut Risto Murrolta kasvupaketin maallemme. Kovasti toivon, että Murto on ottanut tarkasteluun myös kulttuurin ja luovien alojen potentiaalin.

Osaamista ja taitoa meillä on, mutta strategisia toimia ja investointeja puuttuu. Nyt muut Pohjoismaat pystyvät ulosmittaamaan luovien alojen osaamisen myös kasvavina vientituloina. Meillä ei ole mitään syytä jäädä hännille. Kansainvälistymisen

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

vahvistumiseksi tarvitsemme kunnianhimoa, verkostoja, ministeriöiden vahvempaa yhteistyötä ja reipasta EU-rahoitusmahdollisuuksiin tarttumista.

Arvoisa puhemies! Kulttuuriala työllistää suoraan ja välillisesti yhteensä 130 000 henkilöä. Pidänkin tärkeänä, että selonteko ottaa vahvasti kantaa kulttuurin ja luovien alojen tekijöiden toimintaedellytysten vahvistamiseen. Selonteko muun muassa lupaa, että tekijöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan. Tämä huomioidaan myös tekoälyn kehittämisessä, ja oikeuksien toteutumista valvotaan paremmin.

Ärade talman! Konst och kultur är en del av vår bildning och vårt arv från de gångna generationerna till de kommande. Kultur bygger vår identitet och stärker vår självständighet men binder samtidigt oss samman med andra och fungerar som ett gemensamt språk samt tolkar våra känslor.

Kulttuuri vahvistaa yhteiskunnan ja yksilön resilienssiä vaikeina aikoina. Se haastaa päätöksentekoa ja luo hyvinvointia. Niin valtion, kuntien kuin alueiden tulee tähän hyvinvointityöhön osallistua, vaikka alan rahoituksen halutaankin monipuolistuvan.

Osallisuus kulttuuriin on sivistyksen perusta. Siksi jokaisen mahdollisuus päästä kulttuurin ääreen on turvattava. Osallisuus tarkoittaa taiteen perusopetusta, lähikirjastoja, kulttuurikamuja, esteettömyyttä, ikäihmisten maalausryhmää, vankien bänditoimintaa, maksutonta museoyötä tai vaikka sairaalan tilataideteosta. Näistä emme halua luopua vaan vahvistaa osallistumismahdollisuuksia.

Jaanpa vielä omassa elämässä hyväksi testatun kulttuuriteon. Jos kumppanin kanssa ei meinaa riita ja paha mieli tauota, kannattaa ottaa hoilaustunti tai pari. Eihän sitäkään kestä kukaan kuunnella, mutta pari tuntia yhteislauluja saa kyllä yleensä suurimmankin kiukuttelijan laantumaan. [Naurua] Elvyttävää on katkaista työviikko elokuvalla tai virkistyä keikalla, hyvä kirja antaa uusia ajatuksia. Meistä jokainen tarvitsee kulttuuria.

Kulttuuri tuo myös alueellista elinvoimaa. Pahoittelen jo etukäteen, mutta mistäpä ilman kulttuuritapahtumia tuntisin Kaustisen, Kuhmon tai vaikkapa Mäntän, tai tekisinkö Parikkalaan satojen kilometrien lenkkiä ilman patsaspuistoa. Kulttuuri on se, mikä houkuttelee turistin paikalle — se voi olla myös se, mikä saa asettumaan ja pysymään alueella. Kulttuuri tekee paikkakunnista omaleimaisia ja houkuttelevia. Selonteko sisältää paljon hyviä ehdotuksia. Yksi niistä on mainio ajatus matkailumaksujen keräämisestä ja osoittamisesta kulttuurin rahoitukseen.

Arvoisa puhemies! Kulttuuri- ja luovilla aloilla on merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia. Niitä ei aina ole helppo mitata. Se ei vähennä niiden arvoa. Onnistuessaan kulttuuripolitiikka lisää tätä kulttuurin tuottamaa arvoa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

14.40 **Pia Lohikoski vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen kulttuuripoliittisessa selonteossa ja tämän hetken kulttuuripolitiikassa on iso riitasointu. Miten voimme taata kestävän ja pitkäjänteisen kulttuuripolitiikan, jos samalla leikkaukset halvaannuttavat kulttuuri- ja taidekentän toimintamahdollisuuksia? Joudumme nyt kysymään: Onko meillä kohta teattereita ympäri maan? Tai miksi verottaja saa hallituksen politiikan vuoksi kirjasta enemmän kuin kirjailija itse?

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Emme voi tähdätä kulttuuripolitiikassa vain 2040-luvulle, vaan päätöksiä on tehtävä nyt. Valtionrahoitus on tärkeää, jotta kulttuurin ja taiteen alueelliset erityispiirteet säilyisivät. Vasemmistoliitto haluaa nostaa taiteen ja kulttuurin osuuden prosenttiin valtion budjetista.

Arvoisa puhemies! Kulttuurin moniottelija Claes Andersson sanoi, että kulttuuri ja taide ovat tulevaisuuden trendi ja melodia. Niillä onkin valtava potentiaali maailmassa, jossa meidän olisi nojattava yhä enemmän kestävään kuluttamiseen. Kestävän tulevaisuuden vuoksi meidän on myös huolehdittava taiteilijoiden toimeentulosta ja sosiaaliturvasta, joka on monesti repaleinen ja epävarma. Leikkaukset sosiaaliturvaan ovat myös kulttuuripoliittinen kysymys.

Apurahojen tasoa on nostettava, ja niiden on kartutettava työssäoloa. Yhdistelmävakuutus olisi askel oikeaan suuntaan, vaikka se ei ratkaise kaikkia luovien alojen toimeentuloon liittyviä väliinpuotoamisia. Niihin voitaisiin puuttua elämisen perusedellytykset kattavalla perustulolla. Mutta sekään ei voi korvata apurahajärjestelmää. Molempia on kehitettävä. Vasemmistoliiton mielestä on tärkeää sitoutua reilun taiteen periaatteisiin, joissa taiteilijalle maksetaan työstä aina oikeudenmukaisesti.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa esiin lapset ja nuoret, koska lastenkulttuuri ja sen tekijät tarvitsevat enemmän arvostusta ja jokaisen lapsen pitäisi päästä taiteen pariin. Tämänkin takia kulttuurin riittävä valtionrahoitus on tärkeää. Pelkästään markkinoilla toimivat lasten kulttuuripalvelut, joissa vanhemmat ovat maksajina, eivät edistä tasa-arvoa tai alueellista saavutettavuutta. Vasemmistoliitto on ehdottanut taiteen perusopetukseen tasa-arvorahaa, joka mahdollistaisi tavoitteellisen taiteen harrastamisen nykyistä useammille perheille. [Vasemmalta: Hyvä ajatus!] Lisäksi kulttuurikasvatussuunnitelmat olisi saatava jokaiseen Suomen kuntaan.

Vaikka hallitus muuta väittää, se valitettavasti leikkaa myös lasten ja nuorten mahdollisuudesta osallistua kulttuuripalveluihin, ja eniten tässäkin kärsivät jo valmiiksi heikoimmassa asemassa olevat lapset. Lisäämällä köyhyyttä hallitus heikentää mahdollisuuksia osallistua kulttuuriin niin kokijoina kuin tekijöinäkin.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten suuret kertomukset ovat kirjojen kansien välissä, teattereiden, bändien ja orkestereiden lavoilla, elokuvateattereissa, kuvataiteessa, muotoilussa, vaatesuunnittelussa ja arkkitehtuurissa. Kulttuuri ja taide osoittavat myös, kuinka suomalaisuus on aina ollut moninaista ja ristiriitaistakin. Taiteen kuuluu olla välillä epämukavaa ja vaikeaa, jotta se voi ravistella, kyseenalaistaa ja kehittyä. Riittävä rahoitus tarvitaan myös sellaisille taiteen aloille, joilla ei ole vakiintunutta asemaa. Taide on myös olennaista yhteiskuntakritiikille ja toimivalle demokratialle. Vaikka luovalla työllä on suuri merkitys kansantaloudessa, vasemmistoliitto haluaa painottaa vahvasti myös taiteen ja kulttuurin itseisarvoa ja autonomiaa. "Taide on vapauden valtakunta", kuten kirjailija Sirpa Kähkönen totesi kulttuurialan Sakset seis -miekkarissa joulukuussa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan kysyä hallitukselta näiden kulttuurileikkausten keskellä: kuka suomalaista taidetta ja kulttuuria puolustaa, jos me emme tee sitä itse?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen, varsågod.

14.45 **Mikko Ollikainen r** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Svenska riksdagsgruppen stöder den kulturpolitiska redogörelsens vision och fyra målsättningar. Konsten och kulturen ska vara en kraft som stärker och förenar Finland och som inspirerar att bygga en mer hållbar, livskraftig och mänsklig framtid. Tack vare en

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

framgångsrik kulturpolitik upplever människor delaktighet och meningsfullhet, vilket ger upphov till en bred bildning, välbefinnande samt samhälleligt och ekonomiskt värde i samarbete med andra politikområden.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä haluaa kulttuurikentän olevan avoin ja kaikkien saavutettavissa. Kulttuuri on itseisarvo, jolla on merkittävä rooli yhteiskunnassa. Kulttuuri ja taide tukevat hyvinvointia, työllisyyttä ja oppimista. Ne lisäävät ymmärrystämme tulevaisuudesta, nykyajasta ja historiasta. Kulttuuri toimii osallisuuden ja osallistumisen areenana, jossa ihmiset voivat kasvaa, oppia ja toteuttaa itseään. Minun lapsuudessani ja nuoruudessani tämä tapahtui nuorisoseuraliikkeen piirissä. Se oli hienoa ja opettavaista aikaa. Moni meistä on toiminut kolmannella sektorilla, ja on tärkeää, että tuomme esiin kolmannen sektorin valtavaa merkitystä myös jatkossa.

Eräs tärkeimmistä kysymyksistä, joihin selonteossa otetaan kantaa, on se, että kulttuuri on jokamiehen oikeus. Kulttuuri kuuluu kaikille heidän taustastaan, kielestään, asuinpaikastaan, iästään ja taloudellisista voimavaroistaan riippumatta. Pitkäjänteistä kulttuuripolitiikkaa on tehtävä paikallisesti, alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti, ja kulttuurin tulee olla läsnä elämän kaikissa vaiheissa. Mielestämme eri äänet saavat kuulua, tuntua ja näkyä.

Koulu on Suomen suurin kulttuurilaitos, jossa taide- ja kulttuurikasvatusta on vahvistettava yhdenvertaisesti ja osallisuutta lisäävästi.

Kulttuurin tekijät ovat avainasemassa Suomen kulttuurin kannalta. Selonteossa on useita keinoja ja toimenpiteitä, joilla pyritään parantamaan kulttuurin tekijöiden asemaa, joka on aivan liian heikko, kuten korona-aikana opimme. Niitä ovat kulttuurin tekijöiden työmarkkina-asemaan liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoituksiin liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjä rakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot. Lisäksi uudistetaan yhdistelmä vakuutus kattamaan myös apurahatulo.

Kulttuurisektori ja luovat alat tuottavat lähemmäs neljä prosenttia Suomen bkt:stä, mikä usein monilta unohtuu.

Ärade talman! Vi i svenska riksdagsgruppen vill skydda det finska och finlandssvenska kulturarvet och arbeta för ett rikt och nyskapande kulturliv som speglar samhällets mångfald. Kulturen bestämmer vad vi är som människor, den bygger vår identitet. Nationalspråken definieras i grundlagen och de utgör grundvalen för den nationella identiteten. Tvåspråkigheten är vår styrka och den ger vår kultur möjlighet till en unik interaktion med de övriga nordiska länderna. Att värna om sitt språk är att värna om sin kultur och sin identitet.

Elämme geopolittisesti uskomattoman epävarmoja aikoja. Kulttuuri, kieli ja identiteetti tukevat kansallista yhteenkuuluvuutta ja resilienssiä. Winston Churchillin kerrotaan sanoneen sodan aikana määräraha keskusteluissa näin: ”Minkä takia me sitten sodimme, ellemme kulttuurimme takia?”

Kulttuuri on siis hyvin tärkeää maamme kokonaispuolustuksen kannalta. Kulttuuripolitiikan tehtävä on tukea kulttuuritarjontaa vaikuttamatta sen sisältöön ja mahdollistaa kulttuurin kehittyminen yhteiskunnan muuttuessa.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Ärade talman! I tider då det råder oro inför framtiden och nyhetsbevakningen känns överrumplande hjälper kulturen oss att förstå, analysera och bearbeta både stora och små samhällsfenomen. Den artificiella intelligensens och digitaliseringens roll blir allt större i vårt samhälle. Är det ett hot eller en möjlighet då det gäller kultur? Ja, det beror långt på vem man frågar. Jag är övertygad om att kultur stöder vårt samhälle och kultur är det som gör oss till människor, inte bara till medborgare. — Tack, kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitoksia. — Edustaja Poutala, olkaa hyvä.

14.51 Mika Poutala kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kulttuurilla on syvä yhteiskunnallinen merkitys. Kulttuuri juurruttaa meidät historiaamme. Toisaalta uudet ideat leviävät yhteisöissä usein kulttuurin ja taiteen kautta. Taide heijastelee ajan ilmiöitä sekä haastaa ihmisiä ja yhteiskuntia eteenpäin. Ehkä juuri siksi eduskuntakin on J. S. Sirénin suunnittelema kokonaistaideteos, johon olemme nyt kokoontuneina Wäinö Aaltosen Työ ja tulevaisuus -teoksen eteen käymään kulttuuripoliittista keskustelua.

Kulttuuripoliittinen selonteko maalaa pitkän aikavälin vision aina 2040-luvulle asti. Sen laatimiseen ovat osallistuneet huomattavan laajasti alan toimijat.

Kristillisdemokraatit näkevät kulttuurin ja taiteen paitsi itseisarvona myös voimavarana. Onkin hienoa, että selonteko nostaa yhdeksi kärjekseen kulttuurin jokaisen oikeutena, sillä kulttuurin ja taiteen lukuisista hyvinvointivaikutuksista ei pitäisi jäädä paitsi esimerkiksi asuinpaikan, pienituloisuuden tai sairauden vuoksi. Kulttuurihyvinvoinnin saralla Suomi on sairaalaklovneineen ja hoivamuusikoineen kansainvälinen mallimaa. KD haluaa myös edistää kulttuuri- ja liikuntalähetteiden laajempaa käyttöönottoa.

Erityisesti lasten ja nuorten oikeudesta päästä kulttuurin pariin on huolehdittava. Harrastamisen Suomen malli takaa valtaosassa Suomen kuntia peruskoululaisille mahdollisuuden päästä, lapsen niin toivoessa, kulttuuriharrastuksen piiriin maksutta. Tätä täydentää kansainvälisestikin poikkeuksellisen laadukas taiteen perusopetusjärjestelmä, jota koskevaa lainsäädäntöä hallitus nyt päivittää.

Lasten ja nuorten oikeus kulttuuriin kattaa myös oikeuden tuntea suomalaista ja länsimaista kulttuuriperintöä. Kohu syksyisestä barokkikonsertin perumisesta osoitti, että ymmärryksemme kristinuskon kulttuurisesta vaikutuksesta suureen osaan suomalaista ja länsimaista taidearretta on hapertumassa. Toisaalta keskustelu osoitti senkin, kuinka monessa Händelin Messias-oratorion kaltainen teos herättää vahvoja reaktioita, muistoja ja puolustuspuheita. Taide sykehdyttää aivan omalla tavallaan, ja siihen tutustumisen — Enkeli taivaan -virsineen ja Messias-oratorioineen — on oltava jatkossakin jokaisen koululaisen oikeus.

Arvoisa puhemies! Jotta ihmisten luovuus voisi kukoistaa, sen ympärillä on oltava tilaa hengittää. Taiteen vapaus linkittyy suoraan sananvapauteen, uskonnonvapauteen ja muihin meille tärkeisiin perusihmisoikeuksiin. "Missä poltetaan kirjoja, poltetaan lopulta myös ihmisiä", kirjoitti saksalainen runoilija Heinrich Heine jo 1800-luvulla. Sitaatti muistuttaa karuudessaan meitä sivistyksen ja sananvapauden vaalimisen tärkeydestä tänäkin päivänä. Myös taide saa herättää tunteita, eikä kaikesta voi, eikä tarvitse, pitää.

Selonteko nostaa aiheellisesti kulttuurintekijät avainasemaan. Taiteilijat ja luovan työn tekijät näyttävät jo nyt suuntaa itsensätyöllistäjille, joita arvioidaan olevan tulevaisuudessa vielä lisää. Luovat alat tuottavat työtä kymmenilletuhansille suomalaisille ja synnyttävät

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

kansainvälisesti kilpailukykyisiä innovaatioita Sibeliuksesta Ida Elinaan ja Marimekosta Angry Birdsiin — kiitos teille luovan työn tekijöille!

Arvoisa puhemies! Selonteon visio pyritään panemaan käytäntöön erillisellä toimeenpanosuunnitelmalla. KD:n eduskuntaryhmä toivottaa suunnitelman laatijoille sinnikkyyttä ja luovuutta tavoitella visiota valtion taloustilanteen asettamissa rajoissa. Paljon kulttuuripolitiikan käytännön linjauksista tehdään myös kunnissa.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä toivoo, että voimme selonteon pohjalta rakentaa yhdessä Suomea, jossa tunnemme juuremme, kulttuuri kukoistaa ja jossa jokainen voi löytää roolinsa yhteisessä tarinassamme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Talvitie, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

14.56 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie: Arvoisa puhemies! Kiitos ryhmäpuheenvuoroista. Ne olivat hyviä ja kattavia, ja ne myös osoittivat sen, miten tärkeää on, että taiteesta, kulttuurista ja luovista aloista keskustellaan täällä suuressa salissa. Ryhmäpuheenvuoroissa nostettiin monia huomioita, toki myös selonteosta, niitä huomioita, jotka on tässä laajasti valmistellussa selonteossa kirjattu, mutta oli siellä myöskin uusia näkökulmia, ja tietenkin toivon, että nämä myöskin valiokuntakäsittelyssä nostetaan esiin.

Sitten täällä oli yksittäisiä asioita:

Meillä on ministeriössä valmistelussa muun muassa tämä taiteen perusopetukseen liittyvä lakivalmistelu. Se on meneillään, ja siihen liittyviä toiveita ja näkökulmia on juuri nyt hyvä esittää, ja niitä on tärkeitä myöskin nostaa. Olen valmis niitä myöskin kuulemaan ja kuuntelemaan ja huomioimaan.

Koko sali jakoi selkeästi sen, miten iso merkitys kulttuurilla, meidän taiteella ja luovilla aloilla on meidän yhteiskunnassamme sekä siitä näkökulmasta, mikä on vaikutus sivistykseen, että sitten laajemminkin, minkälaisena kansakuntana me olemme tulleet tähän polkuun. Me ollaan varsin nuori kansakunta, ja siinä taiteella ja kulttuurilla on iso merkitys.

Myöskin taiteen tekijöiden arvostuksesta oli erittäin hyviä puheenvuoroja. Kiitos niistä ja myöskin siitä, miten iso merkitys koko kentällä on meidän työllisyydelle, taloudelle ja talouden rattaiden pyörimiselle. Se tiedostetaan vielä erityisesti, kun muistetaan, mitkä vuodet ovat olleet 20, 21, 22, eli tämä on siinäkin mielessä tärkeitä näkökulmaa.

Olen valmis kuuntelemaan keskustelua loppuun ja toivon, että löydetään näitä yhteisiä tavoitteita nimenomaan sille pitkäjänteiselle taiteen ja kulttuurin toteuttamiselle. Ymmärrän myöskin sen ristiriidan, mitä tässä muutamissa puheenvuoroissa tuotiin esiin, ja tietenkin omalta osaltani olen valmis ja teen kaikkeni siinä, että olen valmis kulttuurin kenttää puolustamaan. Olen sanonut myös julkisesti, että viimeisien viikkojen aikana ja tulevan kuukauden aikana tutustun vahvemmin kulttuurikenttään, tapaan toimijoita, käyn tilaisuuksissa ja erilaisissa tapahtumissa ja näin myöskin sitten omalta osaltani kerään sitä tietoa, mitä yleisestikin ottaen taiteen ja kulttuurin puolustamisessa tarvitaan.

Toivon myöskin tästä keskustelusta rakentavaa ja yhdessä tekevää otetta, kuten myöskin sitten laajemmin kevään keskustelusta, jossa toivottavasti myöskin eduskunta viitoittaa laajemmin meidän yhteiskunnassamme sitä keskustelua, mikä on kulttuurin merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän ensin neljä ennalta varattua puheenvuoroa, mutta jo niiden aikana edustajat voivat pyytää minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja painamalla V-painiketta. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

14.59 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Vuonna 2017 nostin keskustelualoitteessani esiin suomalaisen kulttuurin merkityksen ja muuttuvan toimintaympäristön. Sen allekirjoitti lähes 120 kansanedustajaa, ja aloite sai vahvan tuen kaikista eduskuntaryhmistä. Eduskunta kävi asiasta ajankohtaiskeskustelun maaliskuussa 2018, mutta valitettavasti se ei herättänyt silloin alan toimijoiden eikä kulttuuritoimitusten mielenkiintoa.

Kulttuuripoliittisesta selonteosta toivon aktiivista keskustelua niin salissa kuin mediassakin. Aihe on todellakin sen arvoinen. Teema on nyt entistäkin ajankohtaisempi. Tällä kertaa keskustelu ei saa jäädä vain eduskunnan täysistuntoon.

Arvoisa puhemies! Kulttuurilla on merkittävä yhteiskunnallinen asema ihmisiä yhdistävänä tekijänä. Kulttuuri luo yhteisöllisyyttä, merkityksellisyyttä ja hyvinvointia. Kulttuuri on itseisarvo, joka heijastelee historiallista kerroksellisuutta ja ihmisyyden syvintä olemusta.

Ukrainassa käytävä sota on myös kulttuurisotaa. Se kannustaa ja suorastaan pakottaa tarkastelemaan kulttuuria myös turvallisuuden näkökulmasta. Pakkosiirretyt lapset, tuhotut kulttuurikohteet ja pyrkimys kokonaisen kansan alistamiseen ovat sodan raadollisuutta. Tavotteena on Ukrainan itsenäisyyden ja kielen tuhoaminen sekä historian uudelleen kirjoittaminen.

Kulttuurilla, lukutaidolla ja yleissivistyksellä on ratkaiseva merkitys siihen, miten hyvin yhteiskuntamme kestää informaatiovaikuttamista. Historiattomuus ja medialukutaidon puutteet ovat riskejä turvallisuudelle samalla tavalla kuin mahdolliset puutteet sotilaallisessa varautumisessa. Kriisit eivät tule vain aseina, ne tulevat myös informaatiovaikuttamisen, historian vääristelyn ja identiteetin horjuttamisen kautta. Kulttuurin vahvistaminen on kansallisen resilienssin vahvistamista.

Suurvaltojen rinnalla pienten valtioiden tavoitteena on selviäminen, halu säilyttää itsenäisyys, halu säilyttää oma kulttuuri, kieli ja identiteetti, halu uskoa tulevaisuuteen ilman valloittajan kulttuuri-imperialismia.

Arvoisa puhemies! Vahvan demokratian maissa sananvapaus mahdollistaa huumorin valtion instituutioista ja naljailun päättäjistä. Autoritäärisissä maissa pilailu johtaa vankilaan, yllättävään onnettomuuteen tai tipahtamiseen parvekkeelta. Demokratia on kokenut kovia viime vuosina maailmanlaajuisesti tarkasteltuna. Alle kymmenesosa maailman väestöstä asuu täyden demokratian maissa. Demokratian elintila on kaventumassa. Kun demokratia heikkenee, myös kulttuurin vapaus kapenee.

Kulttuurin tehtävänä on myös haastaminen ja epäkohtien nostaminen esiin omilla keinoillaan. Vain vapaasti keskusteleva ja hengittävä kansa voi olla onnellinen. Suomi on maailman onnellisimpia maita. Ilman elinvoimaista kulttuuriamme olisimme onnettomia. Meillä on paljon puolustettavaa. Itsenäisyyttä ei voi olla ilman omaa kulttuuria. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

15.04 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille selonteosta. Se on lämpimästi tervetullut. Suomalaisuutta ei ole olemassa ilman elinvoimaista kulttuuria.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Selonteko on tervetullut keino vahvistaa kulttuurin toimintaedellytyksiä erittäin haastavassa tilanteessa, edistää kulttuurin saavutettavuutta ja koko yhteiskuntamme luovuutta. Sitä Suomessa tarvitaan. Kulttuuri kuuluu kaikille, niin me kaikki olemme täällä sanoneet, ja tämä selonteko on nyt mahdollisuus yhdessä viitoittaa kulttuurin edistämisen polkua eteenpäin.

Kirja-alasta luvattu selvitys on erittäin tervetullut, samoin selonteossa luvattu toimenpideohjelma kirjallisuuden tukemiseksi. Yhteistyössä ministerin ja valtiovarain sivistysjaoston kanssa saimme turvattua lainauskorvauksen tason, ja tuota työtä on nyt jatkettava kohti pohjoismaista tasoa. Työtä on jatkettava myös Celia-kirjaston ja verkkokirjahyllyjen korvausten kuntoon saattamiseksi. Kirjailija, kääntäjä ja kuvittaja ovat palkkansa ansainneet. Tässä terveisiä ministerin työpöydälle.

Kirjastoja on vaalittava. Ne varmistavat, että kulttuuri on kaikkien saatavilla. Kirjastojen merkitys lukemiselle ja ihmisten arkeen on valtava, ja tulossa olevat kuntavaalit on tärkeä paikka vahvistaa sivistyskuntia. Sitä me kokoomuslaiset teemme. Lukutaito on kaiken sivistyksen ja oppimisen perusta, ja siksi lukutaitoa ja lukemista on edistettävä. On mainiota, että äidinkielen opetusta nyt lisätään. Lukulahja lapselle -toiminta vakinaistettiin. Lukutaito- ja lukuliikeohjelmat saivat vauhditusta ja määrärahoja, koska se edelliseltä hallitukselta unohtui.

Jokaisen lapsen on päästävä taiteen ja kulttuurin ääreen. On arvokasta, että nykyinen ja edellinen kulttuuriministeri ovat priorisoineet lasten ja nuorten kulttuuria. Kulttuurilla on suuri vaikutus lasten tunne- ja tulevaisuustaitoihin sekä luovuuteen ja ihmiseksi kasvamiseen. Siksi harrastamisen Suomen mallia on kehitettävä, taidetestaajien toiminta on turvattava, taiteen perusopetuksen lainsäädännön uudistuksessa on onnistuttava, laatua ja opetuksen saavutettavuutta on varmistettava ja kaikkien taiteenalojen on siinä oltava mukana. Tämä työ on käynnissä, ja toukokuussa ilmeisimmin esitys on valmiina, ja sitä me eduskunnassa odotamme tänne käsiteltäväksi, tuota lainsäädäntöesitystä.

Kunnissa on viisasta painottaa painotettujen luokkien toimintaa. Eläköön musiikki- ja taideluokat, vaikka vasemmisto muuta vaaliohjelmassaan vaatii. [Välihuutoja vasemmalta] Painotettu opetus on aivan eri asia kuin painotetut luokat. Molempia tarvitaan, mutta kysytään lapsilta ja nuorilta sekä opettajilta, mikä heitä innostaa, eikä lannisteta eri asioista kiinnostuneita. Lapset ja nuoret ovat huomisen taiteen kuluttajia ja tekijöitä. Siksi on tärkeää, että lasten ja nuorten kulttuuria on painotettu.

Arvoisa puhemies! Luova ala on merkittävä kasvun veturi. Kulttuuri tuo työtä ja yrittäjyyttä. Sen harrastaminen edistää terveyttä ja hyvinvointia, siitä meillä on paljon tutkimustietoa. Kulttuuri yhdistää ihmisiä, lisää ymmärrystä ja henkistä kriisinkestävyyttä, sitä maailmassa tarvitaan. Monissa puheenvuoroissa nämä kulttuurin tuomat edut ovat nousseet esille, ja halusin ne itsekin tässä nostaa esille.

Haluan todeta, että kulttuuri antaa meille paljon, ja siksi meidän on puolestamme annettava sille tukemme, ja valtion rooli on tässä tärkeä. Haluankin kannustaa kulttuuriministeriä siihen, että kulttuuri ja luovat alat kuuluisivat siihen hallituksen huhtikuun kasvupakettiin omalta osaltaan. [Antti Kurvinen: Eduskuntaryhmässä kannattaa puhua tästä!] Tiedän, että tilanne on haastava, mutta tämän viestin haluan ministerille antaa. Toivon myöskin, että kehysriihessä sovittu lahjoitusverovähennysoikeus kulttuurille saadaan pian voimaan [Välihuutoja vasemmiston ja keskustan ryhmästä] — kokoomus on vahvasti hallituksessa, ja meillä on hyvä ministeri, joka kulttuuriasioita oman roolinsa myötä hyvin eteenpäin vie — eli että tämä verovähennysoikeus saataisiin

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

myöskin käyttöön, [Hälinää — Puhemies koputtaa] ja — arvoisa puhemies, kiitos — haluan myöskin todeta sen, että on tärkeää tehdä työtä sen eteen, että luovien sisältöjen tekijöille saadaan pidettyä reilut pelisäännöt ja tasavertaiset neuvotteluasemat. Maa maailma muuttuu, ja tämä on myöskin tärkeä asia pitää esillä.

Mutta vielä kerran kiitokset selonteosta ja ministerille, että te olette täällä kanssamme keskustelemassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

15.09 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa puhemies! Örlöm lörlöm ömmön möö. Tämä oli siansaksaa eikä tarkoittanut yhtään mitään. Jos meillä ei olisi yhteistä kieltä, olisimme hukassa. Raamatun mukaan Jumala sekoitti Babylonissa kielet, kun ihmiset olivat ryhtyneet rakentamaan tornia taivaaseen asti. Tornin rakentaminen ja haaveet taivaaseen kiipeämisestä jäivät, koska yhteistä kieltä ei enää ollut.

Meidän tehtävämme on rakentaa isänmaatamme Suomea. Suomen kieli on isänmaamme kieli, suomalaisen kulttuurin kieli, suomalaisen taiteen kieli — arvojemme, tapojemme, suomalaisuuden kieli. Suomalaisuusliike teki yli 150 vuotta sitten valtavan työn suomen kielen eteen. Kirkko oli nostanut suomen kielen saarnoihin ja jumalanpalveluksiin, mutta muuten suomen kieltä ei julkisesti käytetty. Suomalaisuusliike ymmärsi, että kansakunnan nouseminen itsenäisten kansojen joukkoon vaati oman kielen kohottamista niin tieteen kuin taiteen ja hallinnonkin kieleksi.

Suomalaista kulttuuria ja suomalaista taidetta ei olisi ilman suomen kieltä. J. V. Snellman kirjoitti: ”Yhtä läheisesti kuin lapsessa kuuluvat yhteen puhe- ja ajatuskyky, yhtä läheisesti liittyy kansakuntien koko henkinen elämä niiden kieleen. Arvellaan ehkä: äänne kuin äänne, kieli kuin kieli, ne vain ilmaisevat eri tavoin samoja ajatuksia. Mutta ihminen ei ilmaise sanoissaan vain ajatuksiaan, hän uskoo ja tuntee, tietää ja tahtoo sanoissaan, hänen ajatuksensa, hänen koko järjellinen olemuksensa liikkuu ja elää kielessä. Kuinka siis voisikaan kansakunnan henkisyys ilmaista itseään millään muulla kielellä kuin omalla?”

Suomalaisuusliike korosti tosiaan suomen kielen merkitystä, ja aivan erityisesti se teki sitä suomalaisen kirjallisuuden kautta. Myös tämä kulttuuripoliittinen selonteko nostaa esiin kirjallisuuden, kirjailijoiden, lukutaidon ja kielen merkityksen. Tuolloin 150 vuotta sitten vastustajia riitti. Suomenkielisten painotuotteitten julkaisemista erikseen rajoitettiin asetuksella. Saattoi siinä välillä olla usko lujilla, mutta silloin ei annettu periksi. Tuo asetus kumottiin, ja syntyi Seitsemän veljestä ja suomalaisen taiteen kultakausi. Kirjallisuus, musiikki, kuvataiteet ja arkkitehtuuri kukoistivat. Suomen kieli vakiintui tieteen, taiteen ja hallinnon kieleksi. Valtava työ takana ja suurenmoinen voitto. Suomi meni eteenpäin ja nousi, ja tuon työn hedelmistä me olemme saaneet nauttia.

Mutta mitä me teemme nyt? Luovutamme ja levitämmekö kätemme suomen kieltä uhkaavien ilmiöiden edessä? Annammeko englannin kielen vallata alaa kouluissa, ministeriöissä, liike-elämässä, yliopistoissa ja tutkimuksessa? Riittääkö meillä uskoa puolustaa suomen kieltä? Kun olen esittänyt suomen kielen aseman vahvistamista, on kuulunut ”mutta kun ruotsi”, ”mutta kun englanti”, ”mutta kun kansainvälistyminen”, ”mutta kun, mutta kun...”. Mitä puolustettavaa meillä on, jos menetämme suomen kielen, [Timo Harakka: Saame!], suomalaisen kulttuurin, yhtenäisyytemme, kansallistunteemme? Mitä arvoa sellaisella kansalla nähdään, jolla ei ole omanarvontuntoa?

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Nyt tarvitaan työtä suomen kielen ja suomalaisen kulttuurin eteen. Riittääkö rohkeutta, riittääkö näkemystä puolustaa ainutlaatuista kieltämme ja kulttuuriamme? Eduskunta säättää lait ja myös valtuudet asetusten antamiseen. Nyt tarvitaan kielilakiin muutoksia. Kielilain tehtäväksi tulee määritellä myös suomen kielen suojeleminen ja kehittäminen. Korkeakoulut ja ravintolat on velvoitettava tarjoamaan palvelua suomen kielellä.

Mitä enää odotamme? Jos suomalainen kulttuuri ja suomen kieli ovat meille tärkeitä, muuttakaamme lait. Tässä salissa tullaan käsittelemään tämän talven aikana lakialoitetta, joka esittää näitä muutoksia — kielilakiin tehtäväksi suojella ja kehittää suomen kieltä, korkeakouluille ja ravintoloille velvollisuus palvella suomen kielellä. Jos asia ei edisty lakialoitteen kautta, kirjatkaamme nämä muutokset vähintään seuraavaan hallitusohjelmaan.

Arvoisa puhemies! Saako kaikki kulttuuri näkyä? On mieletöntä, jos kouluissa ei päästetä lapsia konserttiin tai tiernapoikia ei päästetä kouluun siksi, että lapset saattavat kuulla uskonnollisia viitteitä. Suomalainen kulttuuri on täynnä kristillistä perintöämme. Miksi oppositiosta ei kuulu tämän kulttuurin puolustamista? Me perussuomalaiset olemme nimenomaan suomalaisen kulttuurin puolella. [Veronika Honkasalo: Ja leikkaatte kulttuurista!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

15.14 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Aittakummun viitoittamalla tiellä ehkä on syytä aloittaa muutamalla sanalla perussuomalaisen eduskuntaryhmän vastauksesta kulttuuripoliittiseksi selonteoksi. Katsoin, että kun teidän ryhmältänne kysyttiin, kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota, vastauksenne oli ”ei”. Kysymys: ”Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta” — vastaus: ”En. Tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni.”

Ihmettelen nyt, jos täällä perussuomalaiset ja kokoomus esittelevät meille kulttuuripoliittisen selonteon, missä perussuomalaisten eduskuntaryhmä ei ainakaan tämän lausunnon mukaan ole mukana. Tämän lausunnon ovat allekirjoittaneet Immonen Olli ja Seppänen Erkki perussuomalaisten eduskuntaryhmästä.

Mutta jos lähdetään kielestä liikkeelle ja isänmaallisuudesta: Mitä jää jäljelle suomalaisuudesta, jos mahdollisuudet kokea ja tehdä uutta kotimaista taidetta ja kulttuuria viedään? Kuka vaalii kulttuuriperintöämme, kun museoita leikataan, ja missä elää ilmaisuvoimaisena rehevä suomen kieli, jos maakunnan teatteri suljetaan ja TikTokissa soi vain englanninkielinen poppi? Keskustan visiossa rokki soi kautta Suomenniemen ja kesäteattereista löytyy maailman sivistynein ja lukutaitoisin kansa.

Tässä kulttuuripoliittisessa selonteossa haaveillaan vähäväkisten alueiden omien kulttuuripalveluiden korvaamisesta kiertuetoiminnalla. Onko kokoomuksen ajatus se, että maakuntien omaleimainen ja paikallisille ihmisille rakas kulttuuri korvataan helsinkiläisillä kiertävillä ryhmillä? Kyllähän me pärjäämme Tampereella, Helsingissä ja Turussa, joissa on mahtavat taidelaitokset ja kaupungeilla varaa rahoittaa omaa kulttuuritoimintaa laajemmalti. Mutta tässä maassa on monta pientä kuntaa, ja itse asiassa suurempia kaupunkejakin, jotka kipuilevat näiden leikkausten äärellä.

Selonteossa sekä todetaan valtakunnallisen kulttuuripolitiikan vaikuttavan alueellisesti esimerkiksi Itä-Suomen turvallisuuteen ja henkisen kriisinkestävyyyteen että myönnetään Itä-Suomen kulttuuripalvelujen heikkenevän. Mitään ratkaisuja kulttuuripalvelujen

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

alueellisen saatavuuden säilyttämiselle saati parantamiselle ei selonteossa ole — paitsi siis se kuvitelma, että maakunnan museon, teatterin ja orkesterin voisi korvata kiertueelle lähtevällä ryhmällä.

Jos kulttuuripolitiikka noudattelee hallituksen linjaa sairaalaverkosta, maakuntiin halutaan jättää vain ruotsinkieliset palvelut. Mitään ratkaisuja ei selonteossa anneta uusista rakenteista ja rahoitusmalleista, joilla alueellisia eroja tasoitettaisiin. Päinvastoin esimerkiksi viime hallituskauden kiitetty avaus erillisrahoituksesta harvaan asuttujen alueiden kulttuuritoimintaan lakkautettiin.

Itse olen syntynyt 80-luvulla, ja jopa 90-luvun lama-Suomessa kouluilla ja kunnilla oli varaa tuoda kulttuuri lapsille ja nuorille. Silloin esimerkiksi kuljetettiin linja-autolla katsomaan teatteri- tai jotakin musiikkiesitystä. Tällä hetkellä kunnat kipuilevat jopa tällaisten kysymysten kanssa. Oma orkesteri, museo, teatteri — nämä ovat kaikki oman paikkakunnan taidelaitoksia, joista olemme perinteisesti saaneet olla ylpeitä.

Arvoisa puhemies! Tänä eriytymisen aikana, jolloin tuntuu, että ihmisten on yhä vaikeampaa ymmärtää toisiaan, yhä helpompi lähteä toimimaan pelosta ja vihasta käsin toisiaan vastaan, on yhä yksi voima, joka ylittää kaikki rajat ihmisten välillä ja tekee kaikkensa löytääkseen ihmisyyden ytimen, empatian ja yhteyden, ja se, hyvät edustajat, on kulttuuri. Vaikka me olemmekin täällä montaa mieltä asioista, niin kotimatalla autoradion mukana nyökytellään samojen kappaleiden mukana, itketään ja nauretaan samoille elokuville, tv-sarjoille ja teatteriesityksille, kannustetaan suomalaisia artisteja Euroviisuissa maailmanmenestykseen ja pysähdytään oivaltamaan jotain suurempaa elämästä taiteen äärellä. Mutta, arvoisat kollegat, paitsi että suomalainen kulttuuri on kansallisen identiteettimme, yhteytemme ja demokratiamme kulmakivi, on se myös täysin aliarvostettu investointikohde, johon panostamalla saamme paitsi kansamme kukoistamaan myös eurot kilisemään moninkertaisina takaisin valtion kassaan. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten voimme aloittaa debatin. — Edustaja Hiltunen. [Hälinää] — Edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

15.19 Pia Hiltunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kulttuuri on yhteiskuntamme sielu, joka vahvistaa identiteettiä, luovuutta ja demokratiaa. Hallituksen kovat leikkaukset heikentävät kuitenkin merkittävästi kulttuurisektoria, ja tämän vuoden kolmen prosentin eli 17,4 miljoonan euron leikkaus lisää työttömyyttä, heikentää kuntien elinvoimaa ja on samalla leikkaus sivistykseen ajassa, jossa sille tosissaan olisi tarvetta. Tämä ei ole vain kulttuurialan vaan koko yhteiskunnan ongelma.

Kulttuurin tukeminen ei ole menoerä vaan investointi. Ala työllistää kymmeniätuhansia ja tuottaa Suomen bkt:stä suuremman osan kuin esimerkiksi metsäteollisuus. Tarvitsemme vakaata rahoitusta, taiteilijoiden sosiaaliturvan parantamista ja kulttuurin saavutettavuuden varmistamista kaikille. Kulttuuri ei ole luksusta vaan elinehtomme. Se vahvistaa hyvinvointia, yhteenkuuluvuutta ja maailmankuvaamme.

Arvoisa tiede- ja kulttuuriministeri, mitkä ovat ne keskeisimmät toimet, joihin hallitus ryhtyy selonteon pohjalta, ja millä aikataululla? Oletteko valmiita perumaan kovia kulttuurileikkauksia osana hakemianne kasvutoimia?

Ja viimeisenä haluan kutsua teidät kaikki kulttuurin ystävät Ouluun Euroopan kulttuuripääkaupunkiin vuonna 2026.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

15.21 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kulttuuriopetus ja -toiminta ovat tärkeitä lasten ja nuorten kasvulle ja kehitykselle. Keskusta näkee kulttuurikasvatuksen keskeisenä osana kouluarkea ja koulutuspolitiikkaa, ja muun muassa harrastamisen Suomen mallin avulla on mahdollista avata kulttuuriharrastuksia yhä useammalle lapselle ja nuorelle. Täällä myöskin todettu Taidetestaajat on ollut äärimmäisen tärkeä kulttuuriharrastuksen eteenpäinviejä ja monelle ehkä jopa se ainoa kerta, kun pääsee kulttuuriharrastuksen pariin.

On tosi tärkeätä, että kaikilla lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus tutustua erilaisiin kulttuuriimuotoihin riippumatta asuinpaikasta, perhetaustasta tai siitä perheen taloudellisesta tilanteesta. Myöskin tämä taiteen ja kulttuurin perusopetus on erittäin tärkeä osa tätä tavoitteellista harrastustoimintaa, ja se tulee turvata koko Suomessa. Osa saa tästä harrastuksestaan myöhemmin itselleen myös ammatin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

15.22 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Kulttuuri kuuluu kaikille, te sanoitte, ministeri Talvitie, ja se on juuri näin. Edustaja Kilpi puolestaan totesi, että kulttuuri on ihmisoikeus, ja siitä on todella helppo olla samaa mieltä. Edustaja Strandman sanoi, että kulttuuri lähellä suomalaisia asuinpaikasta riippumatta pitää turvata, ja edustaja Poutala puhui siitä, että kulttuurista ei pidä jäädä paitsi esimerkiksi asuinpaikan perusteella. Kylläpä te viisaasti puhutte, mutta sitten samaan aikaan teidän edustamanne hallitus leikkaa kulttuurista kaksin käsin, ja samaan aikaan teidän edustamanne hallitus kiristää kulttuurin verotusta niin, että yhä harvemmalla suomalaisella on todellisuudessa mahdollisuus nauttia kulttuurista ja yhä useammalla paikkakunnalla Suomessa ei niitä kulttuuripalveluja enää ole saatavissa, ei läheltä eikä kaukaa.

Ministeri Talvitie, haluaisin kysyä teiltä: kun kolleganne hallituksessa on sanonut, että Yleltä, joka on Suomen kulttuurin kannalta ratkaisevan tärkeä, pitäisi leikata vielä lisää, oletteko sitoutunut parlamentaariseen työhön, jolla on päätetty Ylen rahoituksesta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

15.23 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee täällä kokoomuksen puheita, niin minussa herää kaksi kuulijaa: toinen on kansanedustaja ja toinen on musiikin tohtori. Kansanedustajaminä ajattelee näitä puheita kuunnellessaan, että tämä kuvaa kyllä sitä selonteon prosessia, jossa kauniilla sanoilla häivytetään se, että te leikkaatte kulttuurilta massiivisesti. Musiikin tohtori -minä ajattelee, että tämä puhe on kulttuurialan ihmisistä ja heidän arjestaan irrallaan. Kuten ministerikin totesi, niin tämä selonteko asettaa vision 2040-luvulle, mutta jos ei ole resursseja, niin on kyllä hieman vaikea visioida. Edustaja Poutalahan täällä tarjosi jo sellaista rajattua visiota, että näiden resurssien puitteissa voi sitten hieman visioida.

Minä ymmärrän myös sen, että kokoomuksella puntti tutisee täällä Helsingissä, mutta jos täällä pidetään puheita sivistyksestä, niin sitten kannattaa kyllä kuunnella tutkijoita, myös mitä tulee painotettuun opetukseen, ja sanon tämän myös entisenä musiikinopettajana.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Haluan sanoa lopuksi painokkaasti tämän, että kun te leikkaatte kulttuurilta, te leikkaatte yhteiskunnan moniäänisyydestä, yhteiskuntakritiikistä, itseymmärryksestä ja demokratiasta. Ihmettelen, miten kokoomus voi ajatella, että meillä on yhteiskuntana tähän varaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

15.24 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On äärettömän tärkeää, että käsittelemme täällä nyt yhdessä kulttuuripoliittista selontekoa tänä kriittisenä hetkenä. Meillä Mikkelin Ristiinassa on säilynyt Astuvansalmen kalliomaalauksia noin 6 000 vuoden takaa. — Kannattaa muuten käydä katsomassa kulttuuria sukupolvien takaa. — Meidän on huomioitava nyt, että teknologia kehittyy tällä hetkellä valtavaa vauhtia. Tänä päivänä on vielä vaikeampaa arvioida kulttuuripolitiikan haasteita vuoteen 2040. Teknologian muutos voi muuttaa kulttuurikenttää jopa enemmän kuin edellisen 6 000 vuoden aikana muutosta on tapahtunut. Se ei ole kuitenkaan syy olla yrittämättä toimia hallituskaudet ja taloussuhdanteet ylittävästi. Me tarvitsemme nyt yhteisen vision ja tavoitteet. Nyt on katsottava yhdessä eteenpäin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

15.25 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt on pakko tässä yhteydessä ottaa kantaa siihen aivan suhteettomaan huutoon, mitä on tullut näistä kulttuurisäästöistä tänäänkin. On väitetty, että kulttuurin rahoitukseen nyt kohdistuvat säästöt vaarantavat koko yhteiskuntamme kehityksen ja uhkaavat perusoikeuksiamme. Vasemmistosta on jopa sanottu, että maamme johto toimii autoritääristen johtajien tavoin, kun säästämme kulttuurista. [Veronika Honkasalon välihuuto]

Puhemies! Tämä on täysin käsittämätöntä puhetta, jossa ei ole mitään suhteellisuudentajua ottaen huomioon, että säästöjen suuruus on 17 miljoonaa euroa. Kulttuurin rahoituksen osuus pelkästään opetus- ja kulttuuriministeriön budjetista on yli puoli miljardia euroa eli yli 500 miljoonaa euroa, kaikilta momenteilta yhteensä 1,3 miljardia.

Puhemies! On siis syytä muistaa, että kulttuuri saa edelleen merkittävää julkista tukea eikä sen elinvoimaisuus ole yksinomaan valtionrahoituksesta kiinni. Nyt hieman jäitä hattuun.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Razmyr, olkaa hyvä.

15.26 Nasima Razmyr sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä pahasti teillä mittasuhteet ovat kadoksissa. Kysehän on siitä, että kulttuurilta leikataan mittavasti, ja siihen vielä nämä veronkorotukset päälle.

Arvoisa ministeri, kiitos tästä selonteosta. On vaikea olla yhtymättä siihen, että selonteossa on erittäin paljon tärkeitä tavoitteita, ja tarkoitushan on siinä vallan mainio. Mutta valitettavasti tämä hallituskausi näyttää hyvin ristiriitaiselta suhteessa näihin tavoitteisiin, puhutaan sitten kulttuuriperinnön säilyttämisestä taikka elinvoiman vahvistamisesta.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Sanoitte tuossa äsken, arvoisa ministeri, että aiotte puolustaa kulttuurikenttää. Toivon todella, että tarkoittatte, mitä sanotte. Ainahan myös niitä huonoja päätöksiä voidaan perua, ja toisaalta voitte varmistaa, että uusia leikkauksia ei tule kohdistumaan kulttuuriin.

Täällä moneen otteeseen ollaan kysytty myös hallituksen kevään kasvuriihestä, ja minäkin haluan kysyä: tuleeko nyt vihdoinkin ja viimein paljon kaivattu luovien alojen kasvupaketti?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.28 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Erinomaista keskustelua suomalaisesta kulttuurista. Tuolta itärajalta, Ilomantsista tulevana kansanedustajana olen pannut merkille ahdingon Suomen keskittymisestä yhä suurempiin kasvukeskuksiin. Se häittää ehdottomasti tätä suomalaisen kulttuurin ylläpitämistä. Joka ainoassa kunnassa Suomessa, ympäri Suomea, kasvatetaan vahvaa, hyvää suomalaista kulttuuria eri tavoilla. Samoin kotikunnassani sitä tehdään edelleen ja hyvin vahvasti. Vaikka olemme olleet taloudellisissa vaikeuksissa, silti usko siihen, että meidän elämämme jatkuu — ja esimerkiksi kotikunnassani karjalainen kulttuuri — elää vahvana. Idän ja lännen välissä meillä on hyvin vahva kulttuuriperintö, ja mitä olen eri puolilla Suomea liikkunut, eri maakunnissa on sama havainto. Heillä on oma vahva kulttuurinsa. Siellä kannattaa käydä. Siellä on erilaisia tapahtumia. Sinne kun menee, niin huomaa, että kas, kas, täälläpä osataan asioita.

Toivon, arvoisat edustajakollegat, kun me näitä rahoja määräämme tässä maassa, minne sitten menevätkään, paikallisuuden ja myös pienten alueiden tukemista. Itä-Suomi on tässä esimerkkinä. Meiltä on lähes kaikki viety. Olen aina [Puhemies koputtaa] leikkilläni sanonut, että älkää nyt ainakaan Rajavartioston rahoja viekö.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

15.29 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä todella on kuultu hallituspuolueista kauniita ja arvostavia puheenvuoroja kulttuurin merkityksestä Suomelle sen sijaan, että täällä olisi suoraan ja nöyrästi todettu, että onpahan leikattu paljon. Niin on tarvinnut ehkä tehdä, se on ollut arvovalinta, joka on tehty. Mutta tänne tullaan kuoruttamaan, miten tärkeää on kotimainen kulttuuri, miten suuri merkitys näillä toimijoilla on, ja sitten vielä itse asiassa vähätellään, että eipähän sieltä paljon olla leikattu.

Puheet ovat erittäin ristiriitaisia. Te sanoitte hallituksessa, että haluatte vahvistaa Suomea, mutta leikkaatte suomalaisesta kulttuurista. Te sanotte, että on työn linja, mutta leikkaatte kulttuurista tavalla, joka ajaa kulttuuritoimijoita ja -yrittäjiä ahdinkoon, työttömyyteen. Te sanotte, että Suomi tarvitsee kasvua, mutta te ette vauhdita luovien alojen kasvupotentiaalia, joka siellä olisi mitattavissa, ja te sanotte, että te vahvistatte resilienssiä, lisäätte hyvinvointia, vaikka todellisuudessa kulttuurileikkaukset tekevät kulttuurista saavuttamattomampaa monille — vaikkapa niiden pienituloisten perheiden lapsille.

Voisitteko siis lopettaa nämä ristiriitaiset puheet ja edes sitten suoraan todeta, että olette tehneet arvovalinnan leikata siitä täällä kovin kehutusta kotimaisesta kulttuurista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Jokelainen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

15.30 Jessi Jokelainen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun edustaja Koponen tuossa peräänkuulutti äsken suhteellisuudentajua, niin kyllä nyt tähän on ehkä tarpeen sanoa, että kyllä, 17 miljoonaa on valtion budjetissa varsin pieni raha, mutta puhutaan valtavasta summasta, kun on kyse kulttuurialan toimijoista. Se tarkoittaa sitä, että yhä suurempi osa kulttuurialan toimijoista ei pysty tuottamaan kulttuuria päätyökseen jatkossa, ja minusta tässä on aika valtava ristiriita, kun miettii sitä, että hallitus kuitenkin pyrkii siihen, että meillä kotimainen työllisyys kasvaisi. Ei se työllisyys näillä toimilla kasva. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

15.31 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme kuulleet täällä runsaan tunnin ajan erittäin kulttuurimyönteisiä, pääosin kaikin puolin hyviä puheenvuoroja yli puoluerajojen. Mutta haluaisin kyllä sanoa, ihan niin kuin täällä on jo tuotu esille, että kun lähdemme nyt raaputtamaan tätä pintaa ja tulemme tähän keskusteluun kulttuurin määrärahoista julkisessa järjestelmässä, niin silloin kyllä eroja syntyy.

Kuka se mahtoikaan sanoa maaliskuussa 2023: ”Kulttuuri on luksuspalvelu, johon tällä hetkellä valitettavasti menee liikaa rahaa.” Se oli perussuomalaisen puheenjohtaja Riikka Purra, joka juuri ennen eduskuntavaaleja tämän sanoi, varmasti aivan tietoisesti ja harkiten, yrittäen tietysti tällä tavalla saada kannatusta sellaisista asenteista, missä kulttuuri ehkä ei ole niin arvossaan.

Mutta itse toteaisin kyllä, että esimerkiksi kirjastolaitos, joka on meidän ehkä kaikkein laaja-alaisin kulttuurilaitos kansalle, tanssi, musiikki, teatteri [Puhemies koputtaa] ja kaikki muut ovat äärimmäisen tärkeitä, niin kuin täällä keskustelussa on tullut esille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Castrén, olkaa hyvä.

15.32 Maaret Castrén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uhallakin uskallan kuitenkin minäkin vuorostani puhua siitä, kuinka tärkeää kulttuuri on, maanpuolustuskurssin juuri käyneenä. Kulttuurillahan on valtava vaikutus kansallisidentiteettiimme, ja hyvinvoiva yhteiskunta tarvitsee arvopohjan, johon voi turvallisesti sitoutua. Taiteen ja kulttuurin kautta vaikeimpiakin aiheita voidaan käsitellä turvallisesti. Opimme maanpuolustuskurssilla, että sodassa Ukrainaa vastaan on 476 kulttuurikohdetta tuhottu, ja tällä on ollut valtava vaikutus kansan henkiseen kriisinsietokykyyn. Vahva kulttuuri on vahva resilienssi, ja sitä tarvitaan tämänhetkessä maailmantilanteessa.

Tämän selonteon kautta on nyt mahdollisuus parlamentaarisen yhteistyön avulla luoda hyvät edellytykset pitkälle tähtäävään yhteiseen tekemiseen. Ja valitettavasti taloustilanne on vaatinut leikkauksia, mutta tehdään yhdessä se hyvä, mitä voidaan, sillä resurssilla, mikä on käytettävissä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

15.33 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Talvitie, onnittelen teitä, pääsette vähän niin kuin huipulta lähtemään liikkeelle, ihan

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

tällainen iso kokonaisuus, selonteko. Oikein myötäistä tuulta matkaan hienoon, merkittävään tehtävään.

Ehkä joitakin lastuja itsekin haluan jättää — eikös se ollut Juhani Ahon novellikokoelma Lastuja, jos en väärin muista — sivistysvaliokunnalle tämän käsittelyyn:

Ensinnäkin on erittäin huolestuttavaa, että suomalainen kulttuuri ja taide keskittyvät ennennäkemättömällä voimalla Uudellemaalle ja Helsinkiin, erityisesti kulttuuri- ja taideammattilaisten määrä.

Puhemies! Toivoisin, että me miettisimme... Me tarvitsemme valtionosuusjärjestelmiä, me tarvitsemme valtionapujärjestelmiä, mutta olisi hienoa, että me saisimme enemmän myös kulttuuriyrittäjyyttä aikaiseksi. Siinä voisi miettiä vaikkapa kotitalousvähennyksen kehittämistä taideostoihin ja kulttuuripalvelujen hankkimiseen.

Vapaa kenttä on heikolla asemalla suomalaisessa kulttuuri- ja taidekentässä. Siihen tulee satsata.

Lisäksi kulttuurivienti pitäisi saada käyntiin ja sille selkeä taho. Onko se opetus- ja kulttuuriministeriö, Business Finland, TEM vai mikä? Nyt ei ole resursseja eikä selkeää tehtävää kenelläkään.

Sitten, puhemies, [Puhemies koputtaa] ihan lopuksi sanon sen, että toivottavasti viime vaalikaudella laadittu kulttuurin jälleenrakentamisohjelma [Puhemies koputtaa] ei ole unohtunut, ja toivon, että saadaan myös käytännön tekoja eikä aina vain ohjelmanapapereita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

15.35 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Seuraavaksi kahdeksaluokkalaisen tet-harjoittelijan Ahto Heinosen kirjoittama puheenvuoro:

”Suomalainen kulttuuri elää perinteissä ja tavoissamme, joilla elämme. Se on juhannuskokko järven rannalla, sauna pakkasillassa ja sisu, joka vie meitä eteenpäin. Kulttuuripolitiikan pitää vahvistaa suomen kieltä ja kansallista identiteettiä. Ne ovat Suomen tärkeimmät voimavarat.

Valtion tehtävä ei ole ylläpitää kulttuuria tukiviidakon varassa, vaan sen tulisi kukoistaa omilla ansioillaan. Siksi meidän tulisi kehittää mesenaattitoimintaa, yritysysteistöitä ja alueellista kulttuuria, joka yhdistää ihmisiä.

’Hanki hangen jälkeen / pakkasen kimaltavaa kovuutta / metsä metsän jälkeen / ja talojen lämmin / työn ja rakkauden lämmin / ja kielessä laulavat kauneimmat sanat / sen taivaan alla.’ Tämä pätkä on Helvi Juvosen runosta Kalliopohja. Se kuvaa liikuttavasti suomalaista kulttuuria. Kulttuuri on se, mitä me itse asiassa puolustamme myös, kun puolustamme Suomea.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harakka, olkaa hyvä.

15.36 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy onnitella hallitusta. Tämä selontekohan on mallikelpoinen esimerkki kirjallisuuden lajityypistä, joka on fantasia. Tämä teksti on fantasiakirjallisuutta, joka on täysin irrallaan vallitsevasta todellisuudesta. Täällä monet ovat sen todenneet. Kulttuurista on tehty leikkaukset, jotka ovat kohtalokkaita taiteen kentälle mutta täysin mitättömiä valtiontaloudelle. Se ei ole edes väitteen tasolla välttämätön: 0,02 prosenttia valtion budjetista. Ja miten on mahdollista,

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

että samaan aikaan sama summa, ja suurempikin, on varaa lahjoittaa metsänomistajille metsävähennyksen lisäyksellä? Kulttuuripolitiikka on mennyt sananmukaisesti metsään.

Kyseessä on siis ilkeä ideologinen vaino, joka iskee erityisesti epäilyttäviin kohteisiin, vapaaseen kenttään. Taiteen edistämiskeskuksen avustusten piiristä putoaa kokonaan 26 taiteen toimijaa, joista 16 — yllätys yllätys — Helsingistä. Yhteiskunta hylkää Walhalla ry:n, Kivi-talo Säätiön, Kuvataidejärjestöjen Liiton, Taidekoulu Maan, Vapaan Taidekoulun, [Puhemies koputtaa] Taiteilijaseuran Ateljeesäätiön, Ylioppilasteatteriliiton, Finnfoton, Sarjakuvantekijöiden, Break the Fight Oy:n... [Puhemies: Kiitoksia, nyt minuutti on käytetty!] — Niin, en päässyt listassa edes puoleenväliin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

15.37 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Talvitiele, lämmin kiitos tästä kulttuuripoliittisesta selonteosta.

Meillä on hieno, upea, oma ainutlaatuinen kulttuuri, vaalitaan sitä. Se oli voima silloin aikanaan, kun esi-isämme päättivät, että me haluamme olla suomalaisia itsenäisessä Suomessa. Kulttuuri oli myös voima 90-luvun alussa, kun Baltian maissa Miina Härman laulu ”Ei saa mitte vaiki olla” kaikui Tallinnan laululavalla, ja nämä maat vapautuivat kommunismin ikeestä laulavan vallankumouksen kautta. Teatteri, musiikki, konsertit, elokuvat, kirjastot, sirkustaide, kuvataide — meillä on paljon hienoa, ja vaalitaan sitä yhdessä, ja uskon, että näin valtaosa haluaa tulevaisuudessakin tehdä. [Aki Lindén: Muistellaan sitä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

15.38 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kaikki ymmärrämme kulttuurin merkityksen, mutta kyse onkin siitä, onko puheilla vastetta todellisuudessa, ja nyt valitettavasti näin ei hallituksen osalta ole. Kannan erityistä huolta maakuntien kulttuurilaitosten, teattereiden, musiikkiopistojen ja museoiden tulevaisuudesta.

Museot ovat muistiorganisaatioita, jotka tallentavat meidän historiaamme, siis Suomen historiaa, meidän suomalaisten historiaa, ja nyt niiltä voimakkaasti leikataan. Tästä huolimatta suomalaiset äänestävät jaloillaan ja museoiden kävijämäärät ovat koko ajan kasvaneet. Tätä taustaa vasten on kyllä aika erikoista, sanoisin jopa kornia, kuinka kauniisti tässä esimerkiksi perussuomalaiset puhuvat suomalaisen kulttuurin merkityksestä, suomalaisesta kulttuuriperinnöstä, kun samaan aikaan näitä organisaatioita, siis museoita, joissa ammatillisesti tätä perintöä tallennetaan ja ylläpidetään myös tuleville sukupolville, ajetaan alas.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

15.39 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio, tässä tulee rakentava perussuomalainen puheenvuoro kulttuurista.

Kulttuurin merkitys ihmisen hyvinvoinnille, se on kiistaton. Lähes 30 vuotta kulttuurin parissa leipäni ansainneena voin sanoa, että ei se leipä silloinkaan helpolla tullut. Fakta on kuitenkin se, että taloudellinen tilanne Suomessa on nyt haastava. Tämä tarkoittaa, että

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

jokaisella saralla pitää kantaa kortensa kekoon. Tämä on kovaa aikaa kaikelle. Kulttuurikin joutuu kantamaan tätä taakkaa.

Tilanne ei ole kuitenkaan ikuisesti synkkä, vaan valo kyllä koittaa vielä. Niin hallituksessa kuin oppositiossa täytyy myöntää se, että kulttuurin ja luovien alojen potentiaali on valtava myös taloudellisesti. Sen takia vastakkainasettelusta täytyy päästä kokonaan eroon. Ääripäiden on lähennyttävä toisiaan. Paras lopputulos syntyy yhteispuheilla.

Arvoisa ministeri, kysyisin luovista aloista. Luovat alat ovat mahdollisuus. Miten hallitus huomioi tämän? Kuinka nämä kotimaiset yrittäjät ja toimijat [Puhemies koputtaa] tällä luovalla alalla huomioidaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

15.41 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun maailmanpolitiikan palikat liikkuvat ennennäkemättömällä nopeudella ja Eurooppa on hälytystilassa, on ymmärrettävää tuntea turvattomuutta, epävarmuutta, ehkä epätoivoakin. Me täällä eduskunnassa mietimme päämme puhki sodan ja rauhan kysymyksiä ja kehotamme kansalaisia pitämään pään kylmänä.

Se on kuitenkin helpommin sanottu kuin tehty, ja ehkä hyödyllisempää olisikin sanoa, että tartu kirjaan, laita rokki soimaan, uppoudu elokuvaan. Sellainen on nimittäin kulttuurin ja taiteen voima — se lohduttaa, maadoittaa, kannattelee, avaa ovia uusiin maailmoihin, herättelee, haastaa ja hauskuttaa, auttaa asettumaan ihmisten asemaan ja ymmärtämään maailmaa eri näkökulmista. Se on henkisen huoltovarmuutemme harjaterästä, kansakuntamme kriisinkestävytyden keskeinen lujittaja, ja juuri siksi meillä ei ole varaa tähän kauniiden puheiden ja hallituksen tekojen ristiriitaan. Ei ole kyse vain näistä suorista kulttuurileikkauksista, joissa toki niissäkään ei ole mitään järkeä, eikä niissä ole kyllä rahasta kyse, kun tuplasti saman verran rahaa on riittänyt esimerkiksi turkistarhauksen lisätukiin. [Puhemies koputtaa] Myös sosiaaliturvaleikkaukset osuvat kipeästi kulttuurialan ihmisiin, [Puhemies koputtaa] ja kulttuuria kuritetaan arvonlisäverotusta nostamalla. [Puhemies: Kiitoksia!] Toivon todella muutosta hallituksen kulttuuripolitiikkaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ledamot Wickström, varsågod.

15.42 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Stort tack till minister Talvitie för den här kulturpolitiska redogörelsen.

Kiitos ministerille tästä kulttuuripoliittisen selonteon esittelystä. Haluaisin ehkä kuitenkin nostaa esiin sen, että tässä on hyvä tavoite siitä, että halutaan mahdollistaa kulttuuria kaikille, ja tässä ennen kaikkea kunnilla on todella vahva rooli. Meillä on kohta kuntavaalit tulossa, ja toivonkin, että valtakunnallisesti, sitten kun uudet kuntapäättäjät valitaan, valtion puolelta viestitetään sitä, että kunnissa ymmärretään kulttuurin merkitys ja että siihen täytyy myöskin panostaa.

Kysyisinkin kuitenkin ministeriltä siitä, että tässä selonteossa puhutaan paljon kasvusta ja myöskin siitä potentiaalista, mitä kulttuurisektorilla löytyy juuri kasvun vauhdittajana. Nyt kun lähiaikoina hallituksen asettama kasvuryhmä tulee kertomaan uusista

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

kasvutoimista, niin voisiko ministeri kertoa, mitä konkreettisia kasvutoimia voitaisiin nähdä kulttuurin saralla, koska kulttuurissa on todella paljon potentiaalia, ja uskoisin, että Suomessa löytyy toimijoita, [Puhemies koputtaa] jotka myöskin kansainvälisesti voisivat menestyä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

15.43 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! "Kulttuuri kuuluu jokaiselle", kaikuu täällä salissa, ja en ole asiasta eri mieltä. Tavoite on suurenmoinen. Sen toteutumiseen ei kuitenkaan päästä leikkaamalla kulttuurista, leikkaamalla pienituloisten suomalaisten arjesta tai nostamalla kulttuuripalveluiden hintaa. Kulttuuripoliittinen selonteko on 80-sivuinen juhlapuhe kulttuurille, taiteelle ja osallisuudelle, mutta me tiedämme varsin hyvin, että juhlapuheilla ei vielä vähene kulttuurin sosioekonominen tai alueellinen eriarvoisuus tai epävarmuus taiteen tekijöiden arjessa.

Arvoisa ministeri, keskustelua seuraavat kulttuurin tekijät ja kokijat odottavatkin vastausta siihen, lähdetäänkö tämän selonteon kirjauksia toteuttamaan vai leikataanko lisää. Arvoisa ministeri, lopulta vain teoilla voidaan osoittaa, että kulttuuri kuuluu jokaiselle, vain teoilla voidaan osoittaa, että me haluamme vaalia sivistystämme ja demokratiaamme. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

15.45 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Harakka sanoi, että tämä olisi fantasiakirjoitusta. Mielestäni se on aikamoinen märkä rätti niille ihmisille, niille asiantuntijoille, jotka ovat osallistuneet tämän kulttuuripoliittisen selonteon vision kirjoittamiseen.

Toiseksi: Täällä on puhuttu paljon myös leikkauksista. Kyllä, tällä hetkellä leikataan kulttuurista. Edustaja Koponen sanoi tuossa, että se on yli miljardi, mitä kulttuuriin menee, ja jos siitä leikataan 17 miljoonaa, niin jokainen järkevä ihminen voi katsoa tätä, kuinka paljon se sitten lopulta on. Tähän painotan myös sitä, että kun todennäköisesti seuraavalla hallituksella tulee olemaan suunnilleen samanlainen sopeuttamistarve kuin tällä hallituksella, niin sitten katsotaan, ketkä pystyvät niitä prioriteetteja tekemään.

Arvoisa puhemies! Kysyisin tekoälystä. Tekoälyä vähän sivutaan myös tässä visiossa, mutta tekoäly ei ole enää työkalu, vaan se on itsenäinen kulttuurin tuottaja ja tulee mullistamaan kulttuurin tuotantoprosessit, tekijänoikeudet, jopa taiteilijan roolin. Tämä varmasti on semmoinen kysymys, joka tulee meille eteen [Puhemies koputtaa] todella nopeasti seuraavien vuosien aikana. Haluaisin kuulla ministerin mietteitä tästä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

15.46 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme erittäin tärkeän asian äärellä, ja haluankin kertoa siitä, kuinka suuri merkitys kulttuurilla minulle on ollut. Oman lapsuuteni olen saanut leikkiä kaikki kesät, lapsuuden kesät, teatterin lavasteitten äärellä. Rakas isoveljeni oli näyttelijä, ja koko perhe osallistui yhteiseen harrastukseen. Isä rakensi lavasteita, minä opettelín sanoja. En koskaan uskaltanut mennä teatterin lavoille, mutta se, mitä sain sieltä, kun joka kesä kuulin niitä tarinoita Peppi

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Pitkätossusta, Ronja, ryövärintyttärestä ja muista upeista hahmoista, oli se, että ne opettivat sen, että minustakin voi tulla mitä tahansa, minä voin haaveilla ja haaveillani on merkitystä.

Lapsille ja nuorille on todella tärkeitä, että ihmiset kaikista eri lähtökohdista pääsevät kuluttamaan ja pääsevät kulttuurin äärelle. Tästä olenkin erittäin huolissani. Tilanne maakunnissa on oikeasti todella haastava. Kulttuurikenttä ja toimielimet ovat kertoneet, kuinka suuri merkitys näillä leikkauksilla on. [Puhemies koputtaa] Haluaisinkin nyt kysyä ministeriltä: eikö kaikilla lapsilla ja nuorilla oikeasti pitäisi olla oikeus päästä kulttuurin äärelle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

15.47 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos tästä kulttuuripoliittisesta selonteosta, joka on todella odotettu. Se ei ole mikään fantasiakirjoitus. Toivon todella näin, että tästä ei edes ajatella tällä tavalla, sillä siihen on todellakin osallistunut moni asiantuntija työstämään sitä. Ja voin kulttuurin monikäyttäjänä kertoa myös ja välittää terveiset monelta kulttuuritoimittajalta, jotka ovat olleet todella tyytyväisiä ja odottavat nyt tämän selonteon täytäntöönpanoa.

Suomen kulttuuri on rikas ja monimuotoinen kokonaisuus, joka heijastaa maan pitkää historiaa, perinteitä ja kansallista identiteettiä. Suomen kieli on ainutlaatuinen, ja kansallinen, perinteinen kulttuuriperintö on osa keskeisiä tekijöitä, jotka ovat muovanneet tätä kansakuntaa ja sen asemaa maailmassa.

Meidän täytyy muistaa tosiaan, että kulttuuriperintö ja kieli ovat ne, minkä takia me täällä teemme työtä, jotta meidän tulevaisuuden lapsilla ja tulevaisuudella olisi myös jotain kiinnekohtaa siihen, missä kasvaa ja elää. Toivonkin todella, että tämä hallitus tekee kaiken sen eteen, että meillä [Puhemies koputtaa] kulttuuriperintö elää vahvana myös tulevaisuudessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

15.48 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On arvovalinta se, minkä te olette tehneet, perussuomalaiset ja kokoomus, että te leikkaatte kulttuurista ja taiteesta näin historiallisen paljon. Olisi reilua ja rehtiä puolustaa sitä arvovalintaa. Te annatte terveysjäteille puoli miljardia, te annatte rikkaille, mutta taiteesta ja kulttuurista te leikkaatte ja täällä vielä ylimielisesti väitätte, että nämä leikkaukset ovat vain minimaalisen pieniä. Onko Kuposella kanttia mennä sanomaan sinne maakuntaan, josta teatteri on lähtenyt, josta museo on lähtenyt, josta taiteen tekijöiltä on toimeentulon kautta leikattu, että nämä ovat vain pikkusia roposia, mitä leikataan? Minusta on käsittämätöntä myös se, että kulttuuri ja taide tuntuvat olevan semmoinen kenttä, josta on kyllä lupa puhua kauniisti, niin kuin täällä ollaan nähty, viitaten menneisiin aikoihin, mutta rahoituksesta ei tarvitse puhua mitään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

15.50 Marko Kilpi kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän jokaisen pitäisi ymmärtää vallitseva todellisuus ja se haastava taloustilanne varsinkin, missä me

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

elämme, ja voin vakuuttaa, että kyllä se kulttuurialallakin ymmärretään. [Pia Lohikoski: Se on arvovalinta!]

Jos emme tee oikeita, riittäviä ratkaisuja, niin joudutaan tekemään se ratkaiseva leikkaus, jossa hyvinvointivaltiota leikattaisiin se hyvinvointi pois. Kukaan ei halua semmoista. [Veronika Honkasalo: Tehän leikkaatte!] Leikkaukset ovat kulttuurialalle vaikeita, kyllä. Pienilläkin leikkauksilla on isot vaikutukset, mutta edelleenkin siellä on se reippaasti yli tuhat miljoonaa, mitä sitä rahoitetaan.

Arvoisa ministeri, tuossa puheessani nostin esille tarvetta löytää uusia keinoja rahoittaa ja viedä eteenpäin kulttuuria. Suomihan on pieni kielialue, ja kulttuuriviennissä meillä on hurja vienti- ja kasvupotentiaali. Pohjoismaisessa vertailussa me jääme kyllä tässä asiassa todella pahasti takamatkalle, ja kysyisinkin nyt ministeriltä: millaisia keinoja nyt olisi, että saataisiin suomalaisen kulttuurin vientiä vahvistettua [Puhemies koputtaa] ja sitä kautta myöskin kasvua, mitä olisi kyllä runsaasti tarjolla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

15.51 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalainen kulttuuri on enemmän ja laajempaa kuin valtion tukema taide tai viralliset kulttuurilaitokset. Se on meille kieli, arvot, perinteet ja tapa elää. Se on jokapäiväistä elämäämme, yhteisöllisyyttämme ja historiaamme. Kulttuuri kumpuaa kansasta, suomalaisista itsestään. Se yhdistää ja vahvistaa maatamme.

Puhemies! Valtion tehtävä on vaalia ja vahvistaa suomen kieltä ja suomalaista kulttuuria. Suomi on pieni kielialue, ja ilman määrätietoista työtä sen asema voi heikentyä. Mielestäni tämä on yksi keskeisimmistä asioista, kun puhumme kulttuuripolitiikasta.

Puhemies! Kulttuuripolitiikkaa ei voi rakentaa pelkästään julkisten tukien varaan. Aivan kuten perussuomalaisten ryhmäpuheessa kuulimme, haluaisimme nähdä tulevaisuudessa enemmän markkinaehtoisuutta ja yksityistä mesenaattitoimintaa, joka antaa tekijöille vapautta ja mahdollisuuden menestyä omilla ansioillaan. Kulttuurin tulee olla elinvoimaista ja juurtunut kansan pariin, ei vain keinoitekoisesti tuettua ja ylhäältä ohjattua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

15.52 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen kulttuuripoliittinen selonteko tunnistaa hyvin kulttuurin laajan merkityksen niin alueiden elinvoiman, hyvinvoinnin kuin taloudenkin suhteen. Selonteiden tulisi kuitenkin aina rakentua totuudenmukaiselle pohjalle. Tässä on nyt valtava ero selonteon kauniiden sanojen ja niiden hallituksen tekojen välillä.

Hallituksen kulttuuribudjettiin tälle vuodelle tekemät isot säästöt, kolme prosenttia, lähtevät kokonaisuudesta pois, ja ne vievät kyllä pohjan tämän selonteon toteuttamiselta. Sen vuoksi me tarvitaan nyt ja hallituksen pitäisi tehdä tiekartta kulttuuribudjetin vahvistamiseksi tulevina vuosina, jotta rahoitus vastaa näitä selonteon kauniita tavoitteita, ja katson, että pitkän aikavälin tavoitteena pitäisi olla se yksi prosentti valtion budjetista, niin kuin monet tahot ovat jo pitkään tavoitelleet.

Arvoisa ministeri Talvitie, voitteko te nyt uutena ministerinä luvata, että puolustatte kulttuuria kevään riihessä ja teette kaikkenne, että saadaan suunnanmuutos kulttuurin

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

rahoitukseen? Ja voitteko luvata, ettei ainakaan kulttuurin kenttään enää kohdisteta yhtään uusia leikkauksia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

15.53 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä keskustelu on tosi hyvä esimerkki siitä, miten puheet ja teot ovat ristiriidassa hallituspuolueilla. Täällä peräänkuulutetaan myös suhteellisuudentajua. Minäpä kerron teille vähän suhteellisuuksista.

Mikähän mahtaa olla semmoinen festivaali, jossa rahoitetaan 80 prosenttia yksityisesti eli pääsylipputulolla ja 20 prosenttia julkisella tuella, ja tämä ala on vielä sellainen, että maailmalla ei tällaista toista ole? Sattuu olemaan vielä maailman paras festivaali, se on Savonlinnan Oopperajuhlat. Mutta tämä 20 prosentin pätkä julkista tukea on äärimmäisen tärkeä siinä, että se pystyy olemaan jatkossakin maailman paras festivaali.

Toinen esimerkki, sattumalta Savonlinnasta: Siellä on vedetty 10 prosenttia pois teatterilta, 10 prosenttia orkesterilta. Se on aivan valtava määrä. Vaikka tässä teidän kokonaisuudessa se on pieni määrä, se tarkoittaa sitä, että sieltä saattaa loppua näitä tärkeitä elinvoimatekijöitä, ja sitten 150 kilometriä, 200 kilometriä, on lähimpään teatteriin, orkesterinäytöksiin. [Puhemies koputtaa] Minusta tässä on sitä suhteellisuudentajua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

15.54 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan nostaa vielä tekijöiden roolin. Luovilla aloilla on tyypillistä tehdä töitä freelancerina vuoroin ansio- ja vuoroin yrittäjätyössä ja rahoittaa työtä apurahoin. Tuttuja ongelmia alan työntekijöille ovat epävarmuus oikeudesta työttömyysturvaan ja työvoimaviranomaisten ja -kassojen ennakoimattomat päätökset. Yhdistelmävakuutus on keino helpottaa erilaisten töiden tekemisen muotoja ja yhdistämistä, ja on hienoa, että se on nyt etenemässä. Voisiko ministeri varmistaa tässä kohtaa, että myös apurahoilla työskentelevät saadaan vakuutuksen piiriin? Tärkeää olisi huolehtia myös siitä, ettei vakuutusten maksu nouse liian korkeaksi.

Myös koko taiteilija-apurahajärjestelmä vaatii kehittämistä. Sen merkitys on kulttuuripoliittisesti erittäin suuri, vaikka itse tässä kulttuuribudjetissa sen osuus on vain kolme prosenttia. Taiteilija-apurahan taso tulisi sitoa yleiseen tulokehitykseen ja kuroa umpeen kuoppa, joka vuosikymmenten aikana on syntynyt. Taiteilijoita tarvitaan, että syntyy taidetta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

15.56 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettavasti perussuomalaisen ja kokoomuksen riveistä vähäteltiin kulttuurin leikkauksia. Edustaja Koponen ei ole huomannut entisen kotipaikkansa Keski-Uudenmaan Teatterin yli 17 prosentin leikkausta teatterin budjettiin, valtionosuuteen.

Elämme juuri nyt sellaisia aikoja, jolloin ihmiset tarvitsisivat henkistä kriisinkestävyyttä. Tarvitsimme niitä yhteisiä kokemuksia, joita taide ja kulttuuri

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

tuottavat. Taiteen ja kulttuurin kautta moni saa sanoitettua sitä, mitä ei ehkä muuten saisi, ja tämä on välttämätöntä hyvinvoinnille ja palautumiselle tällaisina aikoina, joita nyt elämme. Kulttuurialan merkitys osana huoltovarmuutta on noussut monissa puheissa esiin, ja kysynkin arvoisalta ministeriltä: miten tämä näkökulma otetaan huomioon nyt, kun seuraavan kerran jälleen riihessä kulttuurin ja taiteen rahoituksesta päätetään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen, varsågod.

15.57 **Mikko Ollikainen r** (vastauspuheenvuoro): Årade talman! Det är viktigt att vi ger barn och unga möjlighet till en kulturkontakt, och jag anser att det är viktigt att konsten och scenkonsten får en starkare roll i framtidens skola. Det är viktigt med tanke på förmågan att uttrycka sig, förverkliga sig själv, delaktigheten, kritiskt tänkande, empati, psykiskt välmående, och det är egenskaper som man behöver alltmer av i framtiden.

Tässä geopolitiisessa tilanteessa rakennamme vahvemmin siltoja Pohjoismaiden kanssa monellakin eri saralla, ja sanoisin, että olemme lähempänä Ruotsia kuin koskaan, ehkä myös kulttuurin puolella. Ennen kuin tulin tänne eduskuntaan, toimin Vöyrin kunnanjohtajana, ja sieltä tulee huumoriyhtye KAJ. Bändin kolme herraa, Kevin, Axel ja Jakob, kilpailevat tulevana viikonloppuna Melodifestivalenissa, supersuosituksessa sellaisessa — muuten, Yle välittää — ja heidän laulunsa siellä on ”Bara bada bastu”. Siinä kuullaan ruotsia — okei, pikkasen puhdistettua Vöyrin murretta siis — ja suomea. Eli täten viemme perisuomalaista kulttuuriperinnettä, saunomista, vauhdikkaan laulun myötä [Puhemies koputtaa] ruotsalaisille kahdella kielellä: Bara bada bastu, yksi, kaksi, kolme, sauna.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

15.58 **Fatim Diarra vihr** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Arvon ministeri, täällä on puhuttu paljon kauniita ja hienoja asioita lapsista ja lastenkulttuurista, ja meidän tiedetään, että lasten oikeus kulttuuriin mainitaan YK:n lasten oikeuksien perussopimuksessa. Varmimmin kaikki lapset kuitenkin pääsevät kokemaan kulttuurin, mikäli kulttuuri on osana varhaiskasvatusta tai sitten koulupäivää. Tämän takia toimeenpanoon pitäisi laittaa enemmän huomiota.

Meillä on jo hyviä toimijoita, jotka tekevät tätä lastenkulttuuria osana varhaiskasvatusta ja koulupäivää, ja niitä ovat Lastenkulttuurikeskusten liitto, Koulukino, Konserttikeskus ja Lukukeskus. Meillä on valmiita malleja, mitä voidaan paremmin integroida siihen koulupäivään ja varhaiskasvatukseen. Samaan aikaan meidän tulee myös ottaa kulttuurikasvatussuunnitelmat velvoittavaksi osaksi kaikkien koulujen opetussuunnitelmaa.

Sitten ehkä loppuun vielä Taidetestaajat: Taidetestaajat on valtavan onnistunut, hieno projekti, jossa jokainen suomalainen kahdeksaluokkalainen pääsee kokemaan kulttuuria hienolla tavalla. Mutta Taidetestaajien rahoitus on ollut kuitenkin erilaisten säätiöiden rahoittamaa, ja on puhuttu jo vuosia siitä, miten tämä taiteen ja kulttuurin menestystarina pitäisi saada valtion budjettiin, niin että tämä jatkuvuus säilyisi. Tämän vuoksi kysynkin ministeriltä: voidaanko Taidetestaajat [Puhemies koputtaa] ottaa osaksi valtion budjettia? — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Poutala, olkaa hyvä.

15.59 Mika Poutala kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on keskusteltu paljon rahoituksesta, ja otetaan siihen nyt hieman vielä eri näkökantaa.

Suomalaiset käyttävät tilastojen perusteella kulutusmenoistaan huomattavasti pienemmän siivun kulttuuripalveluihin kuin muissa Pohjoismaissa. Keskustelu on toistaiseksi pyörinyt tiiviisti julkisen rahoituksen ympärillä, mutta täytyy muistaa, että sitäkin merkittävämpi kulttuurin rahoittaja on aivan tavalliset kotitaloudet. [Veronika Honkasalo: Pienituloiset, joilta te leikkaatte!] Jos kulttuurin halutaan edelleen menestyvän, on vastuu myös jokaisella kulttuurin ystävällä. [Veronika Honkasalo: Sano tuo pienituloiselle!]

Viimeksikin tässä salissa ehdotin, että kaikki kynnelle kykenevät tekisivät jotain, mistä on hyötyä paitsi itselle myös yhteisesti. Siitähän nousi poru. Teen sen silti uudestaan, joten: ostetaan kirjoja, taidetta, käydään elokuvissa, museoissa, teattereissa ja konserteissa. 90 vuotta sitten Kulttuurirahaston pääoman keruuseen osallistui koko kansa. Voimme tehdä sen uudelleen kuluttamalla jokainen kotimaista kulttuuria pikkuisen enemmän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Onko nyt joku, joka ei ole vielä saanut puheenvuoroa? Näyttää olevan. — Ovaska oli siellä niin terhakkaana, että saa puheenvuoron. Sitten mennään ministeripuheenvuoroon ja sitten mennään listalle.

16.01 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vuorosanatkin ovat valmiina. Jäin pohtimaan tuota — oliko edustaja Kilpi, joka sanoi — että kulttuuriviennissä on suuret mahdollisuudet, mutta onko nyt niin, että kulttuuriviennistäkin leikataan? [Hanna Kosonen: Kyllä! — Vasemmalta: Kyllä!] Eli sitä täytyisi ehkä puoliväliriihessä vielä pohtia, jos siihen jotain panostusta voitaisiin hakea.

Toinen on tietysti tämä arvonlisäveron korotus, mikä myöskin osui kovasti. Kun 10:stä 14:ään korotettiin, niin se näkyy noissa lippujen hinnoissa ja monessa muussa.

Mutta viimeisenä haluaisin nostaa vielä meidän tekijät kyllä tähän keskusteluun. Mehän harrastamme ja käymme osallistumassa teattereissa ja konserteissa, ja se on siinä, mutta harvoin tulee mietittyä niitä ihmisiä, jotka siinä taustalla ovat tekemässä, tuottamassa, näyttelemässä, soittamassa ja niin edelleen. Nyt tällä hetkellä, kun työllisyystilanne on tällainen, aikuiskoulutustuki on päättynyt ja taiteilijoilla on pelko omasta työstään, niin he eivät myöskään uskalla lähteä puolustamaan sitä kulttuuria niissä omissa laitoksissaan, koska pelkäävät joutuvansa työttömiksi. Miten, ministeri, te puolustatte näitä tekijöitä, näitä osaajia jatkossa entistä voimakkaammin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt mennään ministerin puheen... [Välihuuto] — Anteeksi? [Marko Kilpi: Nimi mainittu, vastauspuheenvuoro!] — No, vastauspuheenvuoro, edustaja Kilpi. [Vasemmalta: Ai tällä tavalla saa!] Sen jälkeen ministeri. Otetaan tarvittaessa lisää debattia, jos tarve vaatii.

16.02 Marko Kilpi kok (vastauspuheenvuoro): Kiitän, arvoisa rouva puhemies! Kyllä Ovaska tuossa todisti aivan oikein, vain puolittain, että omassa puheenvuorossani otin esille tuon viennissä olevan suuren potentiaalin. Kyllä, mutta minä sanoin siinä myös, että meidän pitää etsiä uusia tapoja tehdä kulttuuria, viedä sitä eteenpäin ja saada kulttuuriin

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

rahoitusta. Se on se haaste, mihinkä meidän kaikkien pitää kyllä sitten osallistua, että me saadaan kulttuuria kehitettyä ja saadaan se kukoistamaan, ja kun saadaan sitä vientiä, niin suomalainen kulttuuri kyllä sitten tulee maailmalla huomatuksi ihan eri tavalla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan Harakka ja Strandman vielä, ja sitten on pakko mennä jo eteenpäin.

16.03 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Pyysin jo aikaisemmin, kun nimeni mainittiin edustaja Wallinheimon puheenvuorossa... [Sinuhe Wallinheimo nousee ylös ja pyytää vastauspuheenvuoroa — Naurua] Hän moitti minua siitä, että käytin sanaa ”fantasiakirjallisuus” tätä erinomaista asiakirjaa kuvatessani, mutta kyllähän se on ihan totta, kyseessä on siis räikeä ristiriita todellisuuden ja toivetilän välillä. Toinen vaihtoehtoinen kirjallisuudenlaji on tietenkin maaginen realismi, jossa tapahtuu ihmeitä, kuten täällä moneen kertaan toistettu ajatus siitä, että kulttuurin arvovalta nousee sitä mukaa, kun sen rahoitus laskee. Tämä ei ole mahdollista.

Kerta kaikkiaan tilanne on se, että arvovalinta on se, että sama summa, joka leikataan kulttuurilta ja joka on sille kohtalokas, on varaa antaa metsänomistajalle lisäpanokseksi puukauppaan. Se tarkoittaa samalla sitä, että 26 taidelaitosta poistuu kokonaan yhteiskunnan tuen piiristä, ja ne aion kyllä luetella, joka ikisen. Ne jääkööt tänne kalvamaan jokaisen omaatuntoa, ketkä tähän tarpeettomaan leikkaukseen ovat syyllistyneet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä Strandman.

16.04 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikeina aikoinakin ja maailmanpolitiikan myrskyissä kulttuuri on tärkeätä. Kulttuuri — musiikki, laulu, tanssi, elokuvat ja teatteri — tuo voimaa ja aivan tutkitusti kiinnostaa kaikkia suomalaisia ja tietysti myös perussuomalaisia. Mutta vastuullinen päättäjä ja jokainen aikuinen ihminen osaa laittaa asiat tähtejärjestykseen. Tällaisessa ajassa tarvitaan rohkeutta uudistaa ja uudistua. Vakaa talous ja turvallinen yhteiskunta on myös kulttuurialojen etu. Siksi tämä hallitus korjaa tätä perustaa. Kulttuuri ei aina maksa mitään.

On selvää, että kun maamme velkataloutta joudutaan tasapainottamaan, ei kulttuurialakaan voi jäädä leikkausten ulkopuolelle. Ja muistutan, että leikkauksista huolimatta kulttuuria tuetaan Suomessa tämän hallituksen toimesta edelleen mittavasti, noin miljardilla eurolla valtion talousarvion eri momenteilta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja otetaan tässä välissä lyhyt ministerin puheenvuoro. Sitten vielä debattia jatketaan, ja nyt on kuitenkin tämä pyyntönappula laitettu kiinni, elikkä enempää ei saa näitä vastauspuheenvuoroja. Nämä otetaan, täällä on 13 nimeä. Otetaan ne, mutta nyt on ensin lyhyt ministerin puheenvuoro. — Ministerille tiedoksi, että te saatte vielä yhden puheenvuoron lopuksi, eli nyt vain kaksi minuuttia.

16.06 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Vastaan lähinnä nyt näihin kysymyksiin, joita edustajat täällä esittivät, muun muassa edustaja Razmyr, Nasima, tästä kulttuurialojen kasvupaketista ja siitä potentiaalista.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Tosiaan TEM ja OKM valmistelevat tällä hetkellä tällaista kasvustrategiaa, ja tavoite on nimenomaan niin, että tähän puoliväliriiheen liittyvät toimenpide-ehdotukset ovat sitten tässä strategiassa. Se tähtää siihen päätöksentekoon huhtikuun loppupuolelle.

Sitten tästä, mitkä ovat nämä keskeiset toimenpiteet: Tämän eduskuntakäsittelyn ja sen, kun sivistysvaliokunta tuottaa sen mietinnön, pohjalta tehdään sitten tämä toimenpidesuunnitelma, ja nimenomaan sen takia täällä ei ole niitä konkreettisia asioita. Ja kuten kaikki asiakirjaan tutustuneet ymmärtävät, visio on todellakin sinne vuoteen 2040. Se voi siis kuulostaa siinä mielessä fantasiatekstiltäkin, koska visiot usein ovat korkealentoisia. Ajattelen niin, että jos ei olisi sitä visiota sinne 2040:lle, vaan toteaisimme vain nykytilan ja sen, mitä me haluaisimme kehittää, niin se ei olisi sitten se, millä haluaisimme mennä sinne 2040-luvulle.

Wallinheimo kysyi tästä tekoälystä. Kulttuuripolitiikassa ovat tekijänoikeudet todella tärkeässä roolissa, ja se myös haastaa nyt tässä tekoälyn ja digitalisaation keskellä. Se voidaan nähdä myös luovien alojen vauhdittajana, kuten selonteossakin on otettu esiin, mutta tämä tekoälyn hyödyntäminen kaikkineen kyllä vaatii kansainvälisiä yhteissopimuksia ja myös EU-tason ratkaisuja. Näitä tulee jatkaa, ja niitä olen yhdessä komissaaritapaamisessa jo ottanut esiin ja tulen ottamaan myöskin perjantain komissaaritapaamisessa esiin.

Sitten on tärkeätä, mitä Elovaara nosti tästä luovien alojen toimijoiden huomioimisesta vahvemmin ja muun muassa Wikström ja Forsgrén tästä kuntien suuresta roolista. Kunnat tosiaan tukevat yli miljardilla meidän kulttuuriamme. Se on sama panostus kuin valtioltakin, ja kevään osalta on tärkeää, että käydään sivistys- ja kulttuuripoliittista keskustelua myös kuntavaalien osalta.

Edustaja Tynkkynen kysyi, olenko sitoutunut Ylen parlamentaarisen ryhmän linjauksiin. Olin myös viime vuonna osa sitä, osallistuin siihen parlamentaariseen työskentelyyn ja olen siihen vahvasti sitoutunut. — Jatkan vastauksia seuraavassa puheenvuorossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Joo, selvä. Huomasinkin, että ministeri ei ollut saanut tässä debatin aikana lainkaan puheenvuoroja, mutta saatte pidemmän puheenvuoron tuossa lopussa. — Meillä on aikaa vähän vajaa puoli tuntia, tätä rajoitettua aikaa, mutta kaikki ne, jotka ovat kerinneet nimen tänne jo laittaa, saavat puheenvuoron, 13 kappaletta. — Tämän aloittaa edustaja Hänninen.

16.09 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kulttuurilla on valtava merkitys aluekehitykselle, ja Oulun kulttuuripääkaupunkivuosi 2026 on tästä erinomainen esimerkki. Se tarjoaa mahdollisuuden nostaa pohjoisen Suomen kulttuurielämää kansainväliseen valokeilaan. Se edistää matkailua ja tuo alueelle investointeja ja työpaikkoja. Tätä kehitystä tuetaan varmistamalla, että meillä on poliittinen yhteisymmärrys kulttuurialan pitkän aikavälin näkymistä ja mahdollisuuksista. Vain se luo kulttuurialalle vakaan pohjan kehittää ja rakentaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Gebhard, poissa. — Edustaja Aittakumpu.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

16.10 **Pekka Aittakumpu ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on ollut hyvin mielenkiintoista keskustelua. Vasemmistollehan tuntuu kelpaavan aina mikä tahansa, kunhan joku muu, kuten valtio, sen maksaa. Mutta kyllähän se niin on, että taiteilijakin elää mieluummin omalla työllään kuin yhteiskunnan tukien varassa.

Mitä oppositio itse on tehnyt sen eteen, että suomalaiset taiteilijat voisivat elää oman työnsä varassa? Se on mielenkiintoinen kysymys. Mielenosoituksissa kyllä meuhkataan ja täällä voitotellaan, mutta mitä olette tehneet asian eteen? Kauniita puheita, fantasioita, riittää. [Timo Harakka: Te olitte itse oppositiossa!]

Nyt hallitus on suunnannut esimerkiksi tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahaa myöskin luoville aloille, ja on perustettu neuvottelukunta alan kasvun tukemiseksi, jotta ala voisi kansainvälistyä, jotta suomalainen luova ala pärjäisi, kulttuurin ja taiteen tekijät voisivat elää omalla työllään. Tämä on keskeistä. Ja hallitus poistaa työnteon kannustinloukkuja. On tärkeää, että työntekeä on myöskin taiteilijalle aina kannattavaa.

Joku laittoi vihreistä turkikset ja kulttuurin vastakkain. Eihän turkistuotantoa käytännössä tueta ollenkaan muuta kuin kriisituilla, muutamia miljoonia ehkä vuodessa. Kulttuurille puolitoista miljardia vuodessa. On täysin naurettavaa laittaa nämä kaksi alaa vastakkain. [Saara Hyrkön välihuuto — Puhemies koputtaa] Pitäisikö turkiksille antaa yhtä paljon kuin kulttuurille?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli.

16.12 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä on yksi ryhmä, joka helposti jää kulttuuripalveluissa hieman syrjään, ja he ovat niitä, jotka ovat digitaidoiltaan heikommassa asemassa. Meillä on noin neljännesmiljoona ihmistä, jotka eivät ole käyttäneet internetiä ollenkaan, heillä ei ole valmiutta sitä käyttää. Yhä suurempi osa palveluista, myös kulttuuripalveluista, siirtyy verkon taakse. Jos haluaa varata konserttilippuja ynnä muita vastaavia, festivaalilippuja, niin nekin täytyy varata verkon kautta.

Minkälaisia ajatuksia tämä herättää teissä, ja mitä keinoja meillä on lähestyä näitä ihmisiä ja auttaa heitä eteenpäin? Tämä on kysymys ja haaste, joka on ollut jo pitkään olemassa. Se ei ole tämän hallituksen asia. Se on meidän kaikkien asia yli hallituskautien. Selonteossakin sanotaan, että ikääntyneiden kulttuurikäyttäytyminen, kulttuurin kulutus, laskee ikääntymisen myötä, ja ilman digitaatioja tilanne on entistä heikompi. [Timo Harakka: Hyvä kysymys!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa.

16.13 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hieman huolestuttaa tämä opposition synkkä ote. Ette yhdessäkään puheenvuorossa ole nähneet mitään hyvää niissä toimissa, joita kulttuurin puolesta tämäkin hallitus on tehnyt. [Antti Kurvinen: Kyllä keskustalaiset ainakin!] Tämä on todella huolestuttavaa. Tässä tilanteessa tarvitaan toivoa ja myönteistä yhteistyötä.

Selonteossa, arvoisa ministeri, on luvattu selvitys kirja-alasta, ja sen pohjalta on luvattu tehtävän toimenpideohjelma kirjallisuuden tukemiseksi. Tämä on erittäin tärkeää. Tiedustelen, miten tämä on ajateltu aikataulutettavan. Odotellaanko, että eduskunta käsittelee tämän selonteon, vai voitaisiinko laittaa — vai onko jo laitettu — käyntiin tämä

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

selvitys kirja-alasta? Maailma on sellainen, että suomalainen kirjallisuus, kotimainen kirjallisuus, tarvitsee oman toimenpideohjelmansa, ja tiedustelin tätä aikataulua ja myöskin sitä, missä mennään Celia-kirjaston ja verkkokirjahyllyjen korvausten kuntoon laittamisessa. Tiedän, että paljon selvityksiä on tekeillä, mutta milloin saamme niistä enemmän tietoa eduskuntaan? [Inka Hopsu: Tärkeä kysymys!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen.

16.14 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä aikaisemmin kuultiin aika härskiä populismia keskustan Ovaskan suulla siitä, että perussuomalaiset vastustaisivat kulttuuria ja tätä selontekoa. Nimenomaan meidän lausuntomme liittyi tähän luonnosvaiheeseen, ja sitä vastustivat erittäin monet muutkin tahot, kuten Kansallisgalleria, Kansanmusiikin ja Kansantanssin Edistämiskeskus ry, Pirkanmaan Tanssin Keskus ry, Suomen Viron-instituutti, työ- ja elinkeinoministeriö, vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, Kotkan kaupunki, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura — lista on todella pitkä.

Haluan sanoa tässä, että olen itse kuvataiteisiin erikoistunut opettaja ja puolet elämästäni olen tanssinut tanssiteatterissa ja vienyt suomalaisen kansantanssin kulttuurin ilosanomaa ympäri maailmaa. Olen kulttuurin ystävä. On todellinen saavutus, että tässä Suomen erittäin haastavassa taloudellisessa tilanteessa me pystymme edelleen tukemaan kulttuuria yli miljardilla eurolla, ja se on todellakin ylpeyden aihe.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Hoskonen.

16.15 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti vain tästä metsätalouden verotuksesta, jonka edustaja Harakka nosti esille. Ei ole mitenkään perusteltua se, että otetaan joku verokohta vaikka jostakin metsänomistajien verotuksesta ja asetetaan se kulttuurin kanssa vastakkain. [Timo Harakan välihuuto] Sen karmeampaa populismia harvoin tulee kuulleeeksi. [Timo Harakan välihuuto — Pekka Aittakummun välihuuto] Katsokaapa, arvoisa edustaja Harakka, jos hiljentyisitte kuuntelemaan edes kerran, niin ymmärtäisitte, mistä on kysymys. [Pekka Aittakumpu: Harakka fantasioi!] Katsokaapa vain Suomen metsänjalostuksen historiaa. Mäntässä G. A. Serlachius on pistänyt valtavat rahat kulttuuriin — kannattaa käydä G. A. Serlachiuksen taidemuseossa. Samoin käykää Lustossa Punkaharjulla Suomen Metsämuseossa: siellä on aivan valtava läpileikkaus Suomen metsätaloudesta, miten me menestymme.

Älkää ihmeessä olko tällaisia populisteja. [Timo Harakka pyytää vastauspuheenvuoroa] Jos metsäteollisuuden tuotanto ja se hyvä, mitä ne ovat tälle maalle tehneet, pistetään alas, niin siinä muuten kärsii sitten moni muukin kulttuuri kuin teidän edustamanne kulttuuri, joka taitaa olla semmoista ylätasoa kulttuuria, jossa vain raha ratkaisee.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Hyrkkö.

16.16 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korona-ajasta on kulttuurialan näkökulmasta vaikea keksiä mitään hyvää sanottavaa, mutta yksi iso asia tulee mieleen, ja se on se, että se kirkasti kulttuurin merkitystä. Tai ainakin niin luulin ja

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

toivoin. Tämä kriisi osoittikin kulttuurin merkityksen kouriintuntuvasti ihmisille, koska elämä ilman niitä teatterin penkkejä ja museoiden rauhaa, keikkojen hehkua oli vähän omituista ja hailakkaa.

Mutta miten kävi kulttuuripolitiikalle? Itse toivoin, että tästä kriisistä versoisi parempaa ja puoluerajat ylittävää ymmärrystä kulttuurin mittavista vaikutuksista terveyteen ja hyvinvointiin, talouteen, työllisyyteen, verotuloihin, yhteiskunnan vakauteen ja osallisuuteen, ymmärrystä kulttuurialan valtavasta potentiaalista myös taloudellisen kasvun veturiksi, ymmärrystä kulttuurin merkityksestä yhteisöille, alueille, kunnille ja niiden elinvoimalle.

Toivoin, että jatkossa tiukan paikan tullen kulttuurin puolustaminen olisi itsestäänselvyys eikä asia, jonka puolesta pitää hikipäässä kamppailla. Siksi tuntuu turhauttavalta, että täällä moni tuntuu olevan niin irti siitä todellisuudesta, missä kulttuuriala näitä leikkauksia ottaa vastaan. Ne tulevat heikentämään kulttuurin [Puhemies koputtaa] saavutettavuutta etenkin siellä harvaan asutussa Suomessa, [Puhemies: Aika!] missä kipeästi tarvittaisiin [Puhemies koputtaa] sitä elinvoimaa, pitovoimaa [Puhemies: Aika!] ja lumovoimaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Eloranta.

16.18 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kulttuuripoliittinen selonteko tarvitsee tosiaankin pitkäjänteisen tiekartan rahoituksen vahvistamiseksi. Vain sillä tavalla voidaan saada käyttöön alan suuri potentiaali myös taloudellisen arvonlisän ja elinvoiman luomiseksi. Tulee muistaa, että luovuudella on tärkeä roolinsa muun muassa uusissa innovaatioissa. Esimerkiksi meidän kaikkien mukanaamme kantama puhelin on hyvä esimerkki siitä.

Mutta kun kulttuurista leikataan, niin mielikin köyhtyy ja luovuus kuihtuu. Siksi onkin tärkeää, että koko maassa on mahdollisuus päästä kokemaan ammattilaisten tekemää taidetta. Tärkeätä on myös, että lapset ja nuoret pääsevät kokemaan taidetta.

Taiteen ja kulttuurin kentällä yksityisen rahan rooli on kasvamassa, ja kulttuurin tuet tulevat jakautumaan aiempaa epätasaisemmin, mikäli tätä kokonaisuutta ei koordinoida. Alan rahoittajayhteistyötä varten tarvittaisiin ministeriöiden, säätiöiden ja alueiden toimijoiden yhteinen foorumi rahoituksen kokonaisuuden järjeistämiseksi. Kysynkin ministeriltä: otattehan tämän asian hoitaaksenne, jotta tämä rahoitusasia saadaan paremmalle mallille kokonaisuutena?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Täällä on vielä muutama puheenvuoro ja sen jälkeen ministeri: Kosonen, Viitala, Diarra, Hopsu ja Harakka. — Kosonen.

16.19 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pakko vielä palata tähän kustannuskeskusteluun, kun täällä sanotaan siitä, että nämä leikkaukset eivät merkitse mitään. [Sari Sarkomaa: Eihän niin ole kukaan sanonut!] Tämä oikeastaan osoittaa sen, miten paljon taide- ja kulttuuriala tekee pienellä.

Ja toinen juttu, mistä täällä oli puhetta, että meidän kuuluisi täällä toisella laidalla laittaa asiat tärkeysjärjestykseen: Siis hallitus on myös tehnyt valintoja. Esimerkiksi kaljaveron alennus on 25 miljoonaa euroa, ja nämä kulttuurileikkaukset olivat 17 miljoonaa. Siinä on

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

niitä valintoja. [Pekka Aittakumpu: Eikö taitelijat juo kaljaa?] Tärkeysjärjestyksessä asiat ovat.

Taustalla valmistellaan Taiteen edistämiskeskuksen ja Kansallisen audiovisuaalisen instituutin fuusiota, ja tästä on tulossa semmoinen iso kulttuurivirasto. Ja kysynkin nyt teiltä, ministeri, alueellisuuden turvaamisesta, koska emme todella halua, että tässä sitten keskitetään isoon virastoon, jossa alueellinen tuntemus häipyy. Millä tavalla aiotte vastata tähän?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Viitala.

16.20 Juha Viitala sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä kulttuurista puhutaan nyt ja käydään hyvää keskustelua, vaikka välillä hieman hairahdutaan metsäteollisuuteen ja paperitehtaiisiinkin. Voisin niistäkin kyllä useamman sanan sanoa, kun olen niissä työskennellyt, mutta haluan nostaa kuitenkin esille tässä ne kulttuurin tekijät, jotka esimerkiksi ovat jonkun hittibiisin takana. Me nähdään tuolla lavalla ne artistit, mutta siellä on kuitenkin valtava määrä tekijöitä. Se on joukkuepeiliä, ja nämä ihmiset jäävät liian usein huomiotta. Se on kuitenkin myös sitä kulttuurivientä, eli se tuote tehdään siellä joukkueena, vaikka sen esittää yksi artisti. Tämmöinen huomio on hyvä tuoda.

Mutta sitten nämä kulttuurin leikkaukset ja alueellinen kulttuuripalvelujen tuottaminen minua vähän huolestuttaa, ja kysyisinkin ministeriltä, onko tässä nyt pelkoa siitä, että kulttuuritoiminnot keskittyvät vain suuriin kasvukeskuksiin ja sitten haja-asutusalueet jäävät vähemmälle huomiolle, mikä siten eriarvoistaa yhteiskuntaa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Diarra.

16.21 Fatim Diarra vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Onkin hyvä jatkaa kollegan jälkeen kaupungeista ja kulttuurista siitä, minne tämä esitys, leikkaukset, lopulta tulevat kulttuurin siirtämään.

Kulttuuripolitiikka on vakituinen osa kaupunkipolitiikkaa, ja tämä tunnistetaan myös selonteossa sivulla 43. Kulttuuri on suuri vetovoimatekijä kaupungeille. Ei kaupunkeihin mennä sen takia, että päästään shoppailemaan Henkkamaukkaan, vaan sen takia, että siellä voi nähdä, kokea ja nauttia kulttuurista ja siitä kaikesta. Valitettavasti kuitenkin näyttää nyt siltä, että kaupungit, erityisesti Helsinki, joutuvat kantamaan vastuun Suomen kulttuurista. Siinä missä hallitus leikkaa, Helsinki investoi. Helsinki on Suomen kulttuurin veturi, taide-elämän veturi, ja kaupungin kulttuuri vetää puoleensa asukkaita ja opiskelijoita niin Suomesta kuin muualta maailmasta. Helsingissä me arvostamme taiteilijoitamme, teattereitamme, museoita ja orkestereita, gallerioitamme. Vaikka hallitus haluaa pimentää Suomen, meidän baareissa soitto soi, lavoilla raikaa laulu, ja yöelämässä ihmiset iloitsevat. Välillä tuntuu siltä, että hallituksella on mennyt sekaisin rasismi ja sivistys: toista piti edistää ja toista torjua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

16.22 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että me jaetaan tämä vuoden 2040 kasvuvisio, mutta jotta se oikeasti toteutuisi eikä jäisi jonnekin

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

yläilmoihin tai korkealentoiseksi tavoitteeksi, kuten ministerikin sitä kuvasi, niin me tarvitaan siihen selkeät, konkreettiset välitavoitteet, ja toivon, että ministeri on valmis sellaiset valmistelemaan. Silloin me pystytään seuraamaan, edetäänkö me kohti tätä visiota. Ja toivon myös, että tämän kasvuvision rinnalla luodaan suunnitelma siitä, kuinka kulttuuribudjetti kasvatetaan sinne prosenttiin. Se on monen puolueen tavoite ja järkevä tavoite.

Sitten tästä kulttuuri- ja luovien alojen kasvustrategiasta. On hienoa, että se on työn alla, mutta siihen kannattaisi ottaa ulkoministeriökin mukaan, niin saataisiin se vienti oikeasti etenemään.

Ja vielä yksi huomio tähän kulttuurivirastoon liittyen. Taiteen autonomia ja vapaus pitäisi kaikin tavoin pystyä säilyttämään, ja tämä tarvitsisi sen, että vertaisarvioinnin mahdollisuus rahoituksessa säilyisi siellä laissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Vielä edustaja Harakka ja sitten mennään ministerin puheenvuoroon.

16.24 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Kiitän arvoisaa puhemiestä! — Olemme puhuneet täällä monista taiteenlajeista, mutta yksi tärkeä on jäänyt vähemmälle huomiolle, joka nimenomaan täällä eduskunnassa kukoistaa, ja se on tahallinen väärinymmärrys. [Pekka Aittakumpu: Näytättekö esimerkkiä?] Täällä on perusteltu sitä, että kulttuurileikkaukset ovat valtiontaloudelle välttämättömiä, mutta samaan aikaan on varaa samoilla summilla ylimääräisiin veroporkkanoihin, joita me metsänomistajat emme osanneet edes odottaa. [Pekka Aittakummun välihuuto] Tässä on siis arvovalintakysymys. Ja metsäteollisuudesta ei äänekoskelaiselle tarvitse yhtään tulla kenenkään luennoimaan.

Ja kun puhuin fantasiakirjallisuudesta, niin se oli tarkoitettu kehuksi [Pekka Aittakumpu: Aiotteko kirjailijaksi?] tälle erinomaiselle, fantastiselle selonteolle — kiitos tekijöille.

Mutta, arvoisa ministeri, kun siis 26 taidelaitosta on putoamassa kokonaan tämän Taiteen edistämiskeskuksen tuen ulkopuolelle — siellä on teatteria, siellä on Finnfotoa, siellä on Sarjakuvantekijöitä, siellä on ihan nimekkäitä toimijoita — niin miten ajattelit pelastaa ne?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten ministerille. Riittääkö kymmenen minuuttia? — Sitten me joudumme menemään seuraavaan aiheeseen, aika on täynnä.

16.25 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie: Kiitos, arvoisa puhemies! Nyt on kronologinen aikajärjestys vastauksilla hajonnut, koska muistiinpanot sekoittuivat, mutta menen nyt tästä sitten paperin mukaisessa järjestyksessä.

Ensinnäkin siis edustaja Harakalle: Taike-virasto ja taideneuvosto ovat nyt ensimmäisiä kertoja omasta toiveestaan tehneet ne säästöpäätökset itsenäisesti, ja tietenkin se, että se jaettava summa on pienentynyt, on tarkoittanut myöskin siellä sitten niitä säästötoimenpiteitä. Taike-virasto ja taideneuvosto ovat päättäneet, että osa hakijoista ei saa rahaa ollenkaan, eli kun se kokonaissumma on vähemmän, niin se on tarkoittanut myös sitten näitä päätöksiä. Sinänsä ministerinä ajattelen niin, että luotan viraston asiantuntemukseen siinä, miten he ovat ne sopeutukset kohdistaneet, en ole siihen puuttumassa, ja ministeriö ei ole sitä ohjannut. Kiitos myöskin selvennyksestä

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

fantasiakirjallisuuden näkökulmasta. Joskushan täällä salissa tapahtuu väärinymmärryksiä tahallisesti, ja sitten on myöskin tahatonta väärinymmärrystä.

Sitten edustaja Sarkomalle tästä kirja-alan selvityksestä: Se käynnistyy tosiaan kevään aikana, ja se erillinen toimenpideohjelma tehdään nimenomaan tämän selonteon jälkeisessä vaiheessa, kuten tehdään sitten tämä koko toimeenpanosuunnitelma myöskin. Eli kun tämä on selonteko, sivistysvaliokunta ja muutamat muut valiokunnat käsittelevät ja antavat eduskunnan tahtotilan ja näkökulman tähän selontekoon, ja siltä pohjalta mahdollisten mietintöpainotusten ja mahdollisten kannanottojen ja muitten osalta ne sitten pystytään myöskin siinä jatkovalmistelussa huomioimaan.

Elorannan kysymykseen: Joo, nimenomaan yhteistyötä tarvitaan. Yksittäiseen kysymykseen en pysty vastausta juuri nyt tässä sanomaan.

Sitten tästä Celiasta: Tässä on tosiaan pohjalla tämä lukemisdirektiivi ja siihen liittyviä valmisteluja ja asioita, ja voi olla niin, että on myöskin sitten Suomella lainsäädäntömuutoksia edessä.

Sitten edustaja Kosonen kysyi tästä sivistyshallinnosta ja siinä tapahtuvista muutoksista: miten pystytään alueellisuus turvaamaan. Näen sen kyllä tosi tärkeänä arvona muutenkin. Jos ajatellaan sitä, miten valtio tukee taidetta ja kulttuuria, niin valtion tehtävä on sitä alueellista saavutettavuutta ja saatavuutta vahvistaa, ja tunnistan, että meillä on maakuntia, joissa esimerkiksi säästöt teatteripuolen htv:issä ovat tarkoittaneet suurempia osuuksia säästöissä, ja toisissa maakunnissa on taas pienempiä osuuksia, ja tämä on myöskin tärkeätä kokonaisuutena katsoa, että alan alueellisten toimijoiden tietämys ja osaaminen näkyvät myöskin siellä hallinnossa, ja sitä on tärkeää paimentaa.

Sitten tässä tuli muitakin kysymyksiä ainakin Viitalalta ja parilta muultakin siitä, keskittyykö kulttuuri. Kuten sanoin Kososellekin, kyllä valtion tehtävä on nimenomaan kulttuurin saavutettavuutta ja saatavuutta pitää yllä, ja valtion on myöskin tuettava niitä toimijoita ja niitä aloja, jotka eivät ole sitten niin suurien yleisöjen ja kansalaisten keskuudessa. Tämä on tärkeä näkökulma.

Sitten tässä oli useampi kysymys lasten ja nuorten kulttuurista, ainakin Forsgrénilla ja Diarralla. Suoria säästöjä lasten ja nuorten kulttuuriin ei ole tosiaan näistä hallituksen sopeutustoimista, välillisiä säästöjä varmaankin, ja näen kyllä tosi tärkeänä, että kunnilla on iso rooli siinä, että pystytään myöskin sitten laajasti sitä kulttuuritarjontaa erilaisista alueista ja maakunnista ja kaupungeista riippuen tarjoamaan meidän varhaiskasvatuksen ja koululaisten koettavaksi. Tässä yhteistyö ja myöskin se johdonmukaisuus on olennaista. Ei voi olla niin, että se on kiinni koulusta tai opettajasta, vaan sen täytyy olla sellaista, että kunnassa on sovitut linjaukset ja niistä pidetään kiinni ja se on myöskin sitten huolimatta päiväkodista tai koulusta kaikkien saatavilla, kuten tämä kulttuuripoliittinen selontekokin myöskin lähtee siitä, että kulttuuri kuuluu kaikille.

Furuholm painotti sitä, että vain teoilla on sitten se osoitus. Tämä on nyt se kulttuuripoliittisen selonteon visio sinne 2040-luvulle, ja tätä selontekoa seuraa toimenpidesuunnitelma, mutta se toimenpidesuunnitelma tosiaan odottaa sitten eduskunnan tahtotilaa ja näkökulmaa.

Sitten täällä oli muutamia edustajia, jotka kysyivät vielä, onko uusia keinoja rahoittaa, ja muutenkin laajemmin kulttuuriyrittäjyyden ja elinkeinoelämän roolista, ainakin Kilpi ja Kurvinen. Hallitus tosiaan päätti viime vuonna, että valmistelemme verovähennysoikeuden taiteelle ja kulttuurille tehtävistä lahjoituksista, ja se valmistelu on käynnissä. Kun tarkempi aikataulu selviää, niin siihen palataan.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Sitten Lohikoski kysyi huoltovarmuuskäsitteiden ottamisesta huomioon. Näen kyllä todella tärkeänä, että kulttuurilla on merkitys kansakunnan muistille. Näin myös hyvin vahvasti, kun olin kuun alussa Ukrainan kulttuuriministerin kutsumana Ukrainassa, miten julmasti Venäjä tuhoaa Ukrainan kansakunnan muistia ja myöskin kulttuuria. Ei riitä, että tuhotaan seinät museosta, varastetaan esineet, ne viedään rajojen toiselle puolelle, vaan näki myöskin sen, että kulttuurilla on merkitys ja vahva linkitys maanpuolustustahtoon, ja sen takia ajattelen, että on tärkeää, että juuri tässä ajassa — tällä viikolla tai ensi viikon alussa tulee täyteen kolme vuotta julmaa sotaa Ukrainassa — ja tänä keväänä käydään myöskin laajempaa keskustelua kulttuurin merkityksestä. Kulttuurihan kaikinensa on sitä, mikä kutsuu meitä yhteen ja vahvistaa meidän yhteisöllisyyttämme, on se yhteisö sitten pienempi tai suurempi, ja sen takia näen myöskin tämän keskustelun merkityksen tärkeänä. Ajattelen, että sitä arvoa, minkä ihminen ymmärtää, ihminen yleensä haluaa myöskin vaalia ja kehittää.

Kun täällä tuli useampi puheenvuoro siitä, olenko aloittaneena kulttuuriministerinä perumassa säästöjä, niin en ole perumassa säästöjä. Ne säästöt, jotka eduskunta on päättänyt budjetissa tälle vuodelle, on laitettu eteenpäin. Sen olen luvannut alalle ja sen sanon tässä salissakin, että teen kaikkeni — ja voin sanoa, että teemme kaikkemme ministerit muutkin, jotka olemme opetus- ja kulttuuriministeriössä — että kun opetus- ja kulttuuriministeriön kehyksissä on lisäsäästöjä 75 miljoonaa euroa, niin ne säästöt pystyttäisiin linjaamaan ja niistä pystyttäisiin tekemään päätökset linjausmielessä kevään puoliväliriihessä. Se on kohtuus koko alaa ja koko kenttää kohtaan, jotta päästäisiin niistä asioista eteenpäin tämän kevään aikana eikä tarvitsisi koko opetus- ja kulttuuriministeriön, alan toimijoiden pohtia sinne syys—lokakuulle, mistä tullaan ensi vuonna lisäsäästöt tekemään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten me joudumme menemään seuraavaan asiaan, eli keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.34.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.34.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Hänninen.

18.34 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on sitoutunut edistämään kulttuuria ja luovia aloja pitkäjänteisesti ja määrätietoisesti. Kulttuuri ei ole vain viihdettä, se on osa kansallista identiteettiämme, talouttamme ja hyvinvointiamme.

Nyt käsiteltävä kulttuuripoliittinen selonteko antaa selkeän yhteisen vision sekä tavoitteet, jotta taide ja luova työ voivat kukoistaa myös tulevaisuudessa.

Arvoisa rouva puhemies! Kulttuurilla on valtava merkitys aluekehitykselle, ja Oulun kulttuuripääkaupunkivuosi 2026 on tästä erinomainen esimerkki. Se tarjoaa mahdollisuuden nostaa pohjoisen kulttuurielämää kansainväliseen valokeilaan. Se edistää

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

matkailua ja tuo alueelle investointeja ja työpaikkoja. Tätä kehitystä tuetaan varmistamalla, että meillä on poliittinen yhteisymmärrys kulttuurialan pitkän aikavälin näkymistä ja mahdollisuuksista. Vain se luo kulttuurialalle vakaan pohjan kehittyä ja rakentaa.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus ymmärtää, että kulttuuri on myös elinkeino ja työllistäjä. Tavoitteena on, että yhä useampi suomalainen voi rakentaa kestäväää uraa kulttuurialalla ja että yleisö pääsee nauttimaan monipuolisesta ja helposti saavutettavasta kulttuuritarjonnasta.

Vakavan asian keskellä kerrotaan, että Englannin armeijan ja sotaministeriön edustajat menivät pääministeri Winston Churchillin luokse ja esittivät, että valtion kulttuurimäärärahat siirrettäisiin armeijan ja sotateollisuuden käyttöön. Churchill vastasi: ”Minkä takia me sitten sodimme, ellemme kulttuurimme takia?” Kun kulttuuri voi hyvin, myös yhteiskuntamme voi hyvin. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elomaa.

18.37 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kulttuurillamme ja luovuudellamme on keskeinen rooli Suomen elinvoimaisuuden ja menestyksen sekä myös sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden kannalta. Maakuvamme ja sitä kautta kiinnostus Suomea kohtaan pohjautuvat pitkälle kulttuuriin tekijöihin. Tarvitsemme laajapohjaista, eri toimijoiden kesken jaettua näkemystä taiteen, kulttuurin ja luovien alojen yhteiskunnallisesta merkityksestä ja kasvun mahdollisuuksista. Tämän vahvistamisessa meillä, päättäjillä, on keskeinen rooli.

Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista. Suomen vahva instituuttiverkosto on voimavara taiteen, kulttuurin ja luovien alojen kansainvälistymisen edistämiseksi. Kulttuurivienti on erittäin tärkeää, mutta sen edellytyksenä on vahva kotimainen tuotanto omissa käsissä. Nyt tilanne on esimerkiksi musiikin kohdalla valitettavasti se, että isot kansainväliset toimijat pyörittävät suosituimpien kotimaisten artistien tuotantoa ja hallitsevat näiden tekijänoikeuksia. Tämä ei ole kokonaan huono asia, päinvastoin hyvä asia, mutta yksi miinus siinä on: tällaisessa mallissa tuotot valuvat hyvin pitkälti pois Suomesta. Siksi on tärkeää, että me päättäjät pidetään huolta, että meillä on nämä pienet toimijat, jotka pystyvät myös tekemään musiikkia ja pitämään firmojaan pystyssä näiden isojen rinnalla. Näin pääsevät myös lukuisat esiintyjät levyttämään ja jopa radiosoittoihinkin.

Kotimaisuus ja suomen kielen vaaliminen ovat erittäin tärkeitä asioita kulttuuripolitiikasta puhuttaessa. Tämä tuntuu joskus jäävän aivan liian pienelle huomiolle. Kansallinen identiteetti ja perinteiset arvot muodostavat vahvan perustan suomalaiselle kulttuurikentälle.

Tässä selonteossa mainitaan sana ”liikunta” ainoastaan kolme kertaa. Näistä maininnoista kaksi koskee kulttuuri- ja liikuntaetuutta ja yksi uskonnollisten yhdyskuntien toimintaa. Sanaa ”urheilu” ei mainita kertaakaan. Pitäisi mainita, sillä liikunta ja urheilu kuuluvat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan ja ovat erottamaton osa kulttuuria ja kulttuuripolitiikkaa. Urheilua seurataan Suomessa innokkaasti, siinä meillä on hyvin pitkät perinteet. Huippu-urheilun seuraaminen rohkaisee myös kaikenikäisiä, etenkin lapsia ja nuoria, liikuntaharrastuksen aloittamiseen. Tiedämme hyvin, että aktiivisella liikunnalla on valtava kansanterveydellinen merkitys. Tiedämme myös, että etenkin lasten

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

ja nuorten kohdalla esikuvat ovat erittäin tärkeitä liikuntaharrastuksen aloittamisessa. Liikunnasta ja urheilusta tulee puhua kiinteänä osana kulttuuria.

Ja vaikka olenkin jo tällainen huruakka, niin pari tämmöistä asiaa, jotka tulevat sieltä nuoruudesta ja lapsuudesta mieleen: Kun olin lapsi, meillä oli raittiuskirjoituskilpailut. Ne olivat ihan kautta Suomen. Niihin osallistuttiin, ja niistä myös palkittiin. Luettiin vain semmoinen opus, ja sen perusteella aine kirjoitettiin, ja se oli hyvä tapa mielestäni kouluissa. Kulttuurikilpailut olivat erittäin yleisiä. Melkein joka kunnassa oli kulttuurikilpailuja, ja niihin osallistuivat melkein kaikki. Oli hyvä tai huono, se vahvensi yhteisöllisyyttä. Se oli todella hieno tapa saada porukat yhteen, ja nuorisoseurat tekivät hyvää työtä siinä.

Ylelle minulla on yksi ehdotus, viesti, ja toivon, että joku yläläisistä kuulisi tämän: Silloin, kun olin ihan pieni, oli Pitäjien parhaat. Elikkä melkein joka kunnassa tehtiin ohjelma, noin 12 minuuttia. Siinä oli laulua, tanssia, runoja, musiikkia ja yleensä soittoa, ja kilpailtiin keskenään. Oli aluekilpailut, ja sitten parhaimmat pääsivät telkkariin. Kanavia oli silloin kaksi. Oli kova juttu, kun pääsi telkkariin.

Pitäjien parhaat takaisin. Meillä on 308 kuntaa, joista 200 luokittelee itsensä kunnaksi ja 108 kaupungiksi. Elikkä tällainen kisa pystyyn. Toivoisin että tämä otettaisiin vakavasti, sillä minä Ylelle jo kauan sitten monta vuotta ehdotin yhtä liikunnallista ohjelmaideaa. He eivät ottaneet siitä vaarin. Tein sen hyvin pienelle kanavalle, jossa sitä näytettiin — en minä muista, kuinka monta kertausta — ja minä sain erittäin paljon siitä palautetta, joka paikkaan kun menin. Sen jälkeen, kun se oli tehty, huomasin, että Yle olikin ottanut tämän varteensa ja siellä tänä päivänä menee semmoinen liikuntaan paneutunut ohjelma. Nyt tämä Pitäjien parhaat olisi sitten seuraava ehdotus. Ottakaa, Yle, se korvan taakse ja tehkää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hyrkkö, poissa. — Edustaja Furuholm.

18.43 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Ja edustaja Elomaalle kiitos liikunnan nostamisesta keskusteluun.

Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssämme oleva kulttuuripoliittinen selonteko esittää tärkeän vision, jota monelta osin kannatan, mutta on kuitenkin heti puheen alkuun muistutettava, että visiot jäävät hyvin helposti kauniiksi sanoiksi, mikäli niiden toteuttamiseksi ei laadita riittävän kunnianhimoista toimenpideohjelmaa ja varata tarvittavia resursseja. On välttämätöntä varmistaa, että nyt ja tulevaisuudessa tehtävät päätökset eivät ole ristiriidassa selonteon vision kanssa.

Arvoisa rouva puhemies! Taide ja kulttuuri ovat yhteiskuntamme sivistyksen ja vapaan demokratian kulmakiviä. Onkin ikävä myöntää, että sosiaalinen eriarvoisuus heijastuu myös kulttuuriseen osallistumiseen. Mitä harvempi kokee olevansa tervetullut taiteen ja kulttuurin pariin, sitä suurempi vaikutus sillä on demokratiallemme ja yhteiskuntamme yhteenkuuluvuudelle. Suomalaisen kulttuuripolitiikan keskeinen tehtävä on varmistaa, että jokaisella on yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua taiteen ja kulttuurin tekemiseen ja kokemiseen lapsesta asti riippumatta sosioekonomisesta taustasta tai perheen kulttuurisesta pääomasta. Valitettavasti nykytilanne kertoo toista tarinaa. Kulttuurin saavutettavuudessa on yhä suuria eroja, ja perhetaustan vaikutus näkyy liiankin selvästi.

On myönteistä, että valtioneuvoston selonteossa tunnustetaan julkisen rahoituksen merkitys kulttuurin saavutettavuuden turvaajana. Kuitenkin hallituksen harjoittama

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

leikkauspolitiikka uhkaa tätä perusperiaatetta ja ohjaa kehitystä väärään suuntaan. Kun kulttuurin rahoitusta kavennetaan, seurauksena ei ole ainoastaan kulttuuritarjonnan supistuminen vaan myös siihen linkittyvän eriarvoisuuden syveneminen. Samanlainen vaikutus on sosiaaliturvaleikkauksilla yleisellä tasolla. Vasemmistoliitto on esittänyt konkreettisia ratkaisuja tilanteen korjaamiseksi. Olemme ehdottaneet tasa-arvorahaa taiteen perusopetukseen, jotta jokaisella lapsella ja nuorella olisi mahdollisuus harrastaa taidetta perheen taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Lisäksi kulttuurikasvatussuunnitelmat tulisi saada käyttöön kaikissa kunnissa, jotta taide ja kulttuuri olisivat aidosti kaikkien ulottuvilla niin kokijoina kuin tekijöinä.

Arvoisa rouva puhemies! On huolestuttavaa, että käsittelyssä olevassa selonteossa ei tarjota myöskään riittäviä keinoja kaventamaan taiteen ja kulttuuripalveluiden alueellisia eroja. On välttämätöntä varmistaa, että jokaisella Suomessa asuinpaikasta riippumatta on aito mahdollisuus kohdata taidetta ja osallistua kulttuuritoimintaan. Hallituksen tekemät kulttuurimäärärahojen leikkaukset syventävät eroja eri alueiden välillä. Erityisesti maakuntien teatterit ovat jo monin paikoin ahtaalla, ja kun rahoitusta edelleen supistetaan, moni teatteri on vaarassa sulkea ovensa kokonaan. Näin ollen laajat alueet jäisivät ilman merkittäviä kulttuuripalveluja, eikä tasavertaista pääsyä taiteen äärelle voida taata. Meidän on varmistettava, että taiteen tekeminen ja kulttuuripalvelut ovat saavutettavissa koko maassa. Tarvitsemme lisää resursseja ja rahoitusinstrumentteja, toimenpiteitä, joilla tuetaan taiteen ja kulttuurin toimintaa myös kasvukeskusten ja pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

On myös syytä tunnistaa, että vapaan sivistystyön rahoituksen leikkaukset iskevät vahvasti samoihin kulttuuriin perusrakenteisiin. Monin paikoin kansalaisopistot ja muut vapaan sivistystyön toimijat ovat miltei ainoita paikkoja, joissa eri-ikäiset ihmiset voivat harrastaa taito- ja taideaineita. Nämä oppilaitokset tarjoavat myös tärkeitä työtilaisuuksia luovan alan ammattilaisille. Kun budjettileikkaukset kohdistuvat vapaan sivistystyön rahoitukseen, kavennetaan näin koko kulttuurikenttää ja heikennetään sen työllistävää vaikutusta.

Arvoisa rouva puhemies! Itse entisenä urheilijana tunnen suurta sympatiaa taiteentekijöitä kohtaan. Tämä johtuu siitä, että taide- ja urheilukentällä selkeä yhdistävä tekijä on epävarmuus, prekariaatti. Yhteiskunnan tukiverkkojen ulottumattomissa toimiminen on monella tapaa raastavaa ja asettaa esteitä intohimon ja unelmien toteuttamiselle, ja tähän me kai haluamme ihmisiä täältä salista käsin kannustaa. Sosiaaliturvaan liittyvät ongelmat pitäisikin korjata molemmilla aloilla. Tämä olisi selkeä arvostuksen osoitus kaikkien niiden pidettyjen juhlapuheiden jatkoksi.

Lopuksi sanon vielä, että kaikki lähtee lopulta pitkäjänteisyydestä. Ennustettavuus on toimijoille välttämätöntä, kun alaa kehitetään. Tätä paljon sisällään pitävää selontekoa pitää seurata toimenpiteitä, ei leikkauksia. Toivottavasti tämä lupaus kuultaisiin täältä salissa jossain vaiheessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jokelainen.

18.48 Jessi Jokelainen vas: Arvoisa rouva puhemies! Vuonna 2021 Indonesiasta löydettiin ihmisen tekemistä kalliomaalauksista tähän saakka vanhin, yli 50 000 vuotta sitten maalattu kuva villisiasta. Tuolloin viimeisin jääkausi ei ollut vielä näköpiirissäkään, emmekä esimerkiksi tiedä juuri mitään tuon ajan ihmisten verbaalisen kommunikaation

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

muodoista. Suomessa Astuvansalmen kallioon on joku maalannut kuvan hirvestä noin parituhatta vuotta ennen kuin tällä maantieteellisellä alueella on kukaan puhunut suomen kielen esiasteitakaan. Äänen tallennus on tullut mahdolliseksi vasta 1800-luvulla, mutta tiedämme, että ihmiskunta on laulanut, soittanut ja tanssinut jo kauan ennen kuin näitä asioita on voitu tallennusvälineillä todentaa.

Ihmiskunta on kautta sen historian kerääntynyt yhteen kuulemaan, näkemään, keskustelemaan, juhlimaan, välittämään tietoa, harjoittelemaan taitoja, elämään yhteisiä tunne-elämyksiä ja jakamaan kokemuksia. Siis tuottamaan kulttuuria silkalla olemassaolollaan. Meistä suurin osa menee työpäivän jälkeen kotiin ja avaa tv:n, osa lukee tänään kirjaa. Minä soitan syntymättömille lapsilleni illalla puolisoni valitsemaa musiikkia, koska sillä voi ehkä olla jotain merkitystä. Kulttuurin ääressä me lepäämme ja usein jaamme jotain sellaista, johon pelkät sanat ja järki eivät täysin yllä.

Kulttuuria ja kulttuurikeskustelua ei siis ole mielekästä yrittää erottaa ihmisyyden ytimestä ikään kuin irralliseksi saarekkeekseen. Opetushallituksenkin määritelmän mukaan kulttuuri on kaikkea sitä, mitä ihmisyyhteisöt siirtävät jälkeläisilleen. Näin ollen se on yhtä tärkeää ihmiskunnan selviytymiselle kuin muutkin perustarpeet, kuten syöminen tai nukkuminen. Silti aika ajoin käymme yleensä konservatiivisten tahojen aloittamaa keskustelua siitä, onko kulttuuri tai sen tukeminen tarpeellista. Kulttuuri ymmärretään joksikin ylimääräiseksi, josta meillä on vaikeina aikoina varaa karsia. Toisaalta kulttuurin ja kulttuurituotteiden muutosvoima on meillä kaikilla varsin hyvin tiedossa. Läpi historian on eletty aikoja, kun auktoriteetit poltattavat kirjoja, vaientavat taiteilijoita ja haluavat kaikin keinoin hankkiutua eroon konsteista, joilla valtaa kyetään kritisoimaan rivien välistä. Kulttuuri on paitsi elintärkeää myös vaarallista, vallalle kiusallista ja luonteeltaan demokraattisempaa kuin juuri mikään päätöksenteon tai hallinnon taso.

Elämme tälläkin hetkellä Suomessa rankkojen kulttuurileikkausten aikaa lähinnä siksi, että kulttuuri ja sen tuottaminen sopii heikosti yhteen markkinatalouden asettamien reunaehtojen kanssa. Kulttuuri ei tottele kapitalismia, koska se on olemassa välittämättä siitä, millaisessa talousjärjestelmässä elämme. Nykyisen muotoisen markkinatalouden pakottama jatkuva tehostaminen, kasvun vaade ja voiton tuottamisen insentiivi eivät sovi kulttuurin luonteelle. Luova työ on hidasta, puuskittaista, ajattelua vaativaa ja satunnaisesti ryöpsähtelevää. Järjestelmämme ylipäätään tunnistaa heikosti edellä kuvatun kaltaista työtä, ja siksi kulttuurialan kokopäivätyöläiset ovat aikanaan vaatineet päättäjiltä keinot, joilla kulttuurituotantoa kyetään taloudellisesti tukemaan.

Arvoisa rouva puhemies! Minusta olennainen kysymys ei siis koskaan ole ollut se, miksi yhteiskunnan tulisi tukea toimintaa, joka ei omin avuin tuota. Olennainen kysymys on, miksi haluamme elää sellaisessa järjestelmässä, joka jatkuvasti ehdottaa, että karsitaan pois jotain ihmisyydelle keskeistä, jotta rahaa voi virrata vain pienelle prosentille meistä kaikista.

Mutta koska vallitsevien ehtojen raameissa rahalla kuitenkin on väliä, on huomioitava, että väitteet kulttuurin tuottamattomuudesta eivät pidä paikkaansa. Valtio tukee kulttuurialaa vuosittain 1,3 miljardilla eurolla, ja kulttuuriala tuottaa yhteensä 14 miljardia euroa. Suomalaiset kotitaloudet käyttävät omaa varallisuuttaan kulttuuriin 5,7 miljardia, ja julkinen sektorimme kerää työvoimavaltaiselta kulttuurialalta työtuloihin... — Anteeksi. Minulta loppuu happi, kun vauvat painavat minua niin ikävästi. [Puhemies: Ihan rauhallisesti!] — Ja julkinen sektorimme kerää työvoimavaltaiselta kulttuurialalta

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

työtuloihin perustuvia veroja ja veroluontoisia maksuja 3,1 miljardia. Kulttuurialalta saadaan veroina yli kaksi kertaa se, paljonko sitä rahoitetaan.

Arvoisa rouva puhemies! Lähtökohtaisesti kaikki ovat yleensä sitä mieltä, että tehdystä työstä on maksettava korvaus. Tässä järjestelmässämme, jossa kaikki on syömisestä, asumisesta, olemisesta ja tarpeillamme käymisestä lähtien kaupallistettu, on reilua maksaa myös kulttuurintuottajille kunnollista palkkaa heidän panoksestaan. Istuvan hallituksen kulttuurileikkaukset eivät ole mitenkään linjassa juuri asetettujen pitkän tähtäimen tavoitteiden kanssa. Vallanpitäjät usein tottuvat siihen, että kaikenlaista voi puhua ja sitten tehdä aivan muuta, mutta kulttuurikenttä ja täten ihmiskunnan historia muistavat kyllä erilaiset ajanjaksot pitkään. Sillä tavalla voimakasta on tämä ihmisten kulttuuri, jonka kaiken läpäisevyyttä tässäkin salissa karmealla tavalla aliarvioidaan. — Kiitos ja anteeksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

18.54 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Selonteon lausuntopalautteessa on tuotu esille oleellisia kohtia erityisesti kasvukeskusten ulkopuolisen Suomen osalta. Positiivista selonteossa on, että siinä on jossain määrin huomioitu kuntien eriytyminen niiden kyvyssä tuottaa kulttuuripalveluita. Alueelliset ja myös paikalliset erot kaikkien yhteiskunnan palveluiden saavutettavuudessa ovat Suomessa isoja. Yksilötasolla eriytymistä aiheuttavat kansalaisten välillä jatkuvasti kasvavat sosiaaliset, taloudelliset ja fyysiset erot, joiden seurauksena kulttuuri ei ole kaikkien saavutettavissa tasapuolisesti.

Itäisen Suomen kaupungeille ja kunnille tyypillisiä ovat suuret maantieteelliset etäisyydet. Tämä korostaa entisestään kulttuurin saatavuutta ja saavutettavuutta. Kun alueellamme ikääntyneen väestön määrä kasvaa ja julkinen liikenne vähenee ja on jo suurelta osin loppunut maaseutualueilla, on kaikkien palvelujen, mukaan lukien kulttuurin, saavutettavuus menossa nopeaa vauhtia alaspäin. Erityisesti ikääntyneiden merkitys korostuu, koska he ovat merkittävä ryhmä kulttuuripalvelujen käyttäjiä. Ilman eläkeläisiä moni kulttuuripalvelujen tuottaja jäisi ilman toimeentuloa.

Arvoisa puhemies! Myös lasten ja nuorten oikeus kulttuurin harrastamiseen ja kokemiseen on turvattava. Tähän liittyy osaltaan lasten ja nuorten lukutaidon vahvistaminen. Tämä sisältää myös medialukutaidon ja digitaalisen informaatiolukutaidon. Erityisesti medialukutaidon merkitys on erittäin suuri tällaisena aikana, jolloin tarjolla on täydellistä disinformaatiota sekä ristiriitaista tietoa, joilla ihmisiä johdetaan harhaan ja annetaan valikoitu ja rajattu kuva monista yhteiskunnallisista asioista. Julkisen rahoituksen merkitys on suuri, jotta kulttuuri olisi edes jollain tapaa kaikkien suomalaisten saavutettavissa.

Sitaatti Lappeenrannan kaupungin kulttuuripalvelujen lausunnosta: ”Selonteko käsittelee pääasiassa luovan alan ammattimaista toimintaa ja ammattimaisesti tuotettuja sisältöjä. Kansalaisaktiivisuus ja -lähtöisyys eivät saa ansaitsemaansa painoarvoa, vaikka yhä suurempi osa uusista ilmiöistä ja aktiivisuudesta syntyy kansalaislähtöisyydestä, jossa ihmiset eivät ole ainoastaan kulttuurin vastaanottajia, vaan myös aktiivisia toimijoita. Kulttuurilla on merkittävä vaikutus elämänlaatuun, mielen hyvinvointiin ja onnellisuutta sekä fyysistä terveyttä edistävänä tekijänä. Kulttuuri tarjoaa runsaasti erilaisia osallistumisen, osallisuuden ja aktiivisuuden keinoja eri kohderyhmille, mikä samalla vahvistaa yhteiskunnallista vakautta sekä koheesiota. Erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta kulttuurin monipuolisella tarjonnalla, siihen osallistumisen

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

mahdollisuuksilla sekä saavutettavuudella on kiistaton arvo ja merkitys. Kulttuuripalvelujen tärkeää ennaltaehkäisevää merkitystä ja vaikuttavuutta on olennaista edelleen painottaa selonteossa.”

Arvoisa puhemies! Etelä-Savon maakuntaliiton lausunnossa tuodaan esille, että selonteon tavoitteessa ja toimenpiteissä ei huomioida kulttuurin roolia itäisen Suomen ja siten koko Suomen sisäisen turvallisuuden rakentajana. Venäjän sotatoimien seurauksena itäisen Suomen kulttuurin ja luovien alojen työ- ja rahoitusmahdollisuudet ovat heikentyneet merkittävästi. Tämän vuoksi on löydettävä alueelle uutta matkailijavirtaa sekä tutkittava uusia, innovatiivisia mahdollisuuksia ja yhteistyömuotoja. Itäisessä Suomessa ihmisten hyvinvointi on tilastojen mukaan muuta maata alemmalla tasolla, mikä korostaa myös osaltaan kulttuurin merkitystä terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä.

Arvoisa puhemies! Kulttuuri ei ole vain harvoille tarkoitettua viihdettä, vaan kulttuuri ja kulttuuriala pitävät yllä henkistä kriisinsietokykyä. Varsinkin tällä hetkellä, kun maailma näyttää niin sivistyksen kuin koko ihmisyyden näkökulmasta rappioituvan, henkistä kestävyyskykyä ja uskoa parempaan tarvitaan enemmän kuin koskaan. Tässä kulttuurilla sen eri muodoissa ja sen saatavuudella on iso merkitys. Sairaaloissa ja ihmisiä toisiaan vastaan yllyttävillä somealustoilla on liian suuri valta, ja niitä tarvitaan vähemmän ja ihmistä aidosti sivistävää kulttuuria enemmän. Ilman sivistystä meillä ole mitään, ei ainakaan mitään hyvää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harakka, poissa. — Edustaja Viitala.

18.58 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Kulttuuri on hyvinvointimme kulmakivi. Se vahvistaa yhteisöllisyyttä, tukee demokratiaa, rakentaa ymmärrystä eri sukupolvien sekä erilaisten taustojen välillä. Kulttuuri myös elävöittää paikallisyhteisöjä, vahvistaa alueellista elinvoimaa ja toimii merkittävänä työllistäjänä tarjoten työpaikkoja tuhansille suomalaisille. Kulttuurilla on myös tutkitusti merkittäviä positiivisia vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin. Investointi kulttuuriin on investointi tulevaisuuteen. Suomalainen kulttuuri on kantanut meitä läpi vaikeiden aikojen ja tehnyt Suomesta kansainvälisesti arvostetun sivistysvaltion. Siksi on välttämätöntä turvata taiteilijoiden ja kulttuuritoimijoiden edellytykset luoda ja uudistua.

Kulttuuri ei ole vain talouden menoerä. Se on hyvinvoinnin ja henkisen kestävyuden lähde, joka antaa voimaa niin yksilöille kuin koko kansakunnalle. Suomessa kulttuurin tulee olla kaikkien saavutettavissa, ja siksi julkinen tuki ja pitkäjänteinen kulttuuripolitiikka ovat elintärkeitä.

Selonteko kulttuurin merkityksestä ja sen tavoitetila ovat kannatettavia, mutta hallituksen toimet eivät tue näitä tavoitteita. Kulttuurin rahoituksen leikkaukset ovat paitsi lyhytnäköisiä myös ristiriidassa sen kanssa, mitä selonteossa esitetään. Hallituksen politiikka nostaa kulttuuripalveluiden hintaa ja vähentää niiden alueellista kattavuutta. Kulttuurin on oltava tavoitettavissa muuallakin kuin suurissa kaupunkikeskuksissa. On kestävämpiä, että samalla kun puhumme jokaisen oikeudesta kulttuuriin, hallitus heikentää juuri niitä edellytyksiä, joilla tämä oikeus voitaisiin toteuttaa.

Kulttuurin kansainvälisyys ja saavutettavuus ovat keskeisiä tavoitteita, mutta ne eivät toteudu ilman riittävää rahoitusta. Kulttuuriviennin tukia leikataan ja alueellisia toimijoita kuristetaan säästösyistä. Niin luodaan tilanteita, joissa esimerkiksi maakuntateatterit joutuvat karsimaan kiertueitaan ja museot supistamaan aukioloaikojaan. Tämä ei ole

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

oikeudenmukaista eikä viisasta. Kulttuuri voi aidosti kuulua kaikille vain, jos sen rahoitus turvataan yhteisistä julkisista varoista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aalto-Setälä poissa. — Edustaja Razmyar.

19.01 Nasima Razmyar sd: Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että kulttuuripoliittinen selonteko on tehty ja kulttuurille luotu visio aina sinne 2040-luvulle asti. Selonteon visio on kunnianhimoinen. 2040-luvulla taide ja kulttuuri ovat yhdistävä muutosvoima. Tekijät ovat avainasemassa. Kulttuuri on jokaisen oikeus, ja kulttuurilla on taloudellista ja kansainvälistä vaikutusta.

Erityisesti haluan nostaa esille tavoitteen, jota on tänään nostettu useasti: kulttuuri on jokaisen oikeus. Tämä kiteyttää kulttuurin roolin yhteiskunnassamme. Taiteen ja kulttuurin on kuuluttava jokaiselle riippumatta taustasta, kielestä, asuinpaikasta, iästä tai taloudesta. Edelleen on paljon tehtävää, että kaikki me suomalaiset olisimme edustettuina sekä taiteen tekijöinä että kokijoina. Varmistamme, että erilaiset äänet saavat tilaa näkyä sekä kuulua, kulttuuripalvelut ovat saatavilla ja eri väestöryhmien kohtaaminen todella aidosti toimii. Ja lasten ja nuorten kulttuuritoimintaa täytyy tukea, tunnistaa ja vahvistaa.

Tavoitteet eivät saa kuitenkaan jäädä kauniiksi sanoiksi, ja yleensä, kun kulttuurista puhutaan ja kulttuuriin kohdistuvista resursseista päätetään, ne eivät saa olla pelkästään kauniita sanoja. Riittävät resurssit ovat elintärkeitä ja luovat tukijalan elinvoimaisuudelle. Orpon hallituksen kulttuuriin kohdistamat leikkaukset ovat valitettavasti erittäin räikeä epäonnistuminen, kun puhutaan tämän kulttuurivision erittäin tärkeistä tavoitteista. Valitettavasti tämä on ristiriidassa tämän erittäin tärkeän vision oikeansuuntaisten tavoitteiden kanssa. Kun tähän yhdistetään vielä kireä aikataulu, arvonlisäveron nosto ja ihmisten ostovoiman heikentyminen, ne ovat erittäin suuri isku tällä hetkellä kulttuurikentälle, joka pyrkii edelleen toipumaan pandemian aiheuttamista vahingoista.

Leikkaukset ja kiristykset vaarantavat myös alueellista kulttuuripalveluiden saatavuutta. Ne heikentävät alueiden vireyttä, alueiden elinvoimaa. Sen oman museon tai teatterin menettäminen voi olla monelle paikkakunnalle erittäin kova isku. Ja valitettavasti tänä kesänä tulemme huomaamaan, että sekä kesäteattereita että erilaisia festareita joudutaan nimenomaan näistä syistä perumaan.

Vain vähän aikaa sitten kulttuurialaa todellakin runtelivat erittäin vaikeat pandemiavuodet. Ei ole hyväksyttävää kohdistaa näin merkittäviä leikkauksia alalle, kun olemme kuitenkin pikkasen päässeet eteenpäin tilanteessa niistä pandemian vaikeista ajoista. Selonteko ehdottaa kulttuurin tulopohjan laajentamista ja yksityisen lahjoittamisen edistämistä, ja tätä on, ministeri, erittäin helppo myöskin meidän kannattaa, mutta kulttuurin rahoituksen isoa kuvaa tarkasteltaessa tämä ei voi olla se hopeanuoli.

Selonteko tuo erittäin onnistuneesti esiin myös kulttuurikentän kasvupotentiaalia. Aivan kuten tänään aikaisemmin keskustelimme, todella toivon, että kevään kasvuriihessä luovien alojen kasvupotentiaalia tunnistetaan.

Arvoisa puhemies! Historian murroskohdissa taide, kulttuuri ja sivistys ovat pystyneet sanoittamaan ristiriitoja. Selonteko tuo esille kulttuurin merkityksen yhteiskunnallisena voimavarana. Se merkitsee henkistä hyvinvointia ja terveyttä, kokonaisturvallisuutta, tarinoiden ylisukupolvisuutta ja kulttuuriperintömme jatkamista. Suomalainen kulttuuri ei

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

ole vastoin mitään vaan meidän kaikkien puolesta, ja se todella on juuri niin, kuten täällä on aikaisemmin sanottu: mitä puolustamme, jos emme puolusta suomalaista kulttuuria?

Tiedän, että, ministeri, teette hartiavoimin töitä sen eteen, että kulttuurikentän tarpeista huolehditaan, ja toivon todella, että leikkaukset eivät enää jatkuisi kulttuurikentän osalta, kulttuuri kun ei ole ylellisyyttä vaan sivistyneen yhteiskunnan selkäranka. Tunteitamme Suomea ei ole olemassa ilman suomalaista kulttuuria, ja luulisi, että näinä aikoina tälle annetaan vielä entistä suurempi arvo. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Anna-Kristiina Mikkonen.

19.06 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Taide ja kulttuuri ovat sekä taloudellisen kasvun moottori että keskeinen tekijä sosiaalisen pääoman ja hyvinvoinnin vahvistamisessa. Kulttuurihyvinvointi on keskeinen osa koko yhteiskunnan hyvinvointia. Se edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta, identiteettiä ja elämänlaatua. Kulttuuri tukee myös mielen hyvinvointia ja voi auttaa ratkaisemaan yhteiskunnan haasteita, kuten syrjäytymistä ja mielenterveysongelmia.

Hallituksen kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteet ovat hyviä, mutta samalla hallituksen kulttuurialaan kohdistamat leikkaukset ovat ristiriidassa näiden tavoitteiden kanssa. Hallituksen 17 miljoonan euron leikkauksilla on tuhoisat seuraukset. Omalla kotiseudullani, kulttuurikaupunkina tunnetussa Savonlinnassa, teatteri ja orkesteri kärsivät näistä leikkauksista vakavasti ja monet kulttuurialan toimijat ovat huolestuneita alan tulevaisuudesta. Nyt kun tuore kulttuuriministeri Talvitie on täällä paikan päällä kuuntelemassa keskustelua, hyödynnän tilaisuuden kysymällä näitten säästöjen kohtuullisuudesta ja varsinkin alueellisesta eriarvoisuudesta sekä säästöjen alueellisesta kasautumisesta.

Kulttuuri työllistää tuhansia ja edistää taloutta ja kasvua. Se on investointi, ei kustannus. Jos emme panosta kulttuuriin tänään, voimme menettää tulevaisuuden lahjakkuuksia. Kulttuuri kuuluu kaikille. Se ei ole mikään luksustuote, vaan kulttuurin on oltava meidän kaikkien saavutettavissa.

Valitettavasti hallitus ei tunnu ymmärtävän kulttuurihyvinvoinnin pitkäaikaista arvoa. Kun arvonalisävero nostetaan kulttuuritapahtumien osalta, kuten konserteissa ja teatterilipuissa, hallitus lähettää viestin siitä, että kulttuuri ei ole prioriteetti. Meille sosiaalidemokraateille kulttuuri on investointi, ei kustannus. Jos emme panosta kulttuuriin tänään taiteilijoihimme ja paikallisiin kulttuurin tekijöihimme, meillä on riskinä menettää tulevaisuuden lahjakkuuksia. Mietitään esimerkiksi taiteilijoitamme, jotka ovat saattaneet Suomen maailmankartalle esimerkiksi UMK:n kautta. Jos kulttuurin koulutukselle ja yhdistyksille annetaan vähemmän resursseja, jääme ilman seuraavaa kulttuurintuottajasukupolvea.

Kun museot joutuvat leikkaamaan lasten toimintaa ja teatterit eivät enää voi kiertää, kulttuuri jää monille saavuttamattomaksi. Kun kulttuuritapahtumien arvonalisävero nostetaan, tavallisten kansalaisten on entistä vaikeampaa osallistua kulttuuritapahtumiin. Kulttuuri kuuluu kaikille, ei vain suurkaupungeissa asuville.

Kulttuurin saavutettavuuden parantamiseksi on kehitetty muun muassa Kaikukortti, jolla taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevien on mahdollista osallistua kulttuurielämään ja harrastaa taiteen tekemistä esimerkiksi kortin mahdollistamilla maksuttomilla pääsylipuilla konsertteihin tai kansalaisopiston kursseille.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Arvoisa puhemies! Kun maailmalla kuohuaa, haetaan turvaa elämän perusasioista ja kulttuuri tarjoaa kaivattua lohtua. Kulttuurin ja taiteiden mahdollisuudet muutosvoimana on hyödynnettävä laajemmin kaikilla politiikan alueilla. Hallituksen tavoitteet ovat hyviä, mutta leikkaukset kulttuuriin ovat ristiriidassa näiden tavoitteiden kanssa. Kulttuuri ei ole vain elinkeino, se on myös hyvinvoinnin ja osallisuuden perusta. On välttämätöntä vakiinnuttaa muun muassa taideterapiat, musiikki-, tanssi-, liike- ja kuvataideterapia, osaksi terveydenhuoltoa ja hyödyntää taiteen ammattilaisia sosiaali-, terveys- ja kasvatusaloilla. Myös lasten ja nuorten taidekasvatusta on vahvistettava.

Me sosiaalidemokraatit emme leikkaisi kulttuurista vaan turvaisimme sen rahoituksen pitkäjänteisesti. Kulttuuri vahvistaa ja uudistaa Suomea. Siksi sen on pysyttävä kaikkien ulottuvilla myös tulevaisuudessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen poissa. — Edustaja Nikkanen.

19.11 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tänään käsittelemme valtioneuvoston selontekoa kulttuuripoliittisesta ohjelmasta. Kulttuuri rakentaa identiteettiämme ja kertoo tarinaamme. On selvää, että voimme olla ylpeitä monipuolisesta kulttuuriperinnöstämme. Taide ja kulttuuri ovat osa sivistystämme ja perintöämme, ja kulttuurilla on merkittävä rooli yhteiskuntamme rakentamisessa ja ylläpitämisessä. Moderni kulttuuripolitiikka kattaa laajan kirjon eri aloja ja sisältöjä, ja luovat alat ovat tässä keskiössä. Luovilla aloilla on merkittävä kasvupotentiaali, ja ne voivat tuoda elinvoimaa kunnille ja kansainvälistä vientiä Suomelle.

On todettava, että hallituksen kulttuuripoliittinen selonteko on perusteellinen ja laajasti valmisteltu. Selonteossa onkin hyvin kuvattu kulttuurin arvoketju ja luotu visio, jossa taide ja kulttuuri ovat 2040-luvulla Suomea vahvistava ja yhdistävä voima. Tämä on hieno arvonanto kulttuurialalle ja antaa toivoa kestävän, elinvoimaisen ja inhimillisen tulevaisuuden rakentamiselle. Mutta kulttuurialan taloudellinen todellisuus on valitettavasti toinen. Hallituksen leikkaustoimet uhkaavat hienoja visioita. Uhkana on myös se, että kulttuurialalta häviävät tekijät muille aloille, jos rahoitus ja toimintaedellytykset heikkenevät merkittävästi ja toimeentulo vaikenee. Kulttuurialalle kohdistuvat 17 miljoonan euron leikkaukset tälle vuodelle heikentävät alan taloutta ja työllisyysnäkymiä merkittävästi, ja tulevina vuosina leikkaukset vain kiihtyvät. Kulttuuriala on kärsinyt kovin myös koronapandemiasta ja viime vuosien huomattavasta kuluttajien ostovoiman laskusta erityisesti korkean inflaation myötä. Tämä yhteisvaikutus tarkoittaa sitä, että edellisestäkään iskusta alalle ei ole vielä täysin toivuttu. Selvitysten mukaan kulttuurialan merkittävin rahoitus tulee yksityisestä kulutuksesta. Kun hallitus nostaa arvonlisäveroa erityisesti lippujen hintojen osalta, yksityinen kulutus vähenee, ja tämä johtaa alan heikentyvään talouteen ja työttömyyteen.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus ei voi samalla nostaa kirjojen arvonlisäveroa 10 prosentista 14:ään ja julistaa haluavansa tehdä kulttuurista jokaisen oikeuden, jos kaikilla ei ole siihen varaa. Kulttuurialalta leikkaaminen tapahtuu monin eri tavoin, ja tämän vuoksi yhteisvaikutus koko alalle on merkittävä, erityisen merkittävä. Voidaan myös todeta, että kulttuurista leikkaaminen ylipäättään osoittaa suurta ymmärtämättömyyttä taiteen olemusta, tehtävää, taloudellista vaikuttavuutta ja luovan työn luonnetta kohtaan. Tämänkin vuoksi vetoan hallitukseen, että peruuttaisitte suunnittelemanne leikkaukset

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

kulttuurialalle ja tunnustaisitte kulttuurin ja luovien alojen merkityksen yhteiskunnallemme.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä vielä, nyt kun vasta aloittanut ministerikin kunnioittaa meitä läsnäolollaan, haluaisin myös esittää kysymyksen, sillä minua on ainakin hieman vaivaannuttanut tässä salissa joidenkin hallituspuolueiden edustajien kommentointi siitä, että kulttuuri olisi ikään kuin luksustuote. Ihan näin niin kuin ministerin henkilökohtaisena mielipiteenä rohkenen kysyä: oletteko te sitä mieltä, että jokin valtion tukea nauttiva kulttuuriala tai kulttuurin alue on luksustuote? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen poissa, edustaja Kurvinen poissa. — Edustaja Valtola.

19.15 Oskari Valtola kok: Arvoisa puhemies! Kiitokset ensinnäkin ministerille tämän kulttuuripoliittisen selonteon tuomisesta tänne eduskuntakäsittelyyn. On hienoa, että käymme nyt kulttuuripoliittista keskustelua täällä eduskunnassa pitkän ajan jälkeen. Edellisestä selonteosta on kulunut jo 15 vuotta. Kokoomuksen, samoin kuin koko luovan alan kentän, pitkäaikainen tavoite on ollut saada uusi kulttuuripoliittinen selonteko ja luovan alan kasvustrategia. Kulttuuripoliittinen selonteko on yhteinen pitkän aikavälin strategia, joka käsittelee kulttuurin perustan säilyttämistä, uudistumista ja elinvoimaisuutta sekä kulttuuri- ja luovien alojen toimintaedellytyksiä niiden yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämiseksi. Olemme kuulleet tässä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa tehtyjen sopeutusten vaikutuksia tässä salissa ja tänä iltana täällä keskustelussa. Toivottavasti keskustelu kuitenkin valiokunnissa pystytään kääntämään keskusteluun kulttuuripoliittisen selonteon tarkoituksesta, erityisesti kulttuurin tulevaisuudesta — sen säilyttämisestä, uudistamisesta ja elinvoiman parantamisesta.

Kuten täällä on useaan kertaan mainittu, meillä Mikkelin Ristiinassa on säilynyt Astuvansalmen kalliomaalauksia noin 6 000 vuoden takaa — kuten täällä sanottiin, hirviä, mutta vielä merkittävämpää on se, että sieltä löytyy kuvia naisista metsästäjiin. Sukupuolten välistä tasa-arvoa Etelä-Savossa 6 000 vuoden takaa. Kannattaa käydä tutustumassa tähänkin kulttuuriin.

Teknologinen kehitys haastaa kulttuurikentän ennennäkemättömällä tavalla. Teknologian muutos, tekoälyn kehittäminen, uudet muodot käyttää materiaaleja tulevat muuttamaan kulttuurikenttää selonteon katsonta-aikana, vuoteen 2040 mennessä, jopa enemmän kuin kulttuurikenttä on muuttunut edellisen 6 000 vuoden aikana. Tämä asettaa siis suuret haasteet ja korkean tason sille keskustelulle, jota kulttuuripoliittisesta selonteosta on täällä eduskunnassa käytävä.

Tämä ei ole kuitenkaan syy olla yrittämättä toimia hallituskaudet ja taloussuhdanteet ylittävästi. Me tarvitsemme yhteisen vision ja tavoitteet, ja meidän on katsottava yhdessä eteenpäin koko kulttuuria ja kulttuurikenttää kehittäen. Suomalainen kulttuuri on rikasta, omalaatuista ja vaalimisen arvoista. Olemme nuori kansakunta, jonka kielellä ja taiteella on ollut suuri vaikutus itsenäisyyteemme ja kansallisidentiteettimme kasvamiseen. Ilman kieltä ja kulttuuria, olisimmeko itsenäisiä tai nousseet onnellisimpien kansakuntien joukkoon? Kun käsittelemme tätä selontekoa, on huomioitava, että kulttuuri ei ole luksuspalvelu vaan kuuluu kaikille asuinpaikasta ja iästä riippumatta. Kulttuuri pitää yhteiskunnan kasassa kriisin hetkellä. Tehdään yhdessä töitä sen vahvistamiseksi Suomessa.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen, poissa. — Edustaja Bergbom.

19.20 **Miko Bergbom ps:** Kunnioitettu rouva puhemies! Meillä on tosiaan tänään käsittelyssä kulttuuripoliittinen selonteko. En ota sinällään suoraan selontekoon kantaa, mutta otan siitä käytyyn keskusteluun kantaa ja pohdin tätä vähän sillä lailla, että aloitan omasta näkökulmastani, omista näkemyksestäni kulttuuriin. Olen harrastanut lähes koko tiedostavan elämäni musiikkia. Soitan edelleen kitaraa joka viikonloppu, kun pääsen täältä Helsingistä kotiin. Se on hyvä keino rauhoittua. Se on hyvä keino unohtaa kaikki se, mitä tässä maailmassa tapahtuu, mitä tässä talossa tapahtuu, kaiken tämän synkkyyden keskellä. Se on hieno harrastus. Suosittelen lämpimästi musiikkia kaikille. Se on tietenkin vain yksi osa-alue kulttuurista.

Olen tätä keskustelua seurannut siitä näkökulmasta, että nyt kun hallitus toden totta tekee sopeutustoimia kulttuuriinkin, hyvin maltillisia nähdäkseni, niin täällä pelotellaan vähän niin kuin heinäsirkoilla ja maailmanlopulla, että nyt kulttuuri on uhattuna ja kulttuuri tuhoutuu ja kulttuurilla ei ole tulevaisuutta ja sitä sun tätä. No, ymmärrän poliittisesti tämänkaltaiset puheet. Ymmärrän, että niillä yritetään saada ääniä ja vakuutettua, kuinka oppositio on nimenomaisesti kulttuurin puolella. Muistuttaisin toki viime kaudesta, kun kulttuuriala ajettiin aika vaikeaan tilanteeseen, mutta ei siitä sen enempää.

Joka tapauksessa, kun hallitus tekee tosiaan sopeutuksia kulttuuritoimintaan, joka on myös yksi kansan suosikki leikkauskohteista — top kymmissä, kun Eva selvitti asiaa, mistä leikataan ensimmäisenä — tätä pidetään järkyttävänä asiana. Totta kai se voi olla yksittäisille toimijoille ja yksittäisille edunsaajille vakava paikka, mutta isossa kuvassa edelleen veronmaksajien rahoja käytetään tässä maassa merkittävästi kulttuuriin, itse asiassa yli miljardi euroa, jos huomioidaan Yleisradio mukaan siihen — tähän päälle tietenkin sitten vielä kuntien käyttämät varat, ja sitten varmasti tulee vielä jonkun verran myös säätiörahoitusta, eli rahaa sinne alalle kyllä menee.

Sitten on tietenkin keskustelu siitä, minkälaista kulttuuria valtion tulee tukea ja minkälaista kulttuuria valtion ei tule tukea. Joku todennäköisesti vasemmalta toteaa, että et sinä voi sanoa noin, mutta kyllä minä voin sanoa sen, koska aloitetaan nyt vaikka siitä, että jos minä otan tuosta A4-paperin ja piirrän siihen minun omia näkemyksiäni tästä maailmasta — ne ovat järkyttäviä — niin se on kuitenkin taidetta, se on kulttuuria, mutta ei kukaan ole siitä valmis maksamaan, koska minä olen niin huono piirtämään. Mutta en minä ensimmäisenä ole huutamassa, että valtion täytyy maksaa, että minä tarvitsen tähän jotain apurahaa ja tukirahaa, että kun kukaan ei osta minun taidettani, niin sitten veronmaksajien tehtävä on rahoittaa minun tekemääni huonoa taidetta. Ei tietenkään ole. Lähtökohtaisesti, niin kuin monessa muussakin asiassa, tämä ajattelumalli siitä, että veronmaksajien tehtävä on kustantaa kaikkien ihmisten harrastukset, yksityiselämän toiminta, siis kaikki, on niin vääristynyt, ja se on vääristynyt etenkin tilanteessa, jossa meidän valtio on alijäämäinen, plus kymmenen miljardia joka vuosi, 17 vuoteen ei talouskasvua, ja sitten vain vaaditaan, että sitä sun tätä pitäisi maksaa.

On pakko priorisoida. On pakko miettiä, mihin laitetaan ne pienet veroeurot, mitä tälle maalle tällä hetkellä tulee, kun edes nekään eivät riitä kattamaan sellaisia perusmenoja, joita meidän pitäisi valtion budjetista rahoittaa, vaan päälle joudutaan ottamaan velkaa. Sitten, kun joku tulee ja tekee välttämättömiä toimia, todetaan, että maailmanloppu tulee sinne sun tänne, kuten kulttuurialalle. Pidän sitä vastuuttomana keskusteluna. Ymmärrän

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

sen, että kulttuurialalla on paljon asioita, mitä pitää tukea, mutta jos ollaan tilanteessa, jossa kerta kaikkiaan rahat eivät riitä, niin kyllä tämäkin menoalue, kulttuuri, on sellainen, missä pitää pystyä tarkastelemaan valtion varojen käyttöä. Se on aivan päivänselvä asia, koska jos sieltä ei tarkastella, niin sitten tarkastellaan muilta momenteilta. Sitten mennäänkin siihen keskusteluun, mistä sitten leikataan, kun tuntuu, että ihan sama, mikä leikkauskohde täällä milloinkin on — kehitysapu, Yleisradio, kulttuuri — aina sanotaan, että ei käy, ei käy ja ei käy. Sitten, jos ei käy, pitää löytää muualta. Korotetaanko veroja, leikataanko sosiaaliturvaa, otetaanko pois hyvinvointialueilta? Vastaus ei voi olla, että ei mitään noista, koska jostainhan se on otettava.

Tietysti poliittisesti voi esittää, että ei leikata mistään, jatketaan vain samaan malliin, velkaannutaan lisää. Se on yksi vaihtoehto, mutta pidän sitä vastuuttomana vaihtoehtona. Ja kyllä, suomalaisilta, kuten aiemmin totesin, on kysytty, mistä leikataan ensimmäisenä, ja kulttuuriala nousee siellä top 10 -listalla esiin. Pidän perusteltuna, että myös veronmaksajien näkökulmia ja huolia ja toiveita sopeutuskohteista huomioidaan, kun sopeutuksia tässä laajuudessa tehdään.

Mutta kuten sanoin, olen suuri kulttuurin ystävä ja kehotan kaikkia, joilla varaa on ja ostovoimaa on, myös kuluttamaan kulttuuriin, koska se mahdollistaa sen, että sillä alalla on työpaikkoja ja sen alan ammattilaisia arvostetaan. Itsekin aion tänä vuonna käydä vielä keikoilla ja teatterissa tukemassa suomalaista kulttuuria ja suosittelen sitä kaikille muillekin lämpimästi. — Kiitoksia, puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

19.25 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Meillä käsitellään täällä kulttuuripoliittista selontekoa, ja itse koen, että minä olen syvästi suomalaisen kulttuurin ystävä. Ja mitä se kulttuuri minulle merkitsee? Se on eri ihmisille ehkä eri asioita, mutta tämän selonteon ensimmäisellä sivulla on hyvä tiivistelmä siitä: ”Kulttuuri muodostaa yhteiskunnalle tai sosiaaliselle ryhmälle tunnusomaiset henkiset ja aineelliset piirteet. Siihen kuuluvat taiteiden lisäksi perusoikeudet, arvojärjestelmät, perinteet, taidot, tavat ja uskomukset. Taide ja kulttuuri ovat osa sivistystämme ja perintöämme edellisiltä sukupolvilta tuleville. Osallisuus kulttuuriin on sivistyksen perusta.”

Arvoisa rouva puhemies! Elikkä oma kieli kuuluu meidän kulttuuriin. Voisi ylipäänsä sanoa, että meillä suomalaisilla on ehkä oma kulttuurimme. Se merkitsee meille eri asioita. Koen olevani tosiaan kulttuurin ystävä, ja omaa kulttuuriani on se, että minä olen keräillyt kaikenlaista asiaa ja tallentanut historiaa. Olen käynyt paljon musiikkia kuuntelemassa ja käyn edelleen. Niin hassulta kuin se kuulostaa, olen kerännyt vanhoja peltisiä öljykannuja, jotka ovat ehkä osa ajoneuvokulttuuria. Olen kerännyt vanhoja vanerisia polkuautoja, minun mielestäni nekin ovat kulttuuria. Tässä loman aikana, kun saimme sellaisen tähän vuodenvaihteeseen, omaa kulttuuria oli myöskin se, että minä ostin entisen hävittäjälentäjä, kansanedustaja Urho Pohdon joitain vanhoja mitaleja. Se on minulle kulttuuria. Ostin myös Santeri Alkion ison muistomitalin. Se on kulttuuria. Ja kävi vielä niin, että ostin pitkään ministerinä toimineen Eino Uusitalon kaksineuvoisen pohjalaispuukon, ja sekin on minun mielestäni kulttuuria.

No, sitten itse asiassa haluaisin mainita, että minun mielestäni meillä on oma ruokakulttuurikin, jota nyt sitten taas Marttaliitto Pietikäisineen on tällä hetkellä

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

romuttamassa. Ne aikovat opastaa Marttaliiton naisia siinä, että pitäisi syödä kasvisruokaa, ja tähän ei kuulu suomalaiseen kulttuuriin, vaan meidän kulttuuriin kuuluu se, että syödään nautaa ja sikaa. Se on meidän omaa kulttuuria, ja minä aion vaalia tätäkin kulttuuriperintöä niin pitkään kuin minussa henki pihisee.

Olen entisöinyt vanhan talon. Se on rakennuskulttuuria. Sitten ajoneuvokulttuuriin: minulla on useita vanhoja museoautoja. Tätäkin halutaan romuttaa tällä hetkellä jollakin Euroopan unionin romuautodirektiivillä, joka on täysin vastoin meidän omaa kulttuuriperintöämme. Meidän tulee vaalia sitä eikä alistua Euroopan unionin herrojen haaveisiin, että me romuttaisimme kaiken vanhan ajoneuvokalustomme.

Sitten olen kirjoittanut tänne sanan ”kulttuuriperintö”, ja tämä oikeastaan on se asia, miksi minä tulin tänne, kun kuuntelin vihervasemmiston kauhistelevaa puhetta täällä siitä, kuinka suomalaista kulttuuria romutetaan. Tämä vihervasemmisto, erityisesti helsinkiläinen vihervasemmisto, on romuttamassa täysin meidän omaa kulttuuriperintöä. He ovat romuttamassa Malmin arvokasta aluetta. He romuttavat siellä samalla kentän. He romuttavat meidän huoltovarmuutta, josta tulikin mieleen tämä seuraava lause tästä samasta kappaleesta: ”Suomalaiset voivat olla ylpeitä omasta ja monipuolisesta kulttuuriperinnöstään. Suomalaisella kulttuurilla on itseisarvo ja suojaava merkitys epävakaassakin turvallisuusympäristössä.” Herranjumala, me romutetaan itse meidän huoltovarmuutta, kun me romutetaan Malmin lentokenttä! Turvallisuusympäristössämme tapahtuu aivan järjettömiä asioita. ”Vahva kulttuuri-identiteetti on pohja terveelle itsetunnolle ja henkiseen kriinkestävyydelle.” On tervettä itsetuntoa arvostella tätä järjetöntä päätöstä lopettaa Malmin lentokenttä ja haaveilla sinne jotain korkeita kerrostaloja. Helsingissä on muutenkin tyhjiä asuntoja. ”Se auttaa ymmärtämään [Puhemies koputtaa] itseämme osana maailmaa.”

Arvoisa puhemies! — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

19.31 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Kun kulttuurista täällä puhutaan, niin kuten tässä aiemmissakin puheenvuoroissa on käynyt selväksi, kulttuuri voidaan ymmärtää hyvinkin laajasti tai se voidaan ymmärtää hyvinkin suppeasti. No, laajassa merkityksessähän voidaan ajatella, että kulttuuria on kaikki ihmisen tuottama, sekä henkinen että aineellinen, eli ajatukset, arvot, asenteet, toimintatavat, mutta sitten myös taide, kaikki ihmisen tekemä, ihmisen omaan käyttöönsä valjastama.

Kulttuurina voidaan pitää puistoa, jonka ihminen on rakennuttanut. Voidaan ajatella, että sen puiston säilyttäminen on suuri kulttuuri- tai kulttuuriperintöteko. Samanaikaisesti ihmisryhmä, joka haluaa sen puiston tilalle esimerkiksi rakennuttaa rakennuksia, voi perustella, että sen puiston raivaamalla ja sinne rakentamalla luodaan uutta kulttuuria. Eli kulttuuri on hyvin monikäsitteinen asia, ja sen takia siitä keskustelusta voidaan saada täällä salissa hyvinkin mielenkiintoista riippuen siitä, mistä kulmasta edustaja haluaa sitä lähestyä.

Kuitenkin itse näen täältä eduskunnasta käsin kulttuuria tarkastellessa ehkä mielenkiintoisimpana ja ehkä lopulta merkityksellisimpänä sen keskustelun, mitä on käyty tässä viimeisen vuoden parin ajan kulttuurin rahoituksesta, mikä on selkeästi suppeampi kuin tämä kaiken henkisen ja kaiken aineellisen ihmisen tuottaman sisältävä käsitys kulttuurista. Eli täällä eduskunnassa puhuessamme puhumme pitkälti julkisin varoin

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

tuotetusta ja monessa tapauksessa ei-markkinaehtoisesta kulttuurista, tai vain osin markkinaehtoisesta ja osin valtion tukemasta kulttuurista. Ja siihen keskusteluun haluan tuoda näkökulmaksi sen, että kun valtiontalouden tilanne on mikä on, kun käytännössä joka seitsemäs euro valtion budjetissa otetaan velaksi, niin se väistämättä johtaa tilanteeseen, jossa joudutaan miettimään, oli se tämä hallitus tai tulevat hallitukset, mihin niitä euroja laitetaan, mihin niitä laitetaan ensi vuosina vähemmän, missä voidaan kasvuja hillitä, missä ei.

Ja itse ajattelen, että silloin on hyvä kysyä myös suomalaisilta, mistä suomalaiset ovat valmiita tinkimään ja mistä suomalaiset eivät ole valmiita tinkimään. Mistä ollaan valmiita tinkimään enemmän ja mistä ollaan valmiita tinkimään vähemmän, mistä ei lainkaan?

Tässä yhteydessä palaan, ja olen eduskuntavaalien 2023 jälkeen monestikin palannut, vuoden 2022 loppuun, kun Elinkeinoelämän valtuuskunta kyselytti suomalaisilta analyysissään [Puhemies koputtaa] Vyötä kireämmälle, mistä suomalaiset ovat valmiita tinkimään, mistä eri puoluestaistiset ihmiset, äänestäjäryhmät, olisivat valmiita tinkimään. Ja suomalaisilta kysyttiin tällainen kysymys... [Puhemies: Pyydän edustajaa siirtymään puhujakorokkeelle!]

Kiitos, arvoisa puhemies. Suomalaisilta kysyttiin kysymys: ”Mikäli julkista taloutta joudutaan lähitulevaisuudessa tasapainottamaan myös menoleikkauksin, missä määrin julkisen talouden eri menokohteista voitaisiin leikata rahoitusta?” Kohteessa taide ja kulttuuri, joka oli siis yksi suosituimmista säästökohteista suomalaisille, tähän kysymykseen vastasi, että valmiina leikkaamaan rahoitusta taiteen ja kulttuurin saralla ”paljon”, 19 prosenttia suomalaisista. ”Jonkin verran” vastasi 34 prosenttia, ”vain vähän” 25 prosenttia, ”ei lainkaan” 10 prosenttia.

Toisin sanoen tässä kyselyssä 10 prosenttia suomalaisista vastasi, että lainkaan ei voitaisi rahoitusta leikata kulttuurilta, julkisesti tuetulta kulttuurilta. Paljon tai jonkin verran leikkaamaan oli valmis yli puolet suomalaisista. Paljon, jonkin verran tai vain vähän yli 75 prosenttia suomalaisista. Näkisin, että tämä antaa jonkinlaisen pohjan meille käydä sitä yhteiskunnallista keskustelua siitä, että jos joka seitsemäs euro otetaan velaksi, jos sosiaali- ja terveystaloudissa on puutteita, jos koulutuksestakin joudutaan tinkimään, poliisissa, Puolustusvoimilla on tarpeita, niin ehkä rahaa joudutaan uudelleen priorisoimaan jossakin kohtaa. Ja se voi tarkoittaa, että jos suomalaisia pyritään kuuntelemaan, niin säästöjä voi osua myös kulttuurisektorille. Se ei tarkoita, että kulttuuri ei olisi tärkeää, mutta yhteiskunnassa on monia toimintoja, jotka saattavat ja ovat tutkitustikin, kyselytutkimuksin meidän tietoomme tuotetusti, tärkeämpiä suomalaisille kuin kaikki se, mitä julkisilla varoilla tällä hetkellä kulttuuria tuetaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Talvitie, olkaa hyvä.

19.37 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie: Arvoisa puhemies! Tämänpäiväinen keskustelu kulttuuripoliittisesta selonteosta on ollut tärkeä ja tarpeellinen, ja kiitos puheenvuoroista näin iltamyökölläkin. Näen, että on todella tärkeää, että tämä sali ja eduskunta ovat käyneet keskustelua, ja nimenomaan niin, jos ajatellaan, että selonteko viitoittaa sitä meidän polkuamme sinne 2040-luvulle, sen tarkoitus on kestää hallituskausien yli. Sen takia näen tärkeänä myös, että siinä käsitellään laajasti kulttuuria ja taidetta ja luodaan niitä visioita, jotka eivät ole kiinni tässä ajassa tai Orpon hallituksen toimitissa, vaan ne on laajasti valmisteltu. Yli 1 000 taiteen ja kulttuurikentän toimijaa ja

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

280 lausuntoa on otettu tähän selontekoon, ja se luo nimenomaan sen pohjan sille visiolle ja tälle eduskuntakäsittelylle, jossa selonteolla on iso rooli ja tärkeä arvo, että eduskunta nimenomaan tätä selontekoa käsittelee ja antaa siten eduskunnan tahtotilan siihen, miten hallitus lähtee toimenpidesuunnitelmaa toteuttamaan.

Täällä äskeisessä keskustelussa oli vielä muutamia kysymyksiä, joihin vastaan:

Edustajat Mikkonen ja Valtola, molemmat puheenvuoroissanne toitte esiin hyviä ja tärkeitä nostoja alueellisesti ja alueellisen kulttuurin merkityksestä omille kotikaupungeillenne. Tämän tunnistan, ja tämä on myös tärkeä näkökulma meidän kulttuurikenttämme tulevaisuudessa, että me pystytään auttamaan niitä alueellisia erityispiirteitä ja vahvistamaan niitä — on sitten kyse festivaaleista, koulutuksesta, tutkimuksesta tai luovista aloista, niin vahvistetaan niitä alueiden erityispiirteitä, jotka monet erityispiirteet myös linkittyvät kulttuuriin. Mikkonen toi esiin myöskin näitä hyviä käytänteitä, ja tämäntyyppiset asiat toivottavasti myös saavat vahvempaa ääntä ja niitä toteutetaan.

Kyse on myöskin siitä tasa-arvosta. Nyt kun olen tässä parin viikon aikana perehtynyt enemmän näihin säästöpäätöksiinkin, joista siis osa on tehty täysin toimijakentän painotuksista, osa ministeriöstä, niin ymmärrän, että siellä on myös niitä alueellisesti erilaisia näkökulmia, että toisiin alueisiin ne säästöt kohdistuvat vahvemmin. Hallitus ei ole siis säästänyt lasten ja nuorten kulttuurista eikä taiteen kiertuetoiminnasta, ja esimerkiksi niihin teattereihin, joissa on tehty vahvaa, monipuolista ja laajaa kiertuetoimintaa, säästöjä ei ole kohdistettu.

Valtio tukee kulttuuria miljardilla eurolla. Tämä opetus- ja kulttuuriministeriön taiteen ja kulttuurin rahoitus on noin 530 miljoonaa euroa, ja valtion koko kulttuurin, taiteen ja luovien alojen tuki on miljardin euron luokkaa. Kuntien tuki on itse asiassa yhtä suuri, vähän yli miljardin luokkaa. Se on tosi tärkeää, ja merkitys on siinä valtava, mutta sitten suomalaiset ostavat, kokevat, tilaavat ja tukevat kulttuuria viidellä miljardilla eurolla. Siinä mielessä sillä, miten me pystytään myös tukemaan talouden rattaiden pyörimistä ja ostovoimaa, on merkitystä sille, miten suomalaiset jatkossakin pystyvät ostamaan, kokemaan, tilaamaan ja tukemaan.

Edustajat Vigelius ja Mäenpää, joo, kulttuuri on todellakin laaja-alaista, kulttuuri yhdistää, ja se merkitsee meille erilaisia asioita, ja kyllä, myös rakennuskulttuuri ja ruokakulttuuri ovat osa kulttuuriamme ja myös kulttuuriperinnön vaaliminen. Kansakunnan muistinahan toimivat erilaiset museot, pienemmät ja suuremmat, ja niistä monet alueelliset museot eivät ole edes koskaan olleet valtionavustusten piirissä, mutta ne ovat kuitenkin alueellisesti tärkeitä kulttuuriperinnön vaalijoita ja muistipaikkoja.

Sitten edustaja Nikkanen kysyi tästä, että kun selonteossa kulttuuri kuuluu kaikille ja se on jokaisen oikeus, miten henkilökohtaisesti näen ja miten valtioneuvosto näkee. Näen sillä tavalla, että koko valtioneuvosto on sitoutunut tähän, tämä on valtioneuvoston selonteko, ja tietenkin henkilökohtaisesti toivon, että koko eduskunta sitoutuu tähän. Sitten oikeastaan myöskin niissä valiokunnissa, missä tämä selonteko tulee olemaan lausunnolla, ja sivistysvaliokunnassa mietinnöllä, se näkyy varmasti. Mutta toivon, että koko eduskunta sitoutuu tähän selonteon ajatukseen, että kulttuuri kuuluu kaikille ja on jokaisen oikeus.

Edustaja Bergbom sanoi omakohtaisista kokemuksista. Ne ovat tärkeitä, ja ne kuuluvat nimenomaan siihen, että eri lailla koetaan sitä kulttuuria, ja niin kuin selontekokin sanoo, on jokaisen oikeus myöskin kokea se kulttuuri ja taide omalla tavallaan ja eri lailla. [Eduskunnasta: Juuri näin!]

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Loppuun kiitos hyvästä keskustelusta, ja toivon, että huomioidaan kulttuurialan näkökulmia laajasti ja monipuolisesti eduskuntakäsittelyssä ja eri valiokunnissa, kun selonteko menee eri valiokuntien käsittelyyn. Tämän selonteon tarkoitus on tosiaankin kestää yli hallituskausien, ja siksikin on tärkeää, että se on laaja-alaisesti valmisteltu, se ei ole hallituksen yksistään valmisteleva, vaan siinä on ollut laaja kenttä mukana, ja myöskin sitten eduskuntakäsittely tuo siihen sen vahvemman parlamentaarisen käsittelyn. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan, talousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Museovirastosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 4/2025 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ja tässä meillä on esittelijänä ministeri Talvitie, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.35 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyse on tosiaan hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Museovirastosta annetun lain muuttamisesta. Tämä esitys liittyy EU-asetukseen kulttuuriesineiden tullialueelle siirtämisestä ja tuonnista. Asetuksella pyritään estämään laittomasti lähtömaastaan vietyjen kulttuuriesineiden laitonta kauppaa ja terrorismin rahoittamista. Asia voi tuntua kovin kaukaiselta, mutta itse kuun alussa Ukrainassa vierailleena ja nähden sen, miten laittomasti maasta viedään kulttuuriesineitä ja miten niillä todellakin tullaan käymään kauppaa ja jopa terrorismia rahoittamaan, itselle ei asia olekaan enää niin kovin kaukainen.

Asetuksessa säädetään muun muassa lupamenettelystä tiettyjen yli 250 vuotta vanhojen kulttuuriesineiden tuontiin EU:n ulkopuolelta unionin alueelle. Asetus on lupamenettelyn osalta tulossa voimaan 28. kesäkuuta kuluvaan vuoteen, ja asetus edellyttää, että kukin jäsenmaa määrittelee tuontilupahakemusten käsittelyyn toimivaltaisen viranomaisen.

Tehtävä säädettäisiin Museovirastolle, jolla on siihen paras asiantuntemus. Lupahakemusten määrän odotetaan jäävän Suomessa vähäiseksi. Lupahakemuksen käsittelystä perittäisiin valtiolle omakustannusarvon mukainen maksu. Ehdotuksesta ei siten aiheutuisi olennaisia vaikutuksia Museoviraston toimintaan tai valtiontalouteen.

Kulttuuriesineiden tuontia EU:n ulkopuolelta eli niin sanotuista kolmansista maista ei ole aiemmin säännelty lukuun ottamatta eräitä erityisrajoituksia pakotetilanteissa sekä tilanteita, joissa kulttuuriesineisiin kohdistuu muun valtion esittämiä palautusvaatimuksia

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

tai -pyyntöjä. Kulttuuriesineiden tuontia ei ole siten aiemmin valvottu, eikä Suomeen tuoduista kulttuuriesineistä tehtyjä havaintoja ole raportoitu lähtömaahan, ellei lähtömaasta käsin ole tehty asiassa aloitetta.

Museovirasto pitää tehtävän luonne ja sen edellyttämä asiantuntemus huomioiden tarkoituksenmukaisena ja perusteltuna säättää Museovirasto tuontilupien myöntämisestä päättäväksi viranomaiseksi.

Lakiehdotus on tarkoitettu tulemaan voimaan asetuksen voimaantulon kanssa samaan aikaan eli 28. kesäkuuta kuluvaan vuotta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Aittakumpu.

16.37 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa rouva puhemies! Äsken kun puhuimme kulttuurista, niin tässä tulee sitten tämän esityksen myötä tällainenkin puoli esille, että kulttuuria voidaan käyttää myös pahan välikappaleena, jos esimerkiksi terrorismia rahoitetaan laittomasti maasta viedyillä kulttuuriesineillä ja niiden myynnillä. Ja kuten ministeri tuossa selkeässä esityksessään toi esillekin, Suomessa näiden kulttuuriesineiden maahantuontia ei käytännössä ole aiemmin valvottu lainkaan. Nyt siis on ajatus se, että tämän EU-asetuksen myötä pyritään estämään laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden tuonti ja varastointi unioniin, ja tällä nimenomaan halutaan estää sitä, että näitä kulttuuriesineitä myytäisiin ja näillä myyntituloilla sitten rahoitettaisiin terrorismia. Tällaista ilmiötä todella on olemassa, niin kuin tuossa hallituksen esityksessäkin tuli esille, ja se on erityisesti 2010-luvulla korostunut Lähi-idän tapahtumien vuoksi, että kulttuuriesineitä myydään terrorismin rahoittamiseksi. On äärimmäisen tärkeää — niin kuin me kaikki, totta kai, jaamme sen ajatuksen — että terrorismia pyritään ehkäisemään ja sen rahoittamista pyritään kaikin tavoin estämään, ja siksi tämä hallituksen esitys on kaikin tavoin hyvin kannatettava.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

16.39 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Kuten ministeri Talvitie tuossa esittelyssään ansiokkaasti totesi ja toi esille, on tämän lain säätäminen tässä poikkeuksellisessa maailmanajassa hyvin perusteltua ja hyvä avaus, jolla reagoidaan lähialueillamme nähtyyn kulttuuriesineiden tuhoon ja niillä käytyyn kauppaan. Tähän ei voi oikeastaan muuta todeta kuin että hallituksen esitys on hyvin perusteltu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Aittakumpu vielä, olkaa hyvä.

16.39 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa rouva puhemies! Halusin sen vielä todeta, kun pidämme tärkeänä suomalaista kulttuuria, että meillä on jo tieteellisesti ja taiteellisesti ja historiallisesti arvokkaitten esineitten maastavientiä Suomesta rajoitettu. Tämän ajatuksena nimenomaan on se, että meidän arvokkain kulttuuriomaisuus säilyisi täällä Suomessa osana meidän historiaamme. Tämä huomiona tähän, kun nyt puhutaan tästä laittomien taide-esineiden tuomisesta, että myöskin tätä viemistä rajoitetaan aivan oikein.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhteistoimintalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 198/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ja esittelijänä ministeri Satonen. Olkaa hyvä.

Keskustelu

16.40 Työministeri Arto Satonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä olevalla hallituksen esityksellä ehdotetaan muutettavaksi yhteistoimintalakia. Orpon hallituksen tavoitteena on purkaa työllistämisen esteitä, lisätä työmarkkinoiden joustavuutta ja siten vahvistaa yritysten toimintaedellytyksiä. Näistä syistä hallitus vahvistaa työpaikkojen kykyä reagoida toimintaympäristön muutoksiin lyhentämällä muutosneuvottelujen vähimmäisajat puoleen nykyisestä. Jatkossa työpaikoilla kyetään reagoimaan niitä kohtaaviin haasteisiin aiempaa nopeammin.

Hallitus haluaa purkaa erityisesti pk-yritysten hallinnollista byrokratiaa. Yhteistoimintalakia sovelletaan nykyisin yrityksiin, joiden palveluksessa työskentelee säännöllisesti vähintään 20 työntekijää. 20 työntekijän yritykset ovat kuitenkin kooltaan sellaisia, joista byrokratiaa pyörittävä hallinnon taso usein puuttuu ja joissa yrittäjä itse on mukana ruohonjuuritason työssä. Näistä syistä hallitus esittää yhteistoimintalain yleisen soveltamisalan nostamista 20 työntekijästä 50 työntekijän yrityksiin, jolloin EU:n komissionkin määritelmän mukaan pienet yritykset vapautetaan sen piiristä. Hallituksen esityksellä yritysten kustannustaakka kevenee vuodessa yli 33 miljoonaa euroa.

Laissa säädettäisiin kuitenkin tietyistä velvoitteista työnantajille, joiden palveluksessa on säännöllisesti 20—49 työntekijää. Monien näiden velvoitteiden taustalla on Suomea velvoittava Euroopan unionin sääntely. Jatkuvan vuoropuhelun käytäntö säilytettäisiin säännöllisesti 20—49 työntekijää työllistävissä yrityksissä ja yhteisöissä. Vuoropuhelua koskevat menettelytavat kuitenkin kevenisivät merkittävästi nykyisestä. Työnantajan olisi luotava työpaikkakohtaiset käytännöt säännönmukaisen jatkuvan vuoropuhelun käymiseksi. Vuoropuhelun kohteet sekä toteutustavat määriteltäisiin yrityksessä tai yhteisössä tarkoituksenmukaiseksi katsotulla tavalla. Myös jo olemassa olevat käytännöt voisivat toteuttaa edellytykset kevennetystä vuoropuhelusta. Työnantaja kävisi vuoropuhelua henkilöstön edustajan kanssa, jolleivät työnantaja ja henkilöstön edustaja sopisi, että vuoropuhelu käytäisiin henkilöstön kanssa yhdessä. Siltä osin kuin henkilöstöllä ei olisi edustajaa, työnantaja kävisi vuoropuhelua henkilöstön kanssa yhdessä.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Työnantajien, joiden työsuhteessa olevien työntekijöiden määrä on säännöllisesti 20—49, tulisi jatkossa käydä muutosneuvottelut vain niissä tilanteissa, joissa työnantaja harkitsee 90 päivän ajanjakson aikana vähintään 20 työntekijään kohdistuvia vähentämistoimenpiteitä. Työnantajan harkitsemista lomautuksista, jotka perustuisivat työn tai työnantajan työn tarjoamisen edellytysten tilapäiseen vähentymiseen, ei kuitenkaan tarvitse käydä muutosneuvotteluita tämän kokoluokan yrityksissä.

Säännöksiä liikkeen luovutuksesta, sulautumisesta ja jakautumisesta sovellettaisiin edelleen kaikkiin säännöllisesti vähintään 20 työntekijää työllistäviin yrityksiin, yhteisöihin ja sivuliikkeisiin.

Hallitusohjelman mukaisesti työvoiman käytön vähenemistä koskevien muutosneuvottelujen neuvotteluajoja lyhennettäisiin puolella. Muutosneuvottelulaissa säädetty vähimmäiskesto olisi neuvotteluiden kohteesta riippuen joko kolme viikkoa tai seitsemän päivää.

Hallitus esittää, että ehdotetut lainmuutokset tulevat voimaan 1. päivänä heinäkuuta 2025. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, otetaan tähän debatti. Pyydän nyt niitä, jotka haluavat osallistua tähän debattikeskusteluun, varaamaan ja nousemaan seisomaan. — No niin, ja täällä on nyt yhdeksän puheenvuoroa, ja laitetaan kiinni sitten. — Eli Aittakumpu aloittaa.

16.44 Pekka Aittakumpu ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille tämän lain esittelystä. Tässähän tosiaankin puhutaan yhteistoimintalaita, ja sen tarkoituksena on säädellä työntekijöiden ja työnantajien välistä yhteistyötä. Nyt tällä esityksellä siis nostetaan tämän yhteistoimintalain alaraja vähintään 50 työntekijää työllistäviin yrityksiin, kun nykyisin raja on 20 henkilöä.

On aivan erinomaisen tärkeää se, että meidän yrityselämä pyörii ja toimii, että yritykset uskaltavat palkata työntekijöitä ja että yritykset myöskin voivat sitten tarvittaessa sopeutua tilanteeseen, jos esimerkiksi kysyntä laskee merkittävästi. Tämä aika, mitä me elämme, on entisestään korostanut sitä, miten tärkeätä on, että yrityksillä on joustavuutta toimia, ja siksi tämä esitys on kaikin tavoin hyvä ja kannatettava.

On ilman muuta tärkeää, että myöskin tämän lain toimeenpanoa ja toteutumista sitten seurataan ja hallitus on tarvittaessa sitten valmis myöskin reagoimaan. Mutta ylipäätään tämä linja, että yrityksillä on joustavat mahdollisuudet toimia, on tärkeä, ja tuo hallituksen linja on aivan oikea.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

16.45 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä alle 50 henkilön yritysten ei tarvitsisi seurata yhteistoimintalakia. Yhteistoimintalailla säädellään työnantajan ja työntekijän välistä yhteistyötä ja päätöksentekoa yrityksissä. Tällä hetkellä raja on 20 työntekijässä ja sitä suuremmissa yrityksissä. 20—49:n työntekijämäärän omaaville yrityksille säädetään kevennetty vuoropuhelu ja muutosneuvottelovelvoite. Esityksellä pienten ja keskisuurten, 20—49 työntekijän yritysten hallinnollinen taakka kevenee, ja asetus lisää yritysten joustavuutta.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Tämä mahdollistaa yritykselle kyvyn reagoida nopeammin muuttuviin markkinatilanteisiin.

Arvoisa puhemies! Ylipäätään tämänkaltaisten sopimusten pitäisi olla työntekijöiden ja yritysten välisiä asioita. Niihin ei pitäisi kuulua lainvoimaisia velvoitteita. On kuitenkin hyvä, että hallitus keventää tätä mallia, jotta Suomen yritys kenttä tervehtyy ja saamme uusia yrityksiä sekä työpaikkoja Suomeen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

16.46 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä koskee 190 000:ta palkansaajaa, 6 300:aa yritystä siinä, että tämä laki poistaa kokonaan velvoitteita. Sitten kaikkia loppuja, 850 000:ta, koskevat myös nämä neuvotteluaikojen lyhentämiset. Eli puhutaan todella merkittävästä muutoksesta.

Nämä velvoitteet ovat erittäin tärkeitä, ja tässä on semmoinen iso ristiriita, että kun nyt juuri tarvittaisiin yrityksissä vuoropuhelua ja kanssakäymistä, niin tässä poistetaan velvoitteita. Hyvät yritykset käyvät tätä normaalisti, ja sitten tässä poistetaan kaikilta velvoitteet, ja juuri niiltä, jotka eivät hoida niitä velvoitteita, poistetaan velvoitteet tätä käydä. Eli tällä toteutetaan todella yksipuolista politiikkaa työnantajan hyväksi ja työntekijöitten tappioksi. Kun neuvotteluaikat lyhenevät, myöskin palkanmaksu loppuu nopeammin, ja tässä on myöskin lähes kuukauden palkkaa vastaavia palkanmenetyksiä, kun irtisanominen tulee. Eli isoista muutoksista huonoon suuntaan mennään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

16.48 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Juuri tänään sain hätkähdyttävän viestin Itä-Suomesta, Pohjois-Karjalasta, Outokummusta. Teollisuusalan yrityksessä pääluottamusmiehenä toimiva henkilö laittoi minulle viestin, joka oli todella surullista luettavaa. Kyseisellä työpaikalla on käynnistynyt yt-neuvottelut, joissa pahimmillaan käy niin, että koko yritys lakkaa toimimasta Outokummussa. Pääluottamusmies kysyi viestissään varsin aiheellisesti, mistä niitä hallituksen lupaamia työpaikkoja löytyy, kun Outokummussa työttömyysprosentti on nousemassa yli 20 prosentin.

Arvoisa työministeri totesi tähän käsittelyssä olevan yt-lain muuttamiseen liittyen Ylen haastattelussa marraskuussa 2024 seuraavaa: ”Vaikka irtisanominen voi tapahtua hieman nopeammin, myös työllistyminen tapahtuu nopeammin.” Mielenkiintoinen näkemys ministeriltä tilanteessa, jossa työttömyys on noussut räjähdysmäisesti ja avoimien työpaikkojen määrä on todella alhainen. Arvoisa työministeri, miten tällä lakiesityksellä se nopeammin potkut saava työntekijä voi myös nopeammin työllistyä, kun sitä työtä ei kerta kaikkiaan ole?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Jokelainen.

16.49 Jessi Jokelainen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisi mukava joskus kiittää hallitusta tehokkaista työllisyystoimista ja työntekijän aseman parantamisesta, mutta tyhjästä on kyllä hankala kiittää.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Yhteistoimintalain muuttamisessakin on kyse työntekijän oikeuksien ja toimeentulon heikentämisestä. Tällä heikennyksellä tasoitetaan tietä irtisanomissuojan heikennykselle, joka on luvassa myöhemmin tänä keväänä.

Orpon hallituksella on kontollaan pitkä rivi niin sanottuja työllisyystoimia. Näiden toimien teho on kuitenkin hiukan kyseenalainen, kun hallituksen tavoittelemista 100 000 uudesta työllisestä on noin 170 000 saavuttamatta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

16.49 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tämä esitys nyt menee taas jälleen näiden hallituksen esitysten listaan, joissa työntekijät joutuvat ahtaalle ja työnantajat saavat sen, mitä haluavat. Hallitus on hallitusohjelmassaan päättänyt, mitä päätetään, ja siinä ei ole mitään tekemistä millään oikeilla neuvotteluilla. On todella kummallista, että hallitus säätää lainsäädäntöä, jossa työntekijäpuoli joutuu aina enemmän ja enemmän ja enemmän altavastajan asemaan. Lain pitäisi lähteä siitä, että se turvaa heikommassa asemassa olevan, mutta jälleen tämäkin laki on yksi niistä laeista, jotka eivät turvaa millään tavoin työntekijää.

Ja kaiken huippu on se, kun ministeri Satonen tässä nyt kertoi, että tällä kevennetään hallinnollista taakkaa. Onko todellakin niin, että hallitus on sitä mieltä, että työntekijöiden kanssa käyty vuoropuhelu on taakka? [Eduskunnasta: Loistava puhe!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

16.50 Juha Viitala sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Palkansaajien asemaa heikennetään jälleen hallituksen toimesta, ja tällä kertaa yhteistoimintalain muuttamisella. Toivoisin kyllä todellakin sitä aitoa yhteistoimintaa ja yhteistyötä tuonne työpaikoille tässä maassa, mutta tämä laki ei sitä kyllä edistä, vaan päinvastoin tämä laki tuo niitä mahdollisia epäkohtien hyväksikäyttömahdollisuuksia varsinkin pienemmille yrityksille, mikäli heillä ei näitä yhteistoimintavelvoitteita enää samalla tavalla ole kuin aiemmin. Eli pelkään kyllä, että työelämän tasapaino järkkyy tältäkin osin, ja me nimenomaan tarvitsisimme sitä tasapainoa työelämään emmekä epävakautta.

Kysynkin, arvoisa ministeri Satonen: kun työelämä tosiaan kaipaa sitä tasapainoa, niin aiotteko te tuoda tähän saliin sellaisia esityksiä, jotka nimenomaan toisivat työelämään lisää tasa-arvoa ja tasapainoa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

16.51 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys yt-lain muuttamisesta jatkaa hallituksen työntekijöiden aseman heikentämisten esityksiä. Hallitus esittää muun muassa, että neuvotteluajat puolitettaisiin. Mitä lyhyempi neuvottelu-aika on, sitä vaikeampaa on täyttää yt-lain mukaiset neuvotteluelvoitteet. Huolenahan tässä erityisesti nousee se, että työntekijöiden aito mahdollisuus esittää ehdotuksia ja vaihtoehtoisia ratkaisuja muutosneuvotteluissa heikkenee tai jopa estyy kokonaan. Neuvottelu-aikojen lyhentäminen tarkoittaa samalla työntekijöiden taloudellisen aseman merkittävää heikentymistä.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Hallitusohjelmassa viitataan usein Ruotsin malliin. Ruotsissahan yhteistoimintavelvoitteista säädetään myötämäärämislaissa ja tälle lain noudattamiselle ei ole asetettu minkäänkokoista yrityskorajaa, joten sitä on Ruotsissa sovellettava kaikenkokoisissa työnantajayrityksissä. [Puhemies koputtaa] Eli tämäkin hallituksen esitys menee siltä osin Ruotsin mallin vastaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten vielä yksi vastauspuheenvuoro. — Edustaja Hänninen.

16.53 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä uudistus parantaa sekä työnantajien että työntekijöiden asemaa. Se varmistaa, että yhteistoiminta pysyy tehokkaana mutta ei rasita tarpeettomasti yrityksiä, joilla on pienemmät resurssit. Samalla se säilyttää työpaikkojen jatkuvan vuoropuhelun periaatteet ja turvaa työntekijöiden oikeudet. Hallituksen päätökset vievät Suomea kohti nykypäiväistä ja kilpailukykyistä työelämää, jossa niin työntekijät kuin työnantajat voivat menestyä yhdessä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistalle. — Edustaja Lyly. — Ministeri saa sitten vielä lopuksi, ennen kuin siirrytään toiseen asiaan, puheenvuoron, ja me jatkamme tätä 17.25 asti, tarvittaessa. Lyhyempikin riittää.

16.54 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä yt-lain muutos iskee suoraan työntekijän asemaan ja heikentää yhteistoimintaa työpaikoilla. Tämä muutos on erittäin merkittävä. Se koskee noin 190 000:ta työntekijää ja noin 6 300:aa yritystä. Ne putoavat yt-lain piiristä pois, kun laki ei koske jatkossa alle 50 hengen yrityksiä. Tämä jättää suuren määrän työntekijöitä ilman lain mahdollistamia oikeuksia.

Täällä on muutamia asioita, minä luen näistä perusteluista. Täällä puhutaan yrityksen ja työyhteisön kasvunäkymistä, taloudellisesta tilanteesta — näitä pitäisi käydä henkilöstön kanssa —, työpaikalla sovellettavista säännöistä, käytännöistä ja toimintaperiaatteista, työvoiman käyttötavoista sekä henkilöstön rakenteesta, henkilöstön osaamistarpeista, osaamisen kehittämisestä, työhyvinvoinnin ylläpitämisestä ja edistämisestä ja tämän päälle erilaisista kehittämissuunnitelmista. Nämä putoavat nyt niiltä 190 000 työntekijältä pois.

Ja sitten: Neuvotteluajat lyhennetään puoleen nykyisestä — se tarkoittaa todella isoa muutosta — eli pienempiä henkilömääriä koskevissa muutosneuvottelutilanteissa 14 päivästä 7 päivään ja isommissa kuudesta viikosta kolmeen viikkoon. Lyhyemmät neuvotteluajat koskevat kaikkia yrityksiä, joihin lakia tällä hetkellä sovelletaan, eli se koko määrä, minkä äsken mainitsin tuossa puheenvuorossa, koskee kaikkia 840 000:ta yt-lain piirissä tämän uudistuksen jälkeen olevaa yritystä. Nyt yt-lakia sovelletaan 1 030 000:een, eli lähes 200 000 putoaa pois — iso muutos. Lyhyemmät neuvotteluajat tarkoittavat, että irtisanominen alkaa nopeammin, mikä säästää tietenkin työnantajan kuluja palkoista, jotka työntekijät menettävät. Ja kun tämä kolme viikkoa on lähes kuukauden palkka, niin joka ikinen voi katsoa palkkanauhastaan, paljonko joka ikisen kohdalla se menetys tulee olemaan. Lyhyemmät neuvotteluajat eivät mahdollista perusteellisia neuvotteluja, joissa pitää käydä läpi syyt ja perusteet muutosneuvotteluille. Sen jälkeen pitää selvittää mahdolliset vaikutukset työntekijöitten tilanteeseen, ja tämän jälkeen yritetään löytää

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

yhdessä vaihtoehdot, miten tilanne ratkaistaan. Näillä lyhyillä neuvotteluilla neuvottelut jäävät hyvin helposti hyvin pintapuolisiksi. Kunnollisia ja aitoja neuvotteluja ei ehditä käydä, vaikka velvoitesisällön läpikäyminen onkin yt-laissa olemassa.

Muutokset vähentävät vuoropuhelua henkilöstön kanssa, mikä heikentää työntekijöiden mahdollisuuksia vaikuttaa omaan työhönsä ja työolosuhteisiinsa. Työnantajat perustelevat muutoksia hallinnollisen taakan keventämisellä. Onko tosiasiaa niin, että henkilöstön kanssa käytävä yhteistoiminta on todella hallinnollista taakkaa? Laki turvaa minimin tiedonsaannin ja kanssakäymisen, ja hyvissä yhtiöissä tämä ei ole mikään ongelma. Kummallista on, että ne vapautetaan, jotka eivät hoida nytkään kunnolla velvoitteitaan. Tämä on sitä politiikkaa: kun juuri nyt työelämässä tarvittaisiin vuorovaikutusta enemmän, niin nyt vapautetaan ne, jotka eivät sitä käytännössä tee, eli niille yrityksille annetaan lisää vapauksia — vähän samalla tavalla kuin täällä aiemmin on tämän paikallisen sopimisen osalta tehty, että niille annetaan, jotka eivät osaa järjestäytyä ja yrittävät viedä asioita toista kautta.

Yt-lain perusidea on, rouva puhemies, työpaikoilla yhteistoiminta ja se, että vuoropuhelua lisätään systemaattisesti ja säännöllisesti henkilöstön kanssa. Tämä periaate vaarantuu nyt esitettyjen muutosten myötä. Lakimuutokset ovat tosiasiaa täysin ristiriitaisia siihen nähden, että me tarvittaisiin enemmän vuoropuhelua, ei vähemmän. Siinä laki vie vaan huonompaan suuntaan. Mutta tämä on Orpon hallituksen työnantajapolitiikkaa ja työntekijöitten kurittamispolitiikkaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

16.59 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallitus esittää taas merkittäviä muutoksia Suomen työmarkkinoille. Tämän vajaan kahden vuoden aikana olemme saaneet todistaa tässä salissa useita todella merkittäviä, nimenomaan työntekijöitä koskevia heikennyksiä. Nyt tässä lähetekeskustelussa on esitys, jossa esimerkiksi muutosneuvotteluiden kesto puolittuu ja osin yt-lain ulkopuolelle jätetään alle 50 hengen yritykset. Nykyisin muutosneuvotteluiden on kestettävä vähintään kuusi viikkoa tai 14 päivää. Jos esitys hyväksytään, pienin mahdollinen kesto lyhenee vastaisuudessa kolmeen viikkoon tai seitsemään päivään. Muutos koskee kaikenkokoisia yrityksiä. Tämä on siis todella merkittävä muutos.

Vaikutukset työntekijöihin ovat suuria tässä esityksessä. Palkanmaksu loppuu nopeammin, ja ihminen joutuu nopeammin työttömyysturvan ja sosiaaliturvan varaan. Parisataatuhatta työntekijää jää yt-lain ulkopuolelle, kun pienemmät, 20—49 hengen yritykset eivät ole yt-lain piirissä. Tätäkin lakiesitystä, jossa se duunari on kärsijänä, perustellaan erikoisesti. Tällä esityksellä on tarkoitus kuulemma keventää hallinnollista taakkaa. On todella erikoista, että hallitus kokee niin, että yt-menettely työnantajan ja henkilöstön välillä nähdään hallinnollisena taakkana, uskomatonta. Samoin arvoisa työministeri totesi Ylen haastattelussa marraskuussa 2024, että vaikka irtisanominen voi tapahtua hieman nopeammin, myös työllistyminen tapahtuu nopeammin — mielenkiintoinen näkemys ministeriltä tilanteessa, jossa työttömyys on noussut ja nousee räjähdysmäisesti ja avoimien työpaikkojen määrä on alhainen. Arvoisa ministeri, miten se tällä lakiesityksellä nopeammin potkut saava työntekijä voi nopeammin työllistyä, kun sitä työtä ei kerta kaikkiaan ole?

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Arvoisa puhemies! Juuri tänään sain hätkähdyttävän viestin Itä-Suomesta, Pohjois-Karjalasta, Outokummusta. Teollisuusalan yrityksessä pääluottamusmiehenä toimiva henkilö laittoi minulle viestin, joka oli todella surullista luettavaa. Kyseisellä työpaikalla ovat käynnistyneet yt-neuvottelut, joissa pahimmillaan käy niin, että koko yritys lakkaa toimimasta Outokummussa. Pääluottamusmies kysyi viestissään varsin aiheellisesti, mistä niitä hallituksen lupaamia työpaikkoja löytyy, kun Outokummussa työttömyysprosentti on nousemassa yli 20 prosentin. Tämä viesti on sitä todellisuutta, jossa valitettavasti elämme. Valitettavasti se todellisuus ei ulotu tänne hallituksen edustajille asti, valitettavasti.

Tämä lakiesitys yt-lain muuttamisesta ei ole perusteltu, eli hallituksen perusteet siis ontuvat — hallinnollisen taakan keventäminen ja työllisyyden parantuminen helpottamalla ja nopeuttamalla irtisanomista. Tähän voisi todeta voimakkaammin sanakääntein, mutta totean vain sen, että perusteet yt-lain muuttamisesta ovat kestäättömiä.

Tähän loppuun vielä yksi huomio mahdollisista vaikutuksista tämän yt-lain muuttamisesta. Lyhyemmät neuvotteluajat tarkoittavat, ettei sisältöneuvotteluja pystytä pahimmillaan käymään kunnolla. Neuvottelut voivat jäädä pintapuolisiksi, kun neuvotellaan perusteista, minkä takia ollaan muutosneuvotteluissa, niiden vaikutuksista ja vaihtoehtoista. On siis mahdollista, että jatkossa yt-neuvotteluiden osalta neuvottelujen lopputulos jää erimieliseksi työnantajan sekä työntekijöiden edustajien välillä, ja tällöin myös eri oikeusasteisiin menevät riitatilanteet tulisivat pahimmillaan lisääntymään, valitettavasti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

17.02 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on jälleen osoittanut, että sen työelämäuudistukset ovat oikeansuuntaisia ja tukevat yrittäjyyttä sekä työllisyyttä tässä maassa. Nyt käsiteltävä hallituksen esitys yhteistoimintalain muuttamisesta on merkittävä askel kohti joustavampaa ja yrittäjää huomioivaa sääntelyä. Soveltamisalan nostaminen koskemaan säännöllisesti vähintään 50 työntekijää työllistäviä yrityksiä ja yhteisöjä ja sivuliikkeitä keventää hallinnollista taakkaa erityisesti pienissä ja keskisuurissa yrityksissä.

Arvoisa rouva puhemies! Nämä pk-yritykset ovat Suomen talouden selkäranka. Siksi heille on annettava mahdollisuus toimia ilman tarpeetonta byrokratiaa. Tämän esityksen myötä pienten ja keskisuurten yritysten on helpompi keskittyä kasvuun, työllistämiseen ja liiketoimintansa kehittämiseen. Kevennetty vuoropuhelu ja selkeämmät neuvottelukäytännöt auttavat yrityksiä reagoimaan muutostilanteissa nopeasti ja joustavasti, mikä luo vakautta työmarkkinoille.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä uudistus parantaa sekä työnantajien että työntekijöiden asemaa. Se varmistaa, että yhteistoiminta pysyy tehokkaana mutta ei rasita tarpeettomasti yrityksiä, joilla on pienemmät resurssit. Samalla se säilyttää työpaikkojen jatkuvan vuoropuhelun periaatteet ja turvaa työntekijöiden oikeudet.

Hallituksen päätökset vievät Suomea kohti nykypäiväistä ja kilpailukykyistä työelämää, jossa niin työntekijät kuin työnantajat voivat menestyä yhdessä. Kannatan tätä erinomaista esitystä. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

17.04 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus vie Suomea väärään suuntaan ja tällä kertaa yhteistoimintalain muuttamisella. Kun edellinen puhuja otti esille, että tämä laki toisi vakautta työelämään ja parantaisi palkansaajien asemaa, niin olen kovin paljon tästä kyllä eri mieltä. Hallituksen toimet palkansaajan aseman heikentämisestä tosiaan saavat jälleen jatkoa tämän lain muodossa.

Tässä hallituksen esityksessä heikennetään työntekijöiden turvaa erityisesti pienillä työpaikoilla, kun yhteistoimintaneuvotteluiden vähimmäisaikaa lasketaan 14 päivästä seitsemään päivään ja henkilöstörajaa korotetaan 50 työntekijään. Jatkossa siis alle 50 työntekijän yrityksissä käytännössä työnantaja päättää, mitä lain edellyttämä kevennetty vuoropuhelu käytännössä tarkoittaa. Yli 191 000 työntekijää ja yli 6 300 yritystä putoaa siis pois yt-lain piiristä tältä osin. Vuonna 22 näissä yrityksissä käytiin arviolta yli tuhat muutosneuvottelua — puhutaan todella isosta määrästä. Työntekijöiden kannalta tämä esitys lisää epävarmuutta työelämässä ja epätasa-arvoa työpaikkojen välillä.

Hallituksen esitys heikentää työntekijöiden työsuhteturvaa ja siirtää työttömyysriskiä työntekijöiden kannettavaksi. Tämä on epäoikeudenmukaista ja lisää taloudellista epävarmuutta monille suomalaisille. Työntekijöiden aseman heikentäminen ei ole ratkaisu Suomen talouden tai työllisyyden haasteisiin. Palkanmaksu voi katketa työelämän muutostilanteissa jopa viikossa, mikä vaikeuttaa työntekijöiden taloudellista varautumista. Tämä tarkoittaa sitä, että lomautus tai työsuhteen päätyminen voi tapahtua ilman kohtuullista varautumisaikaa. Tällaiset äkilliset tulonmenetykset vaikeuttavat työntekijöiden ja heidän perheidensä arkea ja lisäävät epävarmuutta työmarkkinoilla.

Esityksen työllisyys- ja tuottavuusvaikutukset ovat jääneet epäselviksi. Tutkimusten mukaan vaikutus on olematon tai vähäinen. Hallituksen esityksen perusteluissa jopa todetaan, ettei muutoksilla ole vahvaa näyttöä työllisyyden tai tuottavuuden merkittävästä paranemisesta. Tutkimusten mukaan vastaavat muutokset eivät ole lisänneet työllisyyttä muissa maissa. Myöskään kotimainen arviointi ei tue väitettä, että tämä esitys parantaisi Suomen taloutta. Näin ollen kyse ei ole taloudellisesta välttämättömyydestä vaan täysin poliittisesta valinnasta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen.

17.08 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! En enää ala luettelemaan esityksen yksityiskohtia, niistä on jo sen verran täällä puhuttu. Ministeri Satonen ne esitteli erittäin hyvin ja perusteellisesti.

Näillä yhteistoimintalain muutoksilla pyritään keventämään pk-sektorin hallinnollista taakkaa ja parantamaan yritysten joustavuutta. Ja vaikka tähän sieltä vasemmalta laidalta vähän arvostelua tulikin, niin se nimenomaan keventää sitä hallinnollista taakkaa ja parantaa joustavuutta. Vuoden 2022 tietojen mukaan Suomessa oli 20—49 työntekijää työllistäviä yrityksiä 6 380. Näissä yrityksissä on valtavasti potentiaalia tarjota työtä ja hyvinvointia paitsi jo olemassa olevalle henkilöstölleen niin talouden elpyessä myös tuleville, uusille työntekijöille. Ay-väki ja salin vasen laita ajavat kovasti työntekijöiden etua, se on aivan ymmärrettävää. Pitää kuitenkin ymmärtää myös se, että yritykset ovat olleet taloudellisesti äärimmäisen tiukalla jo pitkään. Myös yrityksille on annettava mahdollisuus nousta ahdingosta ja tuottaa jälleen hyvinvointia työntekijöillensä ja koko yhteiskunnalle.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Nyt kun Suomen talous on lähtemässä loivaan nousuun, inflaation hidastuminen vauhdittaa kasvua, ostovoima kasvaa, kauppojen kassoilla käy asiakkaita, jotka ostavat laadukkaampia tuotteita. Ruokaan käytetään enemmän rahaa, ja yhä useampi ostaa ateriansa palvelutiskiltä. Asuntokauppa on piristymään päin. Helsingin pörssi on alkanut elpyä, ja yritysten luottamuksen palautuminen alkaa tuottamaan investointeja.

Pyytäisinkin teiltä nyt malttia, arvoisa oppositio. Nyt kun talouden pitkän ja synkän jakson jälkeen on alkanut näkyä valoa tunnelin päässä, vauhditetaan tätä orastavaa talouskasvua, sillä lisämenoja on odotettavissa niin puolustusmenojen osalta kuin väestön ikääntymisenkin vuoksi. Helpottamalla yritysten menestymisen mahdollisuuksia saamme lisättyä verokertymää niin yhteisöverojen kuin palkansaajien tuloverojenkin osalta. Kiinteistöverokertymä vauhdittaa kuntien ja kaupunkien taloutta entisestään investointihankkeiden toteutuessa. Luomalla kasvua voimme paremmin pitää huolta myös heistä, jotka eivät itse itsestään kykene huolta kantamaan. On nimittäin niin, että avoimen sektorin kasvulla ja työpaikoilla voimme kattaa alati kasvavia julkisen sektorin menoja.

Hyvät opposition edustajat, te olette jatkuvasti vaatineet hallitukselta talouskasvua lisääntyvien menojen kattamiseksi. Nyt näyttäisi siltä, että sitä olisi orastavasti tarjolla. Ja vaikka nyt käsittelyssä olevan esityksen vaikutusarvioissa onkin otettu varovaisesti kantaa työllisyysvaikutuksiin, niin tämä hallituksen esitys on omiaan parantamaan pk-yritysten toimintaedellytyksiä ja sitä kautta osaltaan vauhdittaa talouden kasvua. Annetaan sille yhdessä mahdollisuus, siitä hyötyvät kaikki suomalaiset. Kiitos ministeri Satoselle esityksen tuomisesta eduskuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

17.11 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy nyt ihan ensin oponoida hiukan tuota edustaja Piisinen puheenvuoroa siitä, että te rinnastitte alati kasvavat julkiset menot työllisyyskysymyksiin. Onko siis niin, että poliisit, opettajat, rajavartijat tai ilttiskerhon pitäjät eivät todellakaan vielääkään sitä palkankorotusta tarvitse? No, sehän on toki totta, koska te tämän vientimallin eduskuntaan olette, ministeri Satonen, tuonut. Se tarkoittaa juuri sitä, että nämä keinot, joita hallitus tässä on tehnyt, eivät auta ollenkaan. On ollut kiky, on ollut maltilliset palkkaneuvottelut ja nyt vielä vientimalli. Työntekijäpuoli on joutanut vuosikausia, ja nyt vielä yt-lain myötä pitää joustaa enemmän, pitää jälleen kerran olla tuottava ja parantaa kilpailukykyä. Itse asiassa tällä esityksellä ei ole mitään tekemistä kilpailukyvyyn kanssa. Tällä esityksellä ei ole mitään tekemistä sen kanssa, että joku työllistyisi nopeammin. Tällä esityksellä on tekemistä vain sen kanssa, että saadaan jälleen kerran huojennettua työnantajan velvoitteita. Ja siitä kyllä kiitän teitä, edustaja Piisinen, että te sanoitte sen suoraan: tämä neuvottelu työntekijöiden kanssa on taakka, ja sitä täytyy keventää. Se nyt on ainakin tullut selväksi perussuomalaisten osalta. Ehkä se selviää tässä vielä illan aikana, mitä mieltä päähallituspuolue on asiasta.

No, tähän ei ole ensimmäinen kerta, kun yt-lakia muokataan. Erona on vain se, että kun edellisen kerran yt-lakia muokattiin korona-aikana, niin silloin myös nostettiin työttömyysturvaa ja poistettiin karenssiaika. Lopputulos oli se, että kun oli kriisi, niin työmarkkinaosapuolet pystyivät neuvottelemaan, kun oikeasti annettiin neuvotella. Ei määrätty hallitusohjelmassa, mikä sen lopputuloksen täytyy olla, kuten nyt on tehty. Hallitusohjelmaan on kirjoitettu hallituksen tavoitteena kaikki ne asiat, joista nyt näennäisesti neuvotellaan. Ja jos ei yksimielistä esitystä tule, niin lopputulos on se, että

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

mennään hallitusohjelman mukaan sillä, mikä nyt sattuu aina olemaan sitten työnantajan esitys. No, tähän on kyllä ihan hallituksen linjan mukainen esitys jälleen kerran. Hallituksen kaikki esitykset on tehty näistä työnantajalähtökohdista. Työntekijän aseman parantaminen ei ole ollut kartalla, ei työlistalla, eikä ole nytten tässä esityksessä ensimmäistäkään toimea sille, että työntekijän asemaa parannettaisiin.

Kuten jo tuossa aiemmin sanoin ja olen sanonut monen, monen hallituksen esityksen kohdalla, joissa työmarkkinaheikennyksiä on tehty, lain pitäisi aina turvata heikommassa asemassa olevaa, ja tämäkin laki ei sitä tee. On käsittämätöntä, että kerta toisensa jälkeen tähän saliin tuodaan esityksiä, joissa heikommalta otetaan vielä enemmän, olipa sitten kyse siitä, että nyt täytyy yritysten päästä toimimaan ja työntekijät ovat taakka. Kuten sanoin, on tuotu kiky, maltilliset palkkaneuvottelut ja nyt viimeisimpänä vientimalli. Meillä on työttömyysaste ollut aika katastrofaalisessa nousussa. Nämä toimet eivät ole toimineet, mutta hallitus ei edelleenkään ole valmis muuttamaan suuntaansa. Kyllä tässä alkaa nyt jo näkymään se, että nämä teidän työmarkkinatoimet eivät auta eteenpäin. Nämä eivät turvaa kenenkään tulevaisuutta. Nämä eivät aiheuta mitään muuta kuin epävarmuutta ja sitä, että tulevaisuudennäkymää ei ole. Siksi tämä esitys on kannattamaton. Se, että työntekijöistä puhutaan hallinnollisena taakkana, työnantajan kanssa neuvottelu on hallinnollista taakkaa, kyllä kertoo siitä, mikä tämän hallituksen arvovalinta on. Tämänkin asian olisi voinut tehdä reilummin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina. — Ehdimme vielä ainakin tämän ottaa tässä, ja sitten on ministerin puheenvuoro.

17.16 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhteistoimintalain muuttamisesta jatkaa hallituksen esityksiä työntekijöiden, palkansaajien, aseman heikentämiseksi. Hallitus esittää, että jatkossa yhteistoimintalakia sovellettaisiin pääasiallisesti yrityksiin ja yhteisöihin, joiden työsuhteessa olevien työntekijöiden lukumäärä säännöllisesti on vähintään 50 nykyisen 20:n sijaan.

Hallitusohjelmassa viitataan usein Ruotsin malliin. Ruotsissa yhteistoimintavelvoitteista säädetään myötämääräislaissa, jossa lain noudattamiselle ei ole säädetty yrityskorajaa, vaan sitä on sovellettava kaikenkokoisissa yrityksissä.

Hallitus esittää lisäksi säädettäväksi kevennettyä vuoropuhelua ja muutosneuvotteluita koskevista rajoitetuista velvoitteista työnantajille, joiden työsuhteessa olevien työntekijöiden määrä olisi säännöllisesti 20–49. Hallitus esittää myös henkilöstön vähentämistä koskevien muutosneuvotteluajkojen lyhentämistä puolella kahdesta viikosta seitsemään päivään ja kuudesta viikosta kolmeen viikkoon. Tämä hallituksen esitys heikentää palkansaajien asemaa niin taloudellisesti kuin muillakin tavoin sekä keskeisesti muuttaa vasta hiljattain uudistettua yt-lakia ilman, että kokonaisuudistuksessa tehtyjen muutosten vaikutuksia olisi edes pyritty seuraamaan tai arvioimaan riittävän pitkään.

Tällä esitetyllä lakimuutoksella ei ole odotettuja vaikutuksia työllisyyteen. Hallituksen esityksen mukaan muutos ei juurikaan lisää työllisyyttä. Tämän esityksen mukaan empiirisen näytön perusteella meillä ei ole perusteita olettaa, että sääntelyn purkaminen yhteistoimintalain soveltamisalaa nostamalla ja neuvotteluajkoja puolittamalla lisäisi merkittävästi työllisyyttä kansantalouden tasolla. Lisäksi on ylipäätään epävarmaa,

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

lisäisikö tämä muutos tuottavuutta. Yritysten hallinnollista taakkaakin pystytään keventämään vain rajallisesti.

Hallitus esittää muun muassa neuvotteluajojen puolittamista. Mitä lyhyempi neuvottelu-aika on, sitä vaikeampaa on täyttää yhteistoimintalain mukaiset neuvotteluvuorot. Huolena tässä erityisesti nousee se, että työntekijöiden aito mahdollisuus esittää ehdotuksia ja vaihtoehtoisia ratkaisuja muutosneuvotteluissa käsiteltäväksi heikkenee tai jopa estyy kokonaan. Samalla tämä neuvotteluajojen lyhentäminen tarkoittaa työntekijöiden taloudellisen aseman merkittävää heikentymistä. Muutoksen pääasiallisena vaikutuksena onkin työnantajien välttämättömien palkkakustannusten vähentyminen erityisesti irtisanomistilanteissa. Kyseessä on siis käytännössä tulonsiirto työntekijöiltä yrityksille.

Tämä hallituksen esityksen sisältämä kevennetty vuoropuhelu on selvä heikennys nykytilaan, ja vuoropuhelujen käytännöt jäävät viime kädessä työnantajan päätettäväksi, kun taas isompien yritysten osalta tätä on sentään säännelty. Näin ollen jää siis epäselväksi, millainen vuoropuhelun malli muodostaa vähimmäistason yhteistoimintalain tarkoituksen täyttämiseksi, jos menettely ja toteutus ovat työnantajan määriteltävissä. Tämä nyt esitetty kevennetty malli vuoropuhelusta on ensinnäkin paikallisen sopimisen lisäämisen kanssa ristiriidassa. Vuoropuhelulla on keskeinen rooli luottamuksen lisäämisessä työpaikalla, ja vuoropuhelun kautta henkilöstön edustaja saisi lisätietoja yrityksen tilanteesta. Kevennetty malli ei takaa henkilöstön edustajalle säännöllisesti annettavia tietoja yrityksen tai yhteisön tilanteesta, eikä vuoropuhelua käydä yhtä säännöllisesti. Heikennykset vuoropuhelun osalta kohdistuvat pienimpiin yrityksiin, joiden osalta hallitus erityisesti yrittää edistää paikallista sopimista.

Politiikka on arvovalintoja. Hallitukselle tiedoksi, että kaiken voi tehdä reilummin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt mennään ministerin loppupuheenvuoroon ja sitten seuraavaan asiaan. Nimittäin tämä aikarajoitus tulee päättyneeksi 17.25. — Ministerille kolme minuuttia, olkaa hyvä.

17.21 Työministeri Arto Satonen: Kiitos, rouva puhemies! Täytyy sanoa, että esityksen saama vastaanotto on aika lailla odotettu: hallituspuolueilta tuli asiaa kohtaan tukea, sosiaalidemokraateilta voimakasta arvostelua, ja keskusta ei ottanut kantaa.

Mutta jos sitten menen näihin muutamiin kohtiin, jotka tässä keskustelussa erityisesti nousivat esille.

Ensinnäkin näistä muutosneuvotteluajoista: Nämä ajathan ovat minimiaikoja. Se edellyttää sitä, että nämä muutosneuvottelujen sisältövaatimukset täyttyvät, eli ajat voivat olla siis käytännössä pidempiä. Nämä ovat minimiaikoja, ja silloin kun neuvottelut saadaan asiallisesti käytyä, ne voivat tapahtua lyhyemmin. Täytyy tässä yhteydessä kyllä muistaa se, että kun olen aika monessa semmoisessa yrityksessä käynyt, jossa näitä muutosneuvotteluja on ollut [Lauri Lyly: Minäkin!] — ja aivan varmasti on käynyt myöskin edustaja Lyly monessakin sellaisessa yrityksessä — niin kyllä ainakin niissä yrityksissä, joissa itse olen käynyt, näihin asioihin on suhtauduttu hyvin vakavasti sekä työnantajien että työntekijöiden puolelta. Kun yritys joutuu vähentämään henkilökuntaa, se on erittäin vakava paikka, ja se saattaa olla vakava paikka myös sen suhteen, onko sillä yrityksellä ylipäättään edes edellytyksiä jatkaa, kuten täällä edustaja Suhonenkin varoitti, tai mikä on sen yrityksen tulevaisuus kaikkineen. Kyllä siinä asiat perusteellisesti käydään,

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

ja siinä on kyllä merkitystä myös sillä, mikä tämä niin sanottu hallinnollinen taakka on ja miten siitä eteenpäin päästään.

Sitten toisena kohtana tämä kevyt vuoropuhelu, joka tähän jäi. Ensinnäkin haluan tässä mainita sen, että tätä kevyttä vuoropuhelua ei ollut mainittu hallitusohjelmassa lainkaan, vaan nimenomaan tämän lain valmistelun yhteydessä, kun näitä työmarkkinaosapuolia kuultiin, todettiin sen jälkeen, että pistetään tämä kevyt vuoropuhelu siihen mutta pidetään se sellaisena, että se on jokaiselle yritykselle sellainen, joka heidän on kaikkein helpoin siellä soveltaa, niin että siitä ei tule hallinnollista taakkaa mutta se täyttää sen tarkoituksensa. Tämä oli siinä keskeisenä tekijänä. Itse uskon tähän malliin, ja tässä hallitus on muillakin toimenpiteillä, erityisesti paikallisen sopimisen laajentamisella myös näihin pk-yrityksiin, pyrkinyt juuri siihen, että pk-yritysten toimintaedellytyksiä parannetaan. Tämä on yksi keskeinen asia tässä yhteydessä.

Ja sitten lopuksi ehkä vielä edustaja Suhosen kysymykseen liittyen: Kyllä tämä esitys tulee työmarkkinoiden dynamiikkaa lisäämään eli sitä, että siirtyminen työstä toiseen tapahtuu nopeammin. Tietenkin se, mikä on työllisyystilanne juuri nyt, totta kai vaikuttaa siihen, miten se käytännössä tapahtuu, mutta täytyy huomioda, että ei tätä lakia tehdä nyt pelkästään juuri siihen, mikä on tällä hetkellä, vaan tämä on toivottavasti vuosiksi ja vuosikymmeniksi eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.25.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.44.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Ja keskustelu jatkuu. Edustaja Piisinen.

19.44 **Jorma Piisinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Käyn tähän alkuun läpi vähän sitä, mistä tässä lainmuutoksessa on kysymys — nyt kun tätä aletaan taas uudelleen pienen tauon jälkeen tänään täällä käsittelemään. Eli tällä hallituksen esityksellä yhteistoimintalain muuttamisesta lain soveltamisalaa nostetaan EU-säännösten mahdollistamalle tasolle eli vähintään 50 työntekijää työllistäviin yrityksiin, yhteisöihin ja sivuliikkeisiin. Aiemminhan tämä raja on ollut 20 työntekijää. Vaikka rajaa nostetaan, sisältyy hallituksen esitykseen kevennetyt vuoropuhelu- ja muutosneuvotteluvollisuudet työnantajan ja henkilöstön välillä niillä työpaikoilla, joilla henkilöstön määrä on 20—49 työntekijää. Huomattavaa on, että liikkeen luovutusta, jakautumista ja sulautumista koskevat säännökset olisivat jatkossakin voimassa 20 henkeä työllistävillä työpaikoilla. Esityksellä muutosneuvotteluiden neuvotteluajoja lyhennetään puolella, muutos koskisi kaikkia lain soveltamisalan piiriin kuuluvia yrityksiä, yhteisöjä ja sivuliikkeitä. Laissa säädetty vähimmäiskesto olisi joko kolme viikkoa tai seitsemän päivää riippuen asiasta ja henkilöstön määrästä. Huomatkaa siis: vähimmäiskesto. Eli mikään ei estä neuvottelemasta pidempään, ellei neuvotteluissa tulokseen päästä.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on tehnyt ja tekee lukuisia toimia, joilla halutaan lisätä työmarkkinoiden dynaamisuutta. Moni näistä toimista on sellaisia, jotka olisi pitänyt tehdä jo silloin, kun sidoimme itsemme eurovaluutalla yhteiseen rahapolitiikkaan. Mutta parempi myöhään kuin ei milloinkaan. Taloutemme ei ole tosiasiallisesti kasvanut 17 vuoteen, ja jäykät ja muuttumattomat työmarkkinamme ovat siihen keskeinen syy. Hallituksen lukuisat työmarkkinatoimet tulevat aikanaan nostamaan työllisyyttä, vaikka esimerkiksi nyt tämän käsittelyssä olevan esityksen vaikutusarvioissa otetaankin varovaisesti kantaa työllisyysvaikutuksiin. Pidemmällä aikavälillä tämä esitys tulee kuitenkin parantamaan pk-yritysten kykyä tarjota uusia työpaikkoja.

Arvoisa rouva puhemies! Vaikka aiemmin tänään keskustelussa tuolta salin vasemmalta reunalta todettiin, ettei hallitusohjelman kirjauksista voi neuvotella, niin hallitusohjelmassa on tästä asiasta olennaisesti tiukempi kirjaus, mutta esityksen valmistelussa on työntekijäpuolen etua parannettu velvollisuudella käydä nimenomaan kevennettyä vuoropuhelua 20—49 hengen työpaikoilla. Tällaisilla pienemmillä työpaikoilla jatkuvan vuoropuhelun käyminen onkin varsin luonnollista. Se on myös työnantajan etu, sillä hyvinvoiva ja itsensä osalliseksi kokeva työntekijä on työpaikan tärkein resurssi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

19.48 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on jälleen hyvin yksipuolinen esitys ja tosiaan ei tuo palkansaajille tässä mitään muuta kuin heikennyksiä ja hyödyttää vain työnantajia. Yhteistoimintasäännösten nimenomainen tavoite on heikommassa asemassa olevien eli työntekijöiden aseman turvaaminen. Jos tämä esitys hyväksytään, jää työntekijöiden turva entistä heikommaksi. Kysynkin, onko tämä oikeudenmukaista työmarkkinapolitiikkaa, että työntekijät jätetään yksin työelämän epävarmuuden keskelle.

Edustaja Piisinen otti äsken esille asioita hieman eri näkökannasta kuin mitä itse tästä ajattelen, ja minusta hän maalaili hieman ruusuisen kuvan tästä ja muun muassa totesi, että jäykät työmarkkinat ovat syy, minkä takia Suomen talous ei ole kasvanut. Kyllä sanoisin, että syy siihen löytyy enemmän siitä, että metsäteollisuutta on pahasti ajettu alas ja Nokia-niminen yritys on joutunut vaikeuksiin 10—15 vuotta takaperin. Siitä löytyvät ne isoimmat syyt. Tästä ei kannata siihen syytä hakea.

Olen itse käynyt lukuisia yhteistoimintamenettelyjä. Valitettavasti niiden seurauksena on useita satoja henkilöitä irtisanottukin, ja tiedän jonkun verran, mikä tämän lain henki on ja mitä sen sisältö tarkoittaa. Tämän vuoksi olenkin erittäin huolissani nyt siitä, miten sitten nämä pienemmät yritykset toimivat. Kaikella kunnioituksella, mutta niissä ei välttämättä aina ole sitä henkilöstöhallinnon osaamista sillä tavalla, että näitä menettelyjä kyetään aidosti käymään. Tässä on selvä vaara siinä, että nyt kun näitä rajoja höllennetään, niin sellaista villiä toimintaa tämän asian ympärille saattaa tulla.

Tällaisen puheenvuoron vielä tähän loppuun ajattelin käyttää. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n yleisen tuoteturvallisuusasetuksen täydentämistä koskevaksi lainsäädännöksi ja laiksi kulutuspalvelujen turvallisuudesta

Hallituksen esitys HE 213/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelun aloittaa esittelijänä ministeri Satonen.

Keskustelu

17.25 Työministeri Arto Satonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! EU:n yleistä tuoteturvallisuusasetusta alettiin soveltaa joulukuussa 2024. Tuoteturvallisuusasetuksella kumottiin aiemmin voimassa ollut direktiivi, johon myös Suomen kuluttajaturvallisuuslaki on pohjautunut. Koska EU-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta, sen kanssa päällekkäinen kansallinen kuluttajaturvallisuuslaki täytyy kumota.

Kumottavassa kuluttajaturvallisuuslaissa on nykyisellään sekä tuotteita että palveluja koskevaa sääntelyä. Kuluttajaturvallisuuslain tilalle ehdotetaan säädettäväksi kaksi uutta lakia. Tuoteturvallisuusasetuksen edellyttämä kansallinen sääntely olisi pääasiassa uudessa kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa, kun taas kulutuspalvelujen yleisestä turvallisuudesta säädettäisiin uudessa kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavassa laissa.

Kun kuluttajaturvallisuuslaki kumotaan, täytyy säätää uusi laki palvelujen turvallisuudesta. Kulutuspalveluja koskevan lainsäädännön peruseriaatteet eivät kuitenkaan muuttuisi nykyisestä. Esityksellä ei ole budjettivaikutuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Puhujalistaan. — Edustaja Aittakumpu.

17.26 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille tämän lain esittelystä. Tässä lainsäädännössä on useita myönteisiä puolia, jotka parantavat kuluttajaturvallisuutta ja selkeyttävät myöskin sääntelyä.

Ensinnäkin on juuri tämä, että kuluttajatuotteiden ja -palveluiden turvallisuusvaatimuksia päivitetään, mikä vähentää niihin liittyviä riskejä. Ja kun tiedämme, että meillä myöskin erilaiset kauppatavat ovat jatkuvassa muutoksessa, verkkokauppa lisääntyy ja erilaiset tavat hankkia tuotteita tulevat yhä yleisemmiksi, niin siksi on tärkeitä, että lainsäädäntö on ajan tasalla. Tässä myöskin markkinavalvonta tehostuu ja viranomaisten toimivaltuuksia selkeytetään. Lisäksi erilaiset tarpeettomat ja päällekkäiset säätelyt nyt sitten pyritään poistamaan, mikä yksinkertaistaa ja selkeyttää lainsäädäntöä.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Vaikuttaa hyvältä kokonaisuudelta, mutta ilman muuta, arvoisa rouva puhemies, tämä täytyy valiokunnassa huolellisesti katsoa, ja katsotaankin, jotta pystytään huomioimaan esimerkiksi se, että ei tulisi minkäänlaista turhaa byrokratiaa tai hallinnollista taakkaa esimerkiksi yrityksille.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain, puoluelain, vaalilain sekä kansalaisaloitelain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 190/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jolle tarkastusvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ja esittelijänä ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.27 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä on ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain eli vaalirahoituslain, puoluelain, vaalilain sekä kansalaisaloitelain 10 §:n muuttaminen, ja lait ovat osa Petteri Orpon hallitusohjelmaa.

Vaalirahoituslakia esitetään muutettavaksi siten, että muutoksilla selkeytettäisiin vaalirahoituslakia kampanjan kulut ylittävän rahoituksen osalta. Uutena asiana säädettäisiin siitä, että myös vaalikampanjan kulut ylittävä vaalirahoitus tulisi ilmoittaa. Lisäksi uutena asiana säädettäisiin siitä, että mikäli ehdokkaalla ei ole tukiryhmää tai tukiryhmä ei ole oikeuskelpoinen yhteisö, siirtyy ylijäävä vaalirahoitus ehdokkaan varoihin.

Vaalirahoituslakia esitetään muutettavaksi siten, että vaali- ja puoluerahoitusta selkiytettäisiin lainojen osalta niin, että lainan alkuperä on aina tunnistettavissa. Vaalikampanjalle 1 500 euroa, tai kuntavaaleissa 800 euroa, ja sitä suuremman lainan antaneiden nimi tulisi julkistaa. Myös lainojen takaukset ja vierasvelkapantit tulisi ilmoittaa.

Puoluerahoituksen osalta jatkossa tehtäisiin puoluelain mukaisesti ajantasainen ilmoitus lainoista samalla tavalla kuin jo tällä hetkellä tehdään ajantasainen ilmoitus tuesta. Lainoista ilmoitettaisiin, jos samalta lainanantajalta saadun lainan määrä on vähintään 1 500 euroa kalenterivuodessa. Samalla olisi ilmoitettava myös suunnitelma lainojen takaisinmaksusta. Lisäksi tulisi ilmoittaa myös lainanantaja, jos lainan on myöntänyt muu kuin luottolaitos ja jos lainan määrä on vähintään 1 500 euroa.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Lisäksi päivitetään puoluelaissa oleva luettelo asioista, joita ei pidetä puolueelle annettavana tukena. Samalla tarkennettaisiin lainsäädäntöä siten, että puolueilla on mahdollisuus valtionavustusten osittaiselle siirtämiselle puolueen tarkoitusta toteuttavan muun yhteisön tai säätiön toiminnan tukemiseen. Muutoksilla lisättäisiin vaali- ja puoluerahoituksen läpinäkyvyyttä ja avoimuutta.

Vaalilakia esitetään muutettavaksi siten, että muutoksen myötä poistettaisiin jäsenäänestyksen pakollisuus vaalilain 112 §:stä. Tällä muutoksella joustavoitettaisiin puolueiden ehdokasasettelun toteuttamista eduskuntavaaleissa. Lisäksi vaalilakiin tehtäisiin teknisluonteisia täsmennyksiä useampiin pykäliin.

Kansalaisaloitelain kymppipykälää esitetään muutettavaksi siten, että alennetaan eurooppalaisen kansalaisaloitteen allekirjoittamisen ikäraja 16 vuoteen. Näin lisätään nuorten kiinnostusta ja osallisuutta sekä mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Ehdotusten ja muutosten on ehdotettu tulemaan voimaan 1. päivä heinäkuuta kuluvaan vuoteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

17.31 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vaalirahoituslakia, puoluelakia, vaalilakia sekä kansalaisaloittelakia. Muutoksilla selkeytetään nykyistä sääntelyä ja lisätään vaali- ja puoluerahoituksen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä, mikä on erinomaisen hyvä asia.

Lainanantajien nimet tulevat vaalilaissa jatkossa julki. Tämä tarkoittaa yli 1 500 euron lahjoituksia muissa vaaleissa ja yli 800 euron lahjoituksia kuntavaaleissa. Jatkossa on ilmoitettava, mikäli rahoitus ylittää kampanjan kulut, sekä se, siirtyykö vaalirahoitus ehdokkaan omiin varoihin vai yhteisön varoihin. Omien rahojen osalta sovelletaan tulo- tai lahjaveroa, ja yleishyödyllisen yhteisön osalta veroa ei ole.

Arvoisa rouva puhemies! Vaalirahan ilmoitusvelvollisuuden tarkoituksena on tuoda julkisuuteen sellaiset lainanantajat, joiden kohdalla on mahdollista ajatella syntyvän sidonnaisuuksia. Lainarahoitusta antamalla ei voisi enää välttyä siltä, että annettu vaalituki tulee näkyväksi.

Kiitän ministeri Merta tästä hyvästä laista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eerola poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan, jolle tarkastusvaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 1 luvun 11 §:n ja 46 luvun muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 202/2024 vp

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ja jälleen esittelijänä ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.32 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia ja eräitä muita lakeja. Esityksellä laitetaan täytäntöön huhtikuussa 24 tehty direktiivi unionin rajoittavien toimenpiteiden rikkomiseen liittyvien rikosten ja seuraamusten määrittelystä. Kyse on niin sanotusta pakoteriksdirektiivistä. Direktiivin tarkoituksena on, että varmistetaan, että pakotteiden rikkominen on kaikissa jäsenvaltioissa rangaistavaa ja että rangaistussäännökset täyttävät yhteisen vähimmäistason. Tämä on ollut erityisen ajankohtaista Venäjän Ukrainaan kohdistaman täysimittaisen hyökkäyssodan johdosta.

EU:n ja YK:n määrittämien pakotteiden tavoitteena on muun muassa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitäminen, konfliktien estäminen sekä demokratian, oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien tukeminen. Pakotejärjestelmät voivat sisältää muun muassa asevientikieltoja, matkustuskieltoja, varojen jäädyttämistä sekä muita viennin ja tuonnin rajoituksia. Nyt täytäntöön pantavalla direktiivillä ei säädettäisi uusista pakotteista. Kysymys on siitä, että EU:n jäsenvaltioita velvoitetaan säätämään pakotteiden rikkominen rangaistavaksi eli rikollisiksi teoiksi. On tärkeää, että jäsenmaiden rikoslait ovat riittävällä tasolla ja tarpeeksi yhdenmukaisia. Tämä edistää tehokasta rikosten torjuntaa.

Suomessa pakotteiden rikkominen on ollut jo pitkään säädetty rikoslaissa rangaistavaksi. Tällaisista teoista rangaistaan nykyisin säännöstelyrikoksina. Nyt annetulla hallituksen esityksellä vahvistettaisiin tätä rikoslainsäädäntöä ja rikoslain 46 lukuun lisättäisiin uudet nimenomaiset säännökset pakoterikoksista. Pakoterikossäännöksissä rangaistava menettely kuvattaisiin aiempaa yksilöidymmin, ja tämä selkeyttäisi rikoslakia ja edistäisi laillisuusperiaatteen toteutumista. Rangaistavuuden ala on tältä osin jo nykyisin laaja, mutta esityksellä tulisi siihenkin joitakin uudistuksia. Keskeisin on törkeästä huolimattomuudesta rangaistavat teot, kun nykyisin pakotteiden rikkomisista rangaistaan vain tahallisina. Uudistus koskisi tältä osin vain puolustustarvikkeiden ja kaksikäyttötuotteiden vaihdantaa koskevien pakotteiden rikkomista. Kaksikäyttötuotteilla tarkoitetaan sellaisia tuotteita, joita voidaan käyttää sekä siviili- että sotilastarkoituksiin. Tällaiset erityislaatuiset tuotteet voivat olla hyvin vaarallisia väriin käsiin joutuessaan. Siksi on perusteltua vaatia niiden vaihdannassa erityistä huolellisuutta rangaistuksen uhalla.

Tiukennukset koskisivat myös törkeiden rikosten rangaistuksia. Niiden enimmäisrangaistusta korotettaisiin nykyisestä neljästä vuodesta viiteen vuoteen vankeutta. Tämä peruste seuraa direktiivin nimenomaisesta velvoitteesta, mutta se on muutenkin perusteltu, kun otetaan huomioon pakotteiden tärkeä merkitys. Rikoksia

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

pidettäisiin myös törkeinä jossain määrin aiempaa laajemmin. Pakoterikoksiin sovellettaisiin oikeushenkilön rangaistusvastuuta. Suomessa oikeushenkilölle määrättävä rikosoikeudellinen seuraamus on yhteisösakko. Esityksellä yhteisösakon ylin mahdollinen rahamäärä säädettäisiin riippuvaiseksi rangaistukseen tuomittavan oikeushenkilön liikevaihdosta, mikä olisi meillä uutta. Enimmäissakko määriteltäisiin niin, että se olisi viisi prosenttia oikeushenkilön liikevaihdosta, kuitenkin vähintään 850 000 ja enintään 40 miljoonaa euroa. Tämä uudistusaskel perustuu direktiivin velvoitteisiin, mutta sille on myös kansallisia syitä. Yhteisösakon rahamäärää on tarkoitus uudistaa pian laajemminkin, ja tästä on oikeusministeriössä käynnissä tätä koskeva työ.

Esityksessä ehdotetaan rikoslain muuttamisen johdosta myös tarvittavien, lähinnä teknisluontoisten muutosten tekemistä muuhun lainsäädäntöön. Kokonaisuutena arvioiden direktiivin velvoitteiden voidaan katsoa Suomessa toteutuvan varsin laajasti jo nykyisin. Esityksellä on tarkoitus varmistaa, että lainsäädäntö toteuttaa direktiivin vaatimukset täysimääräisesti. Tämä on tärkeä osa eurooppalaista yhteistyötämme pakotteiden noudattamisen tehostamiseksi. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 20. päivä toukokuuta 2025, jolloin direktiivi on viimeistään pantava täytäntöön.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten puhujalistaan. — Edustaja Hänninen.

17.37 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Turvallinen ja oikeudenmukainen yhteiskunta edellyttää selkeitä ja tehokkaita lainsäädäntömuutoksia. Nyt käsiteltävä hallituksen esitys tuo rikoslakiin ja muihin lakeihin merkittäviä muutoksia, joilla pannaan täytäntöön EU-direktiivi pakotteiden rikkomiseen liittyvistä rangaistuksista. On tärkeää, että Suomi toimii johdonmukaisesti yhdessä muiden EU-maiden kanssa varmistaa, että pakotteiden kiertäminen tai rikkominen ei jää ilman seuraamuksia.

Arvoisa rouva puhemies! Lakiesitys tuo lainsäädäntöömme uusia rikosnimikkeitä, kuten pakoterikoksen tai törkeän pakoterikoksen, sekä määrittelee niille selkeät seuraamukset. Lisäksi säädetään oikeushenkilön rangaistusvastuusta, jolloin myös yritykset voivat joutua vastuuseen pakotteiden rikkomisesta. Tämä on tärkeä askel kohti laki läpinäkyvämpää ja vastuullisempaa taloudellista toimintaa. Pakoterikoksen määrittely ja tehokas valvonta ovat erityisen tärkeitä nykyisessä maailman turvallisuustilanteessa, jossa Venäjän raakalaismainen hyökkäyssota Ukrainassa on muuttanut maailmanlaajuisia asetelmia ja vahvistanut tarvetta kansainvälisille pakotteille.

Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuus ei ole pelkästään fyysistä turvallisuutta, vaan se ulottuu myös kansantaloutemme ja yhteiskuntamme vakauteen. Kun pakotteiden rikkomiseen puututaan tehokkaasti, torjutaan järjestäytyntä rikollisuutta ja vahvistetaan kansainvälistä oikeudenmukaisuutta. Ukrainan tilanne on muistutus siitä, kuinka tärkeää on, että pidämme kiinni yhteisesti sovitusta pakotteista ja toimimme yhtenäisesti niiden toimeenpanemisessa. Tämä lakiesitys antaa Suomen viranomaisille paremmat työkalut valvoa ja puuttua rikkomuksiin sekä suojaa rehellistä yritystoimintaa epäreilulta kilpailulta. Kannatan hallituksen esitystä, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eerola poissa. — Edustaja Aittakumpu.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

17.40 **Pekka Aittakumpu ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on tosiaan kyse EU-säädöksestä, jolla pyritään varmistamaan se, että kaikki jäsenvaltiot ovat näitten pakotteiden takana myöskin sillä tavalla, että ne ovat kaikissa jäsenvaltioissa rangaistavia. Pakotteethan tarkoittavat sitä, että valtio tai valtioiden liittouma kohdistaa johonkin tiettyyn valtioon tai ihmisryhmään tiettyjä rajoituksia, jos katsotaan, että tämä valtio tai ryhmä uhkaa kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta. Nyt — sen jälkeen, kun Venäjä aloitti tuon julman hyökkäyksensä Ukrainaan — Euroopan unioni on asettanut Venäjää vastaan valtavia ja ennennäkemättömiä pakotteita. Tässäkin mielessä tämä EU-säädös ja sen tuominen nyt meidän omaan lainsäädäntöömme ovat hyvin ajankohtaisia ja tärkeitä.

Pakotteilla pystytään osoittamaan ja näyttämään se, että emme hyväksy sitä toimintaa, jota Venäjä Ukrainassa harjoittaa, ja tietysti perimmäisenä tavoitteena on se, että Ukrainaan täytyy saada rauha. Ja on äärimmäisen tärkeää, että Euroopan unioni on tässä yhtenäinen. Euroopan tulee toimia yhdessä, että nämä pakotteet toimivat, ja eihän pakotteilla silloin ole merkitystä, jos niitä ei kaikissa jäsenvaltioissa yhtäläisesti noudateta. Meidän täytyy saada täysimääräisesti näiden pakotteiden voima käyttöön. Siinäkin mielessä tämä esitys on hyvin kannatettava.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

17.42 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Erittäin hyvä puheenvuoro edustaja Aittakummulta tähän pohjalle. Olen monesti ollut hyvin EU-kriittinen ja vastustanut EU:n monia esityksiä, mutta tässä kohdassa tässä ajassa, jossa ulko- ja turvallisuuspoliittisesti elämme, tämä on kyllä erittäin hyvä esitys. Täytyy jopa kerrankin kiittää EU:ta siitä, että myöskin hyviä esityksiä tulee.

Meillä on tällä hetkellä yli 40 pakotejärjestelmää voimassa, ja se tarkoittaa sitä, että jos jokainen sieltä poimii ne mieluisat pakotteet, joita haluaa noudattaa, ja jättää sitten noudattamatta niitä, joista kokee itsellensä tulevan haittaa, niin se vaikuttavuus on äärimmäisen huono. Siksi on hyvä, että nyt EU yhtenäistää ja pakottaa kaikki maat toimimaan yhteisessä ja samassa rintamassa eikä vapaamatkustajia näiltä osin enää suvaita. Tämä jos mikä on sitä EU:n voimaa, jota silloin aikanaan on haettu.

Pakotteiden tavoitteena on kansainvälinen rauha ja turvallisuus, konfliktien estäminen, demokratian, oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien tukeminen sekä kansainvälisen oikeuden periaatteiden puolustaminen. Mitkä voisivat olla tärkeämpiä arvoja kuin juuri nämä?

Jos pakotepolitiikka ei toimi, vaihtoehtona ovat aseet ja suurvaltojen voimapolitiikka, ja sen me tiedämme, että se olisi Suomen kannalta äärimmäisen paljon pahempi vaihtoehto kuin pakotteiden kautta eteneminen.

Kiitos ministerille tämän lain tuomisesta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle aserikoksia koskevan sääntelyn muuttamiseksi Hallituksen esitys HE 204/2024 vp

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Esittelijänä ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.44 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan aserikoksia koskevien rangaistussäännösten muuttamista niin, että rangaistukset rikoksista ankaroituvat osittain hyvin merkittävästi. Lisäksi sääntelyä täydennettäisiin. Kysymyksessä on aserikoksia koskevien säännösten laajempi tarkastelu, jota ei ole suoritettu muutamaan vuosikymmeneen.

Törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistus ehdotetaan muutettavaksi neljästä kuukaudesta kahteen vuoteen vankeutta, mikä tarkoittaa sitä, että siitä rikoksesta tuomittavat vankeusrangaistukset tulevat olemaan pääsääntöisesti ehdottomia. Lisäksi luvattoman ampuma-aseen mukana pitäminen yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa tulee törkeän ampuma-aserikoksen tekotavaksi. Kohteena ovat nimenomaan luvattomat aseet.

Vaarallisen esineen hallussapidon, esimerkiksi nyrkkirautaa, stilettejä, sähkölamautin, ja toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen, kuten teräaseet, patukat, ketjut, pesäpallomailat, hallussapidon enimmäisrangaistuksia korotettaisiin.

Rangaistusasteikon korotukset mahdollistavat nykyistä paremmin teon vaarallisuuden huomioon ottamisen rangaistuksen määräämisessä. Tällaiset rikokset ovat jo lähtökohtaisesti vaarallisia, koska aseiden tahalliseen mukana pitämiseen yleisellä paikalla tai yleisellä paikalla olevassa kulkuneuvossa liittyy vakava vaara toisen terveydelle.

Todetut muutokset perustuisivat nimenomaisiin hallitusohjelmakirjauksiin. Huomioon on otettu myös hallitusohjelmakirjaus, jonka mukaan hallitus torjuu voimakkaasti järjestäytyntä rikollisuutta, ja tähän kirjaukseen liittyy myös se, että uutena rikoksena säädettäisiin rangaistavaksi ampuma-aseen käsittely eli hallussapito, lainaaminen tai luovuttaminen vakavan rikoksen tekemistä varten. Uuden rikoksen selvittämisessä voitaisiin käyttää myös telekuuntelua.

Eräitä lähinnä hallinnollisten velvoitteiden rikkomisiksi luonnehdittavia tekoja siirrettäisiin ampuma-aserikoksen puolelta lieviin ampuma-aserikoksiin, samalla kuitenkin lievään ampuma-aserikokseen liitettäisiin vankeusuhka. Nykyisin siitä voidaan määrätä vain sakkoa.

Hallitusohjelmakirjauksiin ja esityksen sisältöön on erityisesti vaikuttanut se, että kysymys on ihmisten hengen ja terveyden suojaamisen kannalta keskeisestä rikosoikeudellisesta sääntelystä, jonka asianmukaisuudesta on huolehdittava niin sääntelyn kattavuuden kuin rangaistustasojenkin suhteen. Valtiovallan ja hallituksen tehtävänä on huolehtia kansalaisten perusoikeuksien turvaamisesta, mihin nyt kysymyksessä olevat lainsäädäntöehdotukset liittyvät. Ihmisten pitää voida kulkea kaduilla ja eri paikoissa ja kotona olla turvassa ja rauhassa.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Lainsäädäntömuutosten arvioidaan vaikuttavan rikoksia estävästi sekä yleistä järjestystä ja turvallisuutta edistävästi. Muutosten tärkeyttä korostaa se, että erityisesti ampuma-aseet kuuluvat järjestäytyneen rikollisuuden perusvälineistöön ja niitä voidaan käyttää moninaisten rikosten tekemiseen, välienselvittelyyn ja jopa täysin ulkopuolisiin kohdistuviin rikoksiin.

Ampuma-aseväkivallan suhteen on huolehdittava siitä, että ei päädytä Ruotsin tilanteeseen, jossa onneksi emme vielä ole. Tämän lisäksi on huolehdittava siitä, että Suomesta ei synny turvasatamaa järjestäytyneelle rikollisuudelle, mikäli lainsäädäntömme rangaistustasot poikkeavat merkittävästi läheisimmistä verrokkimaista.

Vakavien rikosten tekovälineenä merkityksellisiä ovat myös vaaralliset esineet ja toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvat esineet. Varsinkin ryöstörikollisuudessa korostuu erityisesti teräseiden merkitys.

Kehotan kaikkia lukemaan hallituksen esityksen sivut 26 ja 27. Siellä on hyvin käyty tätä nykytilannetta ja aserikollisuuden yleiskuvaa ja kehitysnäkymiä läpi. Siellä on pohdittu esimerkiksi sitä, että aserikollisuus liittyy aikaisempaa enemmän vakavaan ja ryhmissä tapahtuvaan toimintaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen, kansainvälistymiseen, aseiden pimeään verkkokauppaan ja aseiden 3D-tulostamiseen. Myös Ukrainan sodasta Suomeen kulkeutuvia aseita ja niiden määrän kasvua on arvioitu merkittäväksi uhkatekijäksi.

Hallituksen esityksessä todetaan, että väkivallan käyttöön liittyvän ampuma-aserikollisuuden arvioidaan lisääntyvän. Järjestäytyneiden rikollisryhmien ja katujengien voidaan arvioida jatkavan nuorten rekrytoimista ja opastamista ampuma-aseväkivaltaan. Uhkana on kasvava ampuma-aseella tehostettu laitton suojeluliiketoiminta, joka voi ilmetä muun muassa velan perintänä sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvana uhkailuna.

Ulkomaalaistaustaisten rikollisten toimijoiden myötä Suomeen syntyy todennäköisesti aiempaa monipuolisemmin toimivia kansainvälisiä rikollisia verkostoja ja uudenlaisia järjestäytyneen rikollisuuden toimintatapoja, joihin kuuluu keskeisesti myös rajat ylittävä ampuma-aseiden salakuljetus, myynti ja välittäminen.

Esityksessä on tunnistettu ja huomattu se, että vankien määrän arvioidaan lisääntyvän hyvinkin huomattavasti ja että se vaatii vankipaikkojen perustamisia ja se nostaa ylläpitokustannuksia. Rahoituksesta on tämän esityksen yhteydessä huolehdittu, ja lisää vankipaikkoja tullaan rakentamaan. Tämä liittyy erityisesti törkeää ampuma-aserikosta koskeviin muutoksiin vankeusrangaistusten lisääntymisen ja keston pidentymisen kautta. Uudistuksella on hintansa, mutta se on asetettava tämän vakavan järjestäytyneen rikollisuuden rajoittamiseksi, koska kysymys on vaarallisesta ja vahingollisesta ilmiöstä ja siitä, että katumme ovat turvallisia. Lainsäädäntömuutosten myönteisille ja uusia rikoksia estäville vaikutuksille ei voida samalla tavalla asettaa hintalappua, koska ihmishenki on aina korvaamaton.

Tässä on taustalla oikeusministeriön asettama työryhmä, ja se oli yksimielinen. Myös arviointineuvosto teki huomiota, joiden perusteella vaikutusarvioita täydennettiin.

Kuten tuossa puheen yhteydessä keskellä mainitsin, kaikki ovat oikeutettuja turvallisuuteen, jota ampuma-aserikollisuus vakavasti rikkoo. Meillä on oikeus turvallisiin katuihin ja paikkoihin. Luvattomat aseet kaduilla ja muilla yleisillä paikoilla muodostavat merkittävän uhkan ja vaaraelementin. Kysymys on yhteiskunnan ja kaikkien meidän kokonaisturvallisuutta edistävästä erittäin tärkeästä lainsäädäntöhankkeesta.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Puhujalistaan. Edustaja Aittakumpu.

17.51 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille tämän tärkeän lakiesityksen esittelystä. Olemme lakivaliokunnassa jo kuulleet asiantuntijoita tästä ja perehtyneet aiheeseen.

Haluan ensin sanoa sen, että meidän maassamme on satojatuhansia metsästäjiä ja ampumaurheilun harrastajia, jotka toimivat vastuullisesti, ja tämä esitys ei koske heitä, vaan nimenomaan, niin kuin ministeri tuossa toi esille, tämän tarkoitus on puuttua laittomiin aseisiin, jotka erityisesti kytkeytyvät järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Ministeri toi esille sen, että meillä on uusia ilmiöitä, esimerkiksi nuorten ryöstörikollisuus on lisääntynyt merkittävästi, ja siinä myöskin nämä erilaiset teräaseet ja muut vahingoittamiseen soveltuvat esineet ovat monesti roolissa. On tärkeää, että tämä esitys myöskin kiristää paitsi näitten ampuma-aserikosten rangaistuksia myöskin sitten vaarallisen esineen tai aineen hallussapidon rangaistuksia. Myöskin niitä tullaan nyt tämän myötä sitten kiristämään.

Tämän lain tarkoitushan on nimenomaan puuttua ennakkoivasti ampuma-aserikosten ja esimerkiksi teräaseisiin liittyvän rikollisuuden arvioituun kasvuun tulevaisuudessa. On tavoitteena säätää lakeja, joilla voidaan tehokkaasti puuttua ampuma-aserikollisuuteen, jotta emme suistuisi samaan tilanteeseen kuin missä esimerkiksi Ruotsi on nyt.

Ministeri toi myöskin esille sen, että ampuma-aserikoksia koskevat rangaistusasteikot ovat verrokkimaissa merkittävästi Suomea ankarampia. On selvää, että rikoksia ei ehkäistä pelkästään rangaistuksia kiristämällä, mutta rangaistukset ovat ennaltaehkäisevä pelote ja rangaistuksilla ehdottomasti on vaikutusta, tämän tutkimuskin todistaa. Rangaistukset vähentävät rikosten uusimista rangaistuksen jälkeen ja myös estävät tai vaikeuttavat rikosten tekemistä vankeuden tai valvonnan avulla.

Ruotsissa on kovennettu rangaistuksia tuntuvasti ampuma-aserikosten kohdalla, ja Ruotsissa myöskin ammuskelut ovat sen myötä merkittävästi vähentyneet. Erään ruotsalaisen kriminologin arvion mukaan ammuskelut ovat vähentyneet, koska nämä lait ja muut erilaiset poliittiset uudistukset ovat alkaneet toimia.

Tämä on tärkeä laki, ja kiitos ministerille tämän tuomisesta eduskuntaan. Uskon, että tämä vie meidän lainsäädäntöämme hyvään suuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

17.54 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuus on suomalaisen yhteiskunnan perusta, siksi aselainsäädännön on vastattava ajan haasteisiin.

Nyt käsiteltävä hallituksen esitys tuo merkittäviä muutoksia rikoslakiin ja muihin lakeihin, joilla pyritään ehkäisemään aseiden väärinkäyttöä. Tämä parantaa yleistä kokonaisturvallisuutta. Näillä muutoksilla puututaan erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden asehankintoihin sekä lisätään viranomaisten keinoja estää ampuma-aseiden päätyminen väärin käsiin.

Arvoisa rouva puhemies! Esitys sisältää tärkeitä uudistuksia, kuten sen, että ampuma-aseen mukana pitäminen yleisellä paikalla ilman asianmukaisia lupia lisätään törkeään ampuma-aserikoksen tunnusmerkistöön. Tämä tarkoittaa, että aiemmin lievempänä pidetty teko voi jatkossa johtaa ankarampiin seuraamuksiin. Lisäksi uutena rikoksena säädetään

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

rangaistavaksi ampuma-aseen käsittely vakavan rikoksen tekemistä varten, mistä voi jatkossa seurata jopa neljä vuotta vankeutta. Tavoitteena on varmistaa yhteiskunnan turvallisuus puuttumalla aseiden päätymiseen sellaiseen toimintaan, joka ei ole kansalaistemme etu.

Arvoisa rouva puhemies! Yksi poliitikkojen tärkeimmistä tehtävistä on taata puitteet kansalliselle turvallisuudelle ja varmistaa ihmisten turvallinen arki. Tämä lakiesitys on tärkeä askel turvallisuuden vahvistamisessa. Aseiden hallussapitoa ja käyttöä on valvottava tehokkaasti, jotta estetään niiden päätyminen rikollisiin tarkoituksiin.

Suomen on pidettävä kiinni tiukoista turvallisuussäädöksistä ja varmistettava, että kansalaiset voivat luottaa viranomaisiin ja yhteiskuntamme vakauteen. Kannatan hallituksen esitystä. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas.

17.57 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle aserikoksia koskevan sääntelyn muuttamiseksi koskee useita eri lakeja. Aserikoksia koskeva rikoslain luku ehdotetaan korvattavaksi uudella luvulla, jossa sääntelyä muutettaisiin monin tavoin.

Ampuma-aseen mukana pitäminen yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa ilman oikeutta sellaisen aseiden hallussapitoon lisättäisiin törkeän ampuma-aserikoksen tekotavaksi. Mainitun rikoksen vähimmäisrangaistus korotettaisiin kahdeksi vuodeksi vankeutta. Uutena rikoksena säädettäisiin rangaistavaksi ampuma-aseen käsittely vakavan rikoksen tekemistä varten, josta tuomittaisiin enintään neljän vuoden vankeusrangaistus. Ampuma-aseen lainaaminen tai luovuttaminen järjestäytyneelle rikollisryhmälle katsottaisiin jatkossa sellaiseksi rikokseksi. Uuden rikoksen selvittämisessä voitaisiin käyttää telekuuntelua.

Kaavaillut muutokset rikoslakiin ovat oikean suuntaisia, ja niillä voidaan torjua vakavaa väkivalta- ja järjestäytynyttä rikollisuutta. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2026 alussa.

Poliisi kohtaa yhä useammin valvonta- ja hälytystehtävissä aseistautuneita henkilöitä. Kyseessä eivät ole yleensä luvalliset ampuma-aseet vaan pimeiltä markkinoilta hankitut anastetut aseet. Rangaistusten ankaroittaminen on tarpeen, jotta niillä saadaan ennalta estävää vaikutusta. Myös pakkokeinojen käyttöä on mahdollista laajentaa rangaistusmaksimien noustua.

Luvattomat ampuma-aseet ovat usein kytköksissä myös huumausainerikollisuuteen. Vaarallisen esineen hallussapidon enimmäisrangaistus ehdotetaan korotettavaksi kahdeksi vuodeksi vankeutta. Toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapidon enimmäisrangaistus ehdotetaan korotettavaksi yhteen vuoteen vankeutta. Poliisi ja muut turvallisuusviranomaiset kohtaavat tällaisia esineitä päivittäin työssään. Puukkoja, veitsiä, kaasusumuttimia, nyrkkirautoja ja niin edelleen on helppo kuljettaa mukana.

Edellä kuvatus kaltaisia, toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä kantavat mukanaan yhä enemmän myös nuoret. Niitä on tavattu niin kouluissa kuin vapaa-ajallakin nuorten hallussa. Niitä myös valitettavasti käytetään väkivaltilanteissa usein kohtalokkain seurauksin, esimerkiksi ryöstörikollisuudessa.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Viime aikoina on mediassa ollut esillä tapauksia, joissa muun muassa ravintoloissa asiakkaina olleiden hallussa on ollut aseita ja niitä on käytetty riitojen selvittelyssä julkisillakin paikoilla. Usein nämä henkilöt ovat myös erilaisten päihteiden vaikutuksen alaisina, mikä tekee tilanteesta vieläkin arvaamattomamman.

Arvoisa puhemies! Ampuma-aseisiin liittyviä lakeja ei ole päivitetty pitkään aikaan. Maailma on muuttunut väkivaltaisempaan suuntaan, joten nämä päivitykset tulevat tarpeeseen. Terroristisessa tarkoituksessa tehdyt teot ovat yleistyneet Euroopassa ja naapurimaassamme Ruotsissa, joten on korkea aika päivittää lainsäädäntömme tähän päivään.

Haluan kiittää ministeriä tästä erinomaisesta aserikoksia koskevasta lainsäädännön uudistusesityksestä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

18.01 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevan hallituksen esityksen tarkoituksena on kiristää ampuma-aserikosten rangaistuksia. Esimerkiksi törkeästä ampuma-aserikoksesta tuomittaisiin jatkossa pääsääntöisesti ehdottomaan vankeusrangaistukseen. Samalla vaarallisten aineiden ja esineiden hallussapidon rangaistuksia tiukennetaan.

Onkin tervetullutta, että lailla nyt puututaan jo ennalta siihen, että ampuma-aseisiin ja teräaseisiin liittyviin rikoksiin ennakoidaan kasvua tulevinakin vuosina. Tämä on todella huolestuttava kehityssuunta, enkä voi olla nostamatta ulkomaalaistaustaisten henkilöiden sekä romaniväestön osuutta asiaan. Ilmiö on levinnyt jopa kotikaupunkiini Vaasaan, jossa nuorisoporukat ovat ottaneet yhteen veitsien kanssa. Somessa leviävistä videoista ei jäänyt epäselväksi veitsisankareitten etnisyys.

Arvoisa puhemies! Tahdon kiittää tästä esityksestä perussuomalaista oikeusministeri Leena Merta. On hyvä, että Suomen lainsäädäntöä tuodaan tältä osin lähemmäksi verrokkimaiden tasoa. Suomessa on ollut aivan liian löysät rangaistukset tämäntyyppisistä rikoksista, mutta nykyinen oikeusministerimme laittaa konnat ruotuun. Ruotsin malliin meillä ei yhteiskuntana ole varaa, emmekä halua sille tielle. Ruotsissakin on nähty positiivista kehitystä ampuma-aserikosten vähentyessä, kun sielläkin rangaistuksia on tiukennettu.

Arvoisa puhemies! Aina joskus kuulee väitteitä siitä, että teosta määrättävän rangaistuksen kiristämisellä ei olisi vähentävää vaikutusta rikollisuuteen. Tämä näkemys on hyvin laajasti tutkijoidenkin keskuudessa kyseenalaistettu, mutta jokainen voi ajatella tykönään, toimiiko vankeusrangaistuksen tai vaikkapa maasta karkotuksen uhka ennaltaehkäisevänä pelotteena. En tiedä, millä tavalla unelmayhteiskunnassa pitäisi rikollisia rankaista, mutta mielestäni päivän selvää tulisi olla se, että yksilön teoilla on seurauksensa ja vakavilla teoilla vakavat seuraukset.

Kansalaisten oikeudentuntoon kolahtaa se, jos tekijä on käyttänyt jotakin asetta uhriaan kohtaan tuottaen inhimillistä kärsimystä ja tekijä saa teostaan lyhyen tuomion tai jopa ehdollisen tuomion, eli tavallisen kaduntallaajan mielestä ei yhtään mitään. Eivät ammattirikollisia tai pikkukonnia pidättelevät ehdolliset vankeusrangaistukset tai pienet linnatuomiot. Heille pitää antaa tuomio, joka tuntuu.

Esityksestä on antanut lausuntonsa esimerkiksi Poliisihallitus mutta myös eräät muut instanssit, kuten Helsingin poliisilaitos ja Suomen Poliisijärjestöjen Liitto.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Poliisikollegojen näkemyksiin lakiuudistusten tarpeellisuudesta on helppo yhtyä. Juuri tällaisella lainsäädännöllä rakennamme turvallisempaa ja parempaa huomista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

18.04 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Ampuma-aselakeja päivitetään nyt erittäin ajankohtaisessa tilanteessa. On merkityksellistä, että ampuma-aserikosten rangaistuksia kiristetään. Törkeästä ampuma-aserikoksesta tuomittaisiin jatkossa pääsääntöisesti ehdoton vankeusrangaistus. Vaarallisen esineen ja toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapidon rangaistuksia myös kiristetään.

Lailla puututaan ennakoivasti ampuma-aserikosten ja teräaseisiin liittyvän rikollisuuden arvioituun kasvuun tulevaisuudessa. Lailla on tarkoitus puuttua laittomiin aseisiin, jotka kytkeytyvät erityisesti järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Esimerkiksi ampuma-aseen mukana pitäminen yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa ilman oikeutta sellaisen aseiden hallussapitoon lisätään törkeän ampuma-aserikoksen tekotavaksi. Vähimmäisrangaistus korotetaan kahdeksi vuodeksi ehdotonta vankeutta. Lisäksi lakiin säädetään uusi rikosnimike ”ampuma-aseen käsittely vakavan rikoksen tekemistä varten”. Enimmäisrangaistus on neljä vuotta vankeutta. Ampuma-aseen lainaaminen tai luovuttaminen järjestäytyneelle rikollisryhmälle katsottaisiin jatkossa edellä olevaksi rikokseksi.

Näillä uudistuksilla puututaan tehokkaasti ampuma-aserikoksiin, jotta emme luisuisi siihen tilanteeseen, missä Ruotsi on nyt. Rangaistusten koventaminen toimii ennalta ehkäisevänä pelotteena ja antaa selkeän viestin: tässä maassa rikoksista seuraa rangaistus, ja se rangaistus ei ole pelkkää pään silittelyä. Lisäksi tämä esitys antaa tukea tavallisen kansalaisen käsitykselle oikeudesta. Rikollisia rangaistaan, ja se jos jokin on oikeudenmukaisuutta. Jos rikoksista ei rangaistaisi valtion toimesta, niin ennemmin tai myöhemmin tavan kansalaiset ottaisivat oikeuden omiin käsiinsä. Tämä esitys tulee lisäämään Rikosseuraamuslaitoksen, poliisin, syyttäjien ja tuomioistuinten taakkaa ja rahallista tarvetta. Tästä asiasta ei kuitenkaan voi tehdä resurssikysymystä, sillä kyseessä on valtion ydintoiminto. Ilman toimivaa oikeutta ja oikeusjärjestelmää ei muutakaan yhteiskuntaa ole olemassa.

Arvoisa puhemies! Me emme halua syöksyä siihen samaan tilanteeseen, jossa Ruotsi tällä hetkellä velloo. Satoja uhreja vuodessa, ja jengi- sekä järjestäytynyt rikollisuus rehottavat. Näihin asioihin tulee herätä ennen kuin on liian myöhäistä. On myös sanottava ääneen se syy, miksi näille uudistuksille on tarvetta. Se on maahanmuutto, sillä näistä rikoksista yli 90 prosenttia on maahanmuuttajataustaisten henkilöiden tekemiä. Ruotsissa maahanmuuton haitat on viimein myönnetty ääneen, eikä vain maahanmuuttokriitikkojen suusta. Me olemme Suomessa tätä kehitystä kymmenen vuotta jäljessä, ja näitä toimia, ja enemmän täytyy tehdä nyt. Me olemme sen velkaa itsellemme, tälle kansakunnalle ja sen tulevaisuudelle.

Kiitos ministeri Merelle tämän lain tuomisesta vihdoinkin saliin. Lisäksi kiitän maamme turvallisuuden parantamiseksi tehdyistä merkittävistä lakiesityksistä. Vain näin luottamus oikeusvaltiomme säilyy ja kansalaisemme tuntevat olonsa arjessaan turvallisiksi. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola poissa. — Edustaja Lehtinen.

18.08 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! On kyllä todettava tässäkin asiassa, että on ollut erinomaisia puheenvuoroja ennen omaa puheenvuoroa ja samoja nostoja, joita itsekin olisin tehnyt.

Tätä lakia on pidetty liian ankarana ja kohtuuttomana, kohtuuttoman kovana suhteessa suomalaiseen lainsäädäntöön, ja samalla on unohdettu se, mihin tätä lakia tarvitaan, miksi se tehdään. Ollessani kenttäpoliisina 20 vuotta ennen eduskuntaan valitsemista viimeiset kymmenen vuotta ruotsalaiset kollegat sanoivat aina saman viestin: tehkää vielä jotain, kun voitte. Ja tähän me ollaan vastaamassa. Nyt me todellakin tehdään, kun me voidaan. Eli se ilmiö, mihin tämä laki varautuu, on se ilmiö, joka Ruotsissa on arkipäivää, että aseet paukkuvat. Ja myöskin Ruotsi on tehnyt. Siellä minimirangaistus on neljä vuotta törkeästä ampuma-aserikoksesta, mikä on johtanut siihen, että aseet ovat lähteneet pois kaduilta. Sillä on siis vaikuttavuutta. Toki siellä on ikävästi siirrytty räjähteisiin, mutta joka tapauksessa voi osoittaa, että lailla on merkitystä, kun se on riittävän ankara.

Sitten on ollut kritiikkiä alkulausunnoissa siitä, että vaikuttaisi harrastamiseen, että harrastajien ampuma-aseista tulisi sitten törkeitä ampuma-aserikoksia, jos ne unohtuvat autoon tai muuta. Tässä ei kyse ole missään nimessä siitä, vaan kyse on laittomista aseista. Jos se ase on harrastuskäytössä, niin se ei ole laitton eikä luvaton. Eli pelko siitä, että automaattisesti tulisi törkeä ampuma-aserikos, on kyllä perusteeton. Lievemmat tekemuodot ovat edelleenkin käytettävissä, mikäli sitten rikkeitä sattuu. Eli sellaista kuvaa ei pidä luoda, että tässä vaikeutettaisiin harrastamista millään tapaa, vaan kyse on järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja ammattilaisiin puuttumisesta. Jatkossa Suomessa törkeä ampuma-aserikosminimi on kaksi vuotta, mikä tarkoittaa, että kivilinna kutsuu, kun luvattoman ampuma-aseen kanssa liikkuu kadulla.

On puhuttu paljon myöskin siitä, että rangaistusten koventaminen ei vähennä rikollisuutta. Tässä pitää nostaa kyllä esiin muun muassa ihan hiljattain ollut tapaus Tampereelta viime vuoden syyskuussa: keskelle katuja ammuttiin raskaana oleva nainen, ja teon teki mies, joka oli tammikuussa 21 syylistynyt kahteen tapon yritykseen. Siitä huolimatta hän oli neljän vuoden päästä vapaana ja valmis ampumaan sitten seuraavan ihmisen. Jos näistäkin olisi tullut rangaistus, joka kansalaisten oikeustajun mukaan olisi vähintäänkin kohtuullinen, niin naisen ja syntymättömän lapsen henki olisi säästynyt. Näillä koventamisilla on siis merkitystä ja sillä, että vankilasta käsin on vaikea jatkaa rikollista toimintaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitos. — Valitettavasti meillä alkaa loppumaan se aika, joka tähän on nyt tässä vaiheessa varattu. Olen pahoillani; ei ole enää kuin kaksi edustajan nimeä. — Mutta ministerille viimeinen puheenvuoro, olkaa hyvä.

18.11 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos edustajille oikein hyvistä puheenvuoroista. Todella ajattelen ja toivon, että ihmiset lukevat. Täällä on todella hyvää tilastotietoa, mistä on kysymys. Täällä käydään läpi sitä, miten nuorten asenteet ovat muuttuneet siihen, miten teräase otetaan helposti käteen, kuinka sillä selvitetään välejä, miten ampuma-aserikollisuus liittyy järjestäytyneeseen rikollisuuteen, huumausainerikollisuuteen. Meillä on myös laittomien aseiden aseseppiä Suomessa. Elikkä tässä on kysymys hyvin vakavasta

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

rikollisuudesta, ja se uhkaa kaikkien meidän turvallisuutta, niin järjestyksenpitäjien kuin meidän kaikkien kansalaistenkin.

Mitä tulee tuohon ennaltaehkäisevään vaikutukseen, niin sehän on aina hyvin vaikea arvioida. Mutta sitä on arvioitu tässäkin hallituksen esityksessä, ja kyllä sille on löydetty ennaltaehkäiseviä vaikutuksia. Jokainen varmasti ymmärtää ihan yleisen elämäkokemuksen perusteellakin, että jos sinä suunnittelet rikosta ja arvioit, paljonko siitä tulee kakkua, niin jos siitä tulee riittävästi kakkua, niin sinä jätät sen tekemättä — silloin, kun tämmöisiä asioita suunnitellaan. Eri asia ovat sitten tämäntyyppiset asiat, jotka tulevat yllättäen eteen tai impulsiivisesti. Niissä sen vaikutus on pienempi. Mutta esimerkiksi sitten näiden teräaseiden osalta on arvioitu, että ne voisivat merkittävässä määrinkin tuoda ennaltaestäviä vaikutuksia juuri tältä osin.

Haluaisin tuoda vielä taloudellisiin ja muihin vaikutuksiin esille sen, että täällä hallituksen esityksessä sivulla 78 on hyvin tuotu esille sitä, että meidän tulee muistaa myös näissä nämä rikosten uhrit. Siellä on ihmisiä. Jos yksikin henki tai terveys säästyy sillä, että rikos ennaltaehkäistyy, niin se on loistava ja valtava positiivinen asia, koska siinä ihminen voi vammautua loppuiäkseen, toki kuolla, mutta myös vammautua puukoniskusta, ampuma-asevälienselvittelyssä. Ja jos taloutta pelkästään ajattelee, niin myös taloudelliset vaikutukset — sairaalakulut, psykoterapiakulut, kaikki muut työkyvyttömyyskulut. Kyllä nämäkin pitää ottaa huomioon.

Sitten muistetaan aina se, että keskusteluissa on myös tätäkin, että ”hei, kun minulla on nyt se perintöase siellä kaapissa”. Täällä on edelleen muistutuksena se, että jos oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille tämmöisen perintöaseen, niin se poistaa teon rangaistavuutta. Ja sitten juuri se, että tämä törkeä ampuma-aserikos ja se keskustelu siitä — kuten edustaja Lehtinen ansiokkaasti toi esille — ei nyt kohdistu lainkaan mihinkään aseharrastajiin. Tällä ei ole tarkoitus muuttaa sitä oikeustilaa siltä osin mitenkään, vaan nimenomaan hallituksen esityksen perusteluissakin tuodaan esille, että jos sinä kuljetat luvallista asetta ja te olette matkalla harrastustoimintaan ja siinä on autossa joko alaikäinen tai täysikäinen, niin se on ihan ok, että se on siinä sinun autossasi tai autat alaikäistä lasta. Alaikäisen puolesta myös voi saada rinnakkaisluvan ja muuta. Tämä kohde on nyt ihan nämä laittomat aseet ja semmoiset aseet, joita käytetään vakavaan rikollisuuteen, ja tämä lisääntynyt teräaseiden käyttö.

Toivon pikaista ja huolellista käsittelyä valiokunnissa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.15.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.50.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 9. käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Vigelius, poissa. — Edustaja Bergbom.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

19.50 **Miko Bergbom ps:** Arvoisa rouva puhemies! Meillä on todella käsittelyssä hallituksen esitys koskien ampuma-aserikosten rangaistuksia, ja myöskin vaarallisten esineiden hallussapitoon liittyvässä tiukennuksia, mitä tulee näihin rangaistuksiin. Ensin vähän muutamia ajatuksia aseisiin liittyvistä rangaistuksista ja asekalustuurista tässä yhteiskunnassa.

Valitettavan usein, kun jotain kamalaa tapahtuu maailmalla ja myöskin Suomessa, ensimmäisenä lähdetään miettimään, millä tavalla voitaisiin kiristää ylipäättänsä ampuma-aseisiin liittyvää lainsäädäntöä, ja uhrina näissä ovat esimerkiksi metsästäjät ja reserviläiset, jotka pyyteettömästi tekevät hyvää työtä tässä maassa — huolehtivat siitä, että meillä on turvallinen yhteiskunta, huolehtivat siitä, että me saadaan riistaeläinten kannat pidettyä kunnossa, ja sitten he ovat ensimmäisinä kärsijöinä, kun joku on tehnyt väärin jossain, joku rikollinen. Tämä on vähän vääristynyt ajatus, että meidän pitäisi aina lähteä rankaisemaan niitä, jotka jo toimivat hyvin, sen sijaan, että me kohdennettaisiin toimia niille, jotka eivät suostu toimimaan yhteisten pelisääntöjen nimissä.

Tässä esityksessä esimerkiksi, jos kannat laitonta asetta — huom. laitonta asetta — julkisella paikalla, siitä seurauksena on törkeä ampuma-aserikos, josta tuomitaan vähimmäisrangaistuksena kaksi vuotta, mikä johtaa käytännössä ehdottomaan vankeusrangaistukseen. Toisin sanoen tällä puututaan esimerkkinä nyt vaikka järjestäytyneen rikollisuuden tai katujengien toimintaan, jossa nämä aseiden kantamiset ovat yleisiä, ja tällähän nimenomaan pyritään suojelemaan sitä, että Suomessa siviilit — niin naiset, lapset kuin miehet ja vanhemmat ihmiset, kaikki — saisivat kulkea tuolla kaduilla rauhassa ilman pelkoa siitä, että siellä tulee joku katujengiläinen uhkailemaan sinua aseella.

Sitten mitä tulee näihin vaarallisiin esineisiin, esimerkiksi stiletteihin, puukkoihin, muihin vastaaviin laittomiin, etälamauttimiin, niin onhan se nyt selvää, että kun meillä on yhteiskunnassa ollut semmoista trendiä, että tällaisia kannetaan tuolla, alaikäiset ihmiset kantavat tuolla kaduilla ja sitten uhkaillaan ja ryöstellään nuorilta vaatteita päältä ja ties keneltä ihmisiltä, niin se on aivan kestävätilanne. Siihen yhteiskunnan on vastattava tiukentamalla rangaistuksia, ja hyvä näin.

Sitten ensimmäinen kritiikki, mikä näihin rangaistusten kiristämisiin tulee ja valitettavasti usein vasemmalta, yllätys, on se, että rangaistusten kiristämisellä ei ole pelotevaikutusta. Ottamatta kantaa siihen — jätetään se tutkijoiden murheeksi, onko siellä pelotevaikutusta — totean kuitenkin, että sillä on suuri vaikutus siihen, miten suomalaiset ihmiset kokevat suomalaisen rangaistuspolitiikan vähintäänkin siltä suhteelta, onko se oikeudenmukaista, vastaako se meidän käsitystämme siitä, mikä on oltava sen rangaistuksen siitä toiminnasta, mikä on laitonta. Valitettavan usein tässä maassa nähdään se, että todelliset rikolliset, jotka tuolla pahoinpitelevät ihmisiä, riehuvat puukkojen ja stiletien kanssa tai aseiden kanssa ammuskelemassa päiväkotien läheisyydessä, pääsevät kuin koira veräjältä matalilla rangaistuksilla, ja näin se ei tietenkään voi olla. On oltava sellainen rangaistusasteikko, jolla on riittävän suuri pelote, ja vaikka se pelote ei auttaisi, niin ainakin se kohtaa suomalaisten oikeustajun kanssa.

Siitä suuri kiitos tälle hallitukselle, että nyt näitä kiristyksiä tehdään. Varsinkin kun tätä esitystä katsoo, niin siinä käy ilmi hyvin, että suomalainen rangaistusasteikko laittomien aseiden osalta on esimerkiksi monia meidän verrokkimaitamme kevyempää, ja tältä osin on myöskin perusteltua lisätä niitä rangaistuksia.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Meidän on saatava tämä tilanne kuriin. Jos katsotaan, minkälainen kehitys Ruotsissa on ollut, jossa pommit paukkuvat, käsikranaatit lentelevät ja aseilla ammutaan ja viattomia ihmisiä kuolee jengisodissa, niin me ei haluta sitä samaa kehitystä tänne. Sen takia me tarvitaan laajalla rintamalla erilaisia toimia, niin näitä kriminaalipoliittisia toimia, kuten tässä tapauksessa, kuin myös totta kai lisää resursseja meidän turvallisuusviranomaisille, kuten tämä hallitus tekee poliisin resursseja vahvistamalla 8 000 poliisiin tämän hallituskauden aikana, ja seuraavalla hallituskaudella pitää jatkaa siitä eteenpäin, yhä enemmän poliiseja. Nämä ovat fiksua toimia, ja yhdistettynä kaikkiin maahanmuuttopolitiikan muutoksiin ja kiristykseen, viranomaisten tämmöisiin erilaisiin pullonkauloihin, mitä tulee tiedonvaihtoon, rikostiedusteluun ja kaikkiin näihin tehtäviin parannuksiin, niillä ehkäistään se, että suomalainen yhteiskunta ei ajaudu samanlaiseen kriisiin kuin mihin esimerkiksi Ruotsi, tuo entinen lintukoto, on ajautunut.

Sen takia suuri kiitos siitä tälle hallitukselle. Suuri kiitos, oikeusministeri Leena Meri, että toitte tämän esityksen eduskunnan käsittelyyn. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

19.55 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Ruotsalaista lintukotoa ravisutti 2024 tammikuussa 20 ammuskelua, 13 räjähdystä; helmikuussa 12 ammuskelua, kahdeksan räjähdystä; maalikuussa 26 ammuskelua, 36 räjähdystä; huhtikuussa 20 ammuskelua, 10 räjähdystä; toukokuussa 29 ammuskelua ja kuusi räjähdystä — ja koko viime vuonna 270 ammuskelua ja 44 ammuskelussa kuollutta.

Ruotsissa todistetaan nyt brutaaleja, koko Euroopan ja läntisen maailman mittakaavassa täysin poikkeuksellisia aseväkivallan lukuja pienelle kansakunnalle. Ristiriitaisinta näissä edellä mainitsemisani luvuissa on se, että nämä viime vuoden väkivaltatilastot herättävät Ruotsissa tällä hetkellä itse asiassa toivoa, nimittäin toivoa paremmasta. Ammuskelujen määrä on laskenut ensimmäistä kertaa koko tilastoidun historian aikana, siis noin viimeiseltä kymmeneltä vuodelta, alle 300 ammuskeluun. Mainitsemiäni luvut ovat siis tilastoidun historian alhaisimpia. Esimerkiksi toissa vuonna 2023 Ruotsissa todistettiin 368 ammuskelua ja 54 niissä kuollutta, vuonna 2022 oli 391 ammuskelua ja 62 kuollutta, vuonna 2021 oli 344 ammuskelua ja 45 niissä kuollutta ja vuonna 2020 oli 366 ammuskelua ja 47 niissä kuollutta.

Tätä on arki naapurimaassamme Ruotsissa. Keskimäärin ammuskeluita vuoden joka päivälle, haavoittuneita ja kuolonuhri joka viikolle. Läntinen naapurimaamme, entinen esikuvallinen kansankoti, on muuttunut Euroopan aseväkivallan ja räjäytysten kärkeksi, siis varoittavaksi esimerkiksi muille.

Mikä on aiheuttanut tämän kaiken, miten tähän pisteeseen on tultu, kysyi Ruotsin pääministeri Ulf Kristersson syyskuussa 2023 pitämässään tiedotustilaisuudessa. Hän jatkoi: Tosiasia on, että monet meistä näkivät sen tulevan ja varoittivat. Vakava järjestäytynyt rikollisuus on nostanut päätään jo yli vuosikymmenen ajan. 10 vuoden aikana aseväkivalta on kasvanut kolminkertaiseksi. Poliittinen naiivius ja tietämättömyys ovat johtaneet meidät tähän pisteeseen, samoin kuin vastuuton maahanmuuttopolitiikka ja epäonnistunut integraatio. Syrjäytyminen ja rinnakkaisyhteiskunnat ruokkivat rikollisjengejä ja tarjoavat niille tilaa värvätä häikäilemättömästi lapsia ja kouluttaa tulevia tappajia. — Näin totesi Ruotsin nykyinen pääministeri.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Ruotsissa tämä pitkään vaiettu ongelma nyt tunnustetaan. Maan viimeiset kaksi vuosikymmentä harjoittama avoimien rajojen politiikka muutti maata. Humanitäärinen suurvalta oppi kantapään kautta, ettei jalo pyrkimys tarjota mahdollisimman monelle turvaa tuonutkaan vain turvaa vaan turvallisen muuttumisen turvattommaksi.

Arvoisa puhemies! Ruotsalaiset päättäjät ovat väkivaltakierteen vuoksi kiristäneet maahanmuuttopolitiikkaa, lisänneet viranomaisten resursseja ja tiukentaneet aserikoslainsäädäntöään. Nykyisin Ruotsissa tuomitaan esimerkiksi törkeistä aserikoksista vähintään neljän ja enintään seitsemän vuoden vankeuteen se, joka luvatta kantaa mukanaan ampuma-asetta yleisellä paikalla. Vaikka kovia keinoja rikollisuuden kitkemisessä säännönmukaisesti vähätellään, Ruotsissa tilanne vaikuttaa uuden oikeistohallituksen linjan myötä olevan paranemaan päin. Ampuma-aseväkivallan määrä nimittäin väheni vuonna 2024 lähes 30 prosenttia aiempaan vuoteen verrattuna. Aftonbladetin haastattelema kriminologi Malmön yliopistosta arvioi ammuskelujen vähentyneen, koska erilaiset poliittiset ja lainsäädännölliset uudistukset ovat alkaneet purra. Rangaistusten ankaruudella sekä rikosvastuun toteutumisella on väliä ja tässä tapauksessa myös toivottu vaikutus.

Nyt Ruotsin tilannetta seuraten myös Suomen hallitus esittää ankaroitettavaksi omaa, selvästi ajastamme jälkeen jäänyttä aserikoslainsäädäntöä. Tällä lakimuutoksella ampuma-aseen mukana pitäminen yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa ilman oikeutta lisätään törkeän ampuma-aserikoksen tekotavaksi ja sen vähimmäisrangaistus kahdeksi vuodeksi vankeutta. Lain on määrä sekä ennaltaehkäisevällä vaikutuksellaan että jälkikätesesti rankaisemalla torjua ampuma-aserikollisuutta, jotemme Suomessa ajautuisi Ruotsin lohduttomaan kierteeseen. Meidän ei ole syytä polkea samaan miinaan. Olemme Suomessa arvioidusti vuosikymmenen jäljessä Ruotsin kehityskulusta, joten ennaltaehkäisevien toimien aika on nyt.

Vielä aloittaessani oman koulupolkuni sekä Suomi että Ruotsi olivat turvallisia maita, ja toivon ja teen itse voitavani sen eteen, että tulevaisuudessakin suomalaislasten aloittaessa koulupolkunsa on ainakin Suomi heille yhä turvallinen maa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

20.01 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Olen nykyisen hallituksen kanssa monista pyrkimyksistä ja tavoitteista aika voimakkaastikin eri mieltä ja olen sen tuonut myös tässä salissa puheenvuoroissani esiin, mutta tavoitetta aserikosten rangaistavuuden kiristämisestä voin kyllä itsekini tukea täältä oppositiosta käsin.

Tässä nyt käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä tavoitteena on puuttua nimenomaan laittomiin aseisiin. Rikollisuuteen, jossa käytetään laittomia aseita, kytkeytyy laittomien aseiden käyttö eri muodoissa ja siten turvallisuusuhkien ja häiriöiden aiheuttaminen muulle yhteiskunnalle. Tässä hallituksen esityksessä ei ole tarkoitus pyrkiä puuttumaan lainkuuliaisten kansalaisten arkeen ja elämään, kun laillinen ase on hankittu esimerkiksi ampuma- ja metsästysharrastusta varten tai kun laillinen ase on hankittu esimerkiksi reserviläistoimintaa varten, joka sekin on tärkeää toimintaa esimerkiksi meidän oman reserviläistoimintamme ylläpitämiseksi ja siten myös puolustuskyvyn tukemiseksi. Eli laittomat aseet ovat tässä tulilinjalla, eivät lailliset, ja hyvä niin.

Pidän tässä esityksessä edellisten puhujien tavoin myönteisenä tätä ehdotusta, jonka seurauksena laitton ase julkisella paikalla kannettuna olisi aina törkeä ampuma-aserikos.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Oikeusministeriöhän itse tässä hallituksen esityksessä arvioi, että näillä lainsäädäntöehdotuksilla voisi olla rikollisuutta ennaltaehkäisevä vaikutus, ampuma-aserikollisuutta vähentävä vaikutus, ja se on tietenkin, totta kai, näidenkin ehdotusten tärkeä pyrkimys, että pääsisimme siihen tilanteeseen, että meillä tämä aseisiin liittyvä rikollisuus, sen kehityskulku, ei olisi sellainen kuin se on valitettavasti ollut tässä ihan lähelläkin naapurimaissa.

Ehkä tähän keskusteluun haluaisin nostaa vielä yhden näkökulman, joka tulee valtion rajojen ulkopuolelta, vähän korkeammalta ylikansalliselta tasolta. Meillä on EU:ssa valmisteilla ampuma-asedirektiivi parhaillaan, ja on ehkä syytä todeta sekin, että tässä laittomien aseiden hallinnassa ja tämän ongelman kitkemisessä tarvitaan myöskin eurooppalaista sääntelyä. On tärkeä hetki myöskin Suomella ja Suomesta valituilla edustajilla vaikuttaa siihen, että tämä eurooppalainen sääntely kehittyy hyvään suuntaan. Sillä voi olla erittäin suuri vaikutus, jos tässä meidän lähialueella on yksi tai useampi maa, jossa laittomien aseiden hankkiminen on helppoa, kriminalisoinnit eivät ole kurissa, koska näillä laittomilla ampuma-aseilla on tapana levitä myöskin maiden rajojen yli.

Hallintovaliokunta vieraili Kanadassa tässä jokin aika sitten, ja esimerkiksi Kanadassa 88 prosenttia laittomista aseista tulee Yhdysvalloista rajan yli, kun Yhdysvalloissa aselainsäädäntö on aivan toista luokkaa kuin vaikkapa meillä täällä Suomessa. Pidetään nämä laittomat aseet jatkossakin kurissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

20.04 Miko Bergbom ps: Arvoisa herra puhemies! Sitä ei tosiaan voi liikaa korostaa, kun tässä käydään keskustelua näistä ampuma-aserangaistuksista, että tavallaan aina, kun on jotain kamalaa sattunut — puhuin siitä aiemmin pöntöstäkin — se ensimmäinen ajatus, mikä tulee monissa maissa ja myöskin Suomessa monesti esiin, on se, että nyt täytyy kiristää ampuma-aseisiin liittyvää lainsäädäntöä, jolloin uhrina ovat yleensä nimenomaan niin metsästäjät kuin suomalaiset reserviläiset, jotka käyttävät aseitaan vastuullisesti eivätkä aiheuta kenellekään mitään harmia. He ovat yleensä ensimmäisenä kärsimässä siitä lisäsääntelystä ja lisälainsäädännöstä, mitä tehdään paniikissa sen takia, että rikolliset ovat toimineet väärin.

Tässä esityksessä taas on se hyvä puoli, että tässä ei rangaista nimenomaan niitä, jotka harrastavat esimerkiksi metsästystä tai harjoittavat reserviläistoimintaa tai ampuma-aseharrastusta — joka muuten on hieno asia — vaan kohdistetaan ne kovemmat toimet ja rangaistukset nimenomaan sinne laittomien aseiden puolelle, sellaisille toimijoille, joilla ei alun alkaenkaan ole mitään lupaa käyttää sitä asetta eikä tule olla mitään lupaa, ja jos sellainen löytyy, niin sitten tulee semmoinen rangaistus, jolla on merkittävä pelotevaikutus.

Tässä kokonaisuudessa ja tässä esityksessä puhutaan paljon nimenomaan näistä aseista, mutta haluaisin nostaa esiin vielä tämän vaarallisten esineiden hallussapidon, jonka rangaistuksia myös korotetaan tässä. Se on äärimmäisen tärkeätä. Me ollaan nähty päivänselvästi maahanmuuton lieveilmiöiden seurauksena se, että esimerkiksi katujengeillä sun muilla tällaisilla jengeillä, jotka täällä pääkaupunkiseudullakin pyörivät, on mukana monesti tällaisia vaarallisia esineitä, kuten stilettejä, puukkoja ja muita, joita käytetään täysin häikäilemättömästi sen rikoksenteon välineenä, esimerkiksi siten, että

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

uhkaillaan niillä suomalaisia ihmisiä tuolla kaduilla, että anna sun lompakko, anna sun puhelin tai anna sun merkkivaatteet pois päältä, tai saat puukosta.

Ja sitten mennään kysymykseen siitä, minkälainen se rangaistus sitten on tällä hetkellä. Eihän se ole ollut riittävä kohtaamaan ensinnäkin sitä pelotetta, että näin ei toimittaisi, mutta toisaalta ei myöskään sitä suomalaisten oikeustajua. Että koetapa siinä sitten selittää suomalaiselle perheenisälle tai perheenäidille, että joo, kyllä se on totta, että sinun pojaltasi Jonilta tai Matilta varastettiin merkkivaatteet päältä puukolla uhaten, mutta eihän tästä nyt mitään suuria rangaistuksia voi tulla, kun mitään kamalaa ei kuitenkaan sattunut. Tämä ajattelu pitää poistaa kokonaan. Kunnon rangaistukset tällaisille rikollisille, jotka tuolla uhkailevat täysin viattomia ihmisiä esimerkiksi niillä vaarallisilla esineillä. Se on oikeudenmukaista, ja se on täysin oikein, että me laitetaan kovemmat rangaistukset näille, jotka näin toimivat.

Mutta on kyllä nostettava sekin esiin, että tämänkaltaista lainsäädäntöä joudutaan tekemään pääosin sen takia, että Pohjoismaissa, niin Ruotsissa kuin valitettavasti myös Suomessa, on harjoitettu sen kaltaista maahanmuuttopolitiikkaa, joka on tuonut mukanaan pohjoismaalaisiin hyvinvointiyhteiskuntiin sen kaltaisia lieveilmiöitä, jotka eivät täällä ole olleet ja jotka tänne eivät kuulu. Eivät täällä ole mitkään katujengit riehuneet, ei täällä ole ollut tuommoista kulttuuria, että nuorisoporukassa juostaan stiletien kanssa ryöstämässä mummoilta käsilaukkuja. Ja nyt sen edessä ollaan ja sen takia rangaistuksia kiristetään, mutta hyvä näin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

20.08 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Monesti kun kriminaalipolitiikasta puhutaan täällä eduskunnassa, siis käytännössä rikoksesta ja rangaistuksesta, sorrutaan ajattelemaan, että tuomioiden koventamisella ei tosiasiallisesti olisi vaikutusta rikollisuuden vähenemiseen. Näin varmasti osassa tutkimuskirjallisuutta kyllä nähdään. Tällaisia analyysejä on tehty, mutta se on monilta osin puutteellista analyysiä, ja se ei myöskään ihan vastaa sitä, mitä yleensä tehdään kokonaisuudessaan valtioiden politiikassa. Aika harvoin on kyse pelkästään siitä, että yhtä sektoria, tässä tapauksessa kriminaalipolitiikkaa, kovennettaisiin, vaan esimerkiksi niin Ruotsissa kuin useissa Euroopan maissa ja nyt tämän hallituksen toimesta nimenomaan täällä Suomessa ei kyse ole pelkästään kriminaalipolitiikasta, siis tuomioiden koventamiseen tähtäävistä hallituksen esityksistä ja toimenpiteistä, vaan kyse on aika kokonaisvaltaisesta muutoksesta siinä, miten yhteiskunta suhtautuu siihen, että meitä vastaan rikotaan. Kun esimerkiksi samanaikaisesti poliisin resursseja lisätään, niitä tuomioita kovennetaan, maahanmuuttopolitiikkaa järkevöitetään, tulijoilta vaaditaan enemmän, ja kun täällä suomalaista yhteiskuntaa vastaan rikkoneita pyritään myös palauttamaan tehokkaammin, siis niitä meitä vastaan rikoksia tehneitä ulkomaalaisia pyritään palauttamaan, niin jo näillä toimilla, muutamalla toimella eri sektoreilla, aivan varmasti on kokonaisturvallisuutta yhteiskunnassa lisäävä vaikutus ja toisaalta myös ihmisten luottoa lisäävä vaikutus siihen, että yhteiskunta pitää suomalaisista huolta ja pitää huolta myös siitä, että suomalaisten varoja käytetään oikein ja että ne kohdentuvat oikein.

Kun ei tarkastella asiaa vain kriminaalipolitiikan näkökulmasta vaan kokonaisen yhteiskunnallisen muutoksen, eri sektoreilla tapahtuvan muutoksen, näkökulmasta, niin aivan varmasti näillä toimilla on turvallisuutta lisäävä vaikutus. Siitä varmasti jo

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

ensimmäisiä esimerkkejä olemme saaneet nyt Ruotsista, missä nämä erittäin ikävät ampumatapaukset ovat tällä hetkellä laskussa. Toivotaan, että kehitys siltä osin jatkuu ja ampumistapaukset vähenevät, räjähtelyt vähenevät, ylipäättään kuolintapaukset ja haavoittumiset tällaisissa väkivallanteoissa vähenevät, mutta siinä kohtaa, kun ongelma on päästetty jo pahaksi, se korjaaminen tulee viemään ja kauan. Ruotsin oikeusministeri taisi todeta, että heillä tulee kestäämään tämän oman jengiongelmansa korjaamisessa vähintään vuosikymmen. Itse uskon, että monelta osin se ongelma on jo pesiytynyt niin syvälle yhteiskuntaan, että sitä ei voida edes vuosikymmenessä kokonaan ratkaista.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

10. Vaalirahoituksen valvonta vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa - Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus

Kertomus K 4/2025 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja sen väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 199/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 1/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 1/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja Peltokangas, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.16 Mauri Peltokangas ps (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Esittelen lyhyesti mietinnön.

Suomi jatkaa hallitusohjelman mukaan Ukrainan tukemista ja auttaa täysimääräisesti sotaa paenneita ja jatkaa heidän suojeluaan hyvässä yhteistyössä muiden EU-maiden kanssa. Muiden toimien ohella tämä tuki sisältää turvan antamisen sotaa pakeneville ukrainalaisille ja heidän perheenjäsenilleen.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että ehdotetuilla ulkomaalaislain muutoksilla varmistetaan se, että tilapäistä suojelua Suomessa saavien henkilöiden oleskeluluvat ja oleskeluluvan osoitukseksi annettavat oleskelulupakortit ovat voimassa koko sen ajan, kun

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

tilapäinen suojelu jatkuu. Tilapäinen suojelu jatkuu nykyisillä EU-tason päätöksillä 4.3.2026 asti.

Suomessa on Venäjän hyökkäyssodan alkamisen jälkeen annettu tilapäistä suojelua yhteensä noin 77 000 henkilölle. Tällä hetkellä Suomessa oleskelee tilapäiseen suojeluun perustuvalla oleskeluluvalla noin 46 000 ulkomaalaista, joista luonnollisesti suurin osa on ukrainalaisia. Ulkomaalaislain väliaikainen sääntely on mahdollistanut sen, ettei tilapäistä suojelua saavien henkilöiden ole tarvinnut hakea jatkolupaa ensimmäisen luvan päättyessä. Maahanmuuttovirasto on tämän sääntelyn perusteella jatkanut tilapäisen suojelun oleskelulupien voimassaoloa 4.3.2026 asti. Hallintovaliokunta pitää tarkoituksenmukaisena sekä viranomaisprosessien sujuvuuden, hallinnon byrokratian ja resurssien käytön näkökulmasta että myös tilapäistä suojelua saavien henkilöiden itsensä kannalta, että myös ehdotetun pysyvän sääntelyn mukaan oleskelulupien ja oleskelulupakorttien voimassaolo jatkuu suoraan lain nojalla.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tilapäisen suojelun perusteella myönnettävät oleskeluluvat ovat jatkossa aina luonteeltaan tilapäisiä eikä lupatyyppi muutu jatkuvaksi kolmen vuoden oleskelun jälkeen. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, ettei tilapäistä suojelua saava voi saada tällä perusteella pysyvää oleskelulupaa, jonka myöntäminen edellyttää neljän vuoden yhtäjaksoista luvallista oleskelua jatkuvan oleskeluluvan saamisen jälkeen.

Valiokunta toteaa, että tilapäinen suojelu on alun perinkin tarkoitettu luonteeltaan tilapäiseksi. On syytä huomata myös, ettei tilapäistä suojelua saavien oleskelun luonteesta tapahdu mitään muutosta, vaan se jatkuu nykyisellään. Lisäksi valiokunta toteaa, että jos henkilön on tarkoitus jäädä Suomeen pysyväisluonteisesti ja asettua osaksi suomalaista yhteiskuntaa, hän voi milloin tahansa hakea oleskelulupaa esimerkiksi työnteon tai opiskelun perusteella.

Arvoisa rouva puhemies! Ukrainan tilanteeseen liittyen tiettyjen kolmansien maiden kansalaisten oleskelulupien voimassaolo päättyy 31.3. kuluvaa vuotta. Käytännössä kyse on Ukrainassa tilapäisellä oleskeluluvalla sodan alkaessa oleskelleista työntekijöistä ja opiskelijoista, joita on Suomessa yhteensä noin 200. Tarvetta tilapäiselle suojelulle ei tämän henkilöryhmän osalta enää ole.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina, ja valiokunta korostaa sujuvan, oikea-aikaisen ja oikein kohdennetun viranomaisviestinnän keskeistä merkitystä. Ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista on viestittävä riittävän selkeästi sekä niille ukrainalaisille ja heidän perheenjäsenilleen, joiden oleskeluluvat jatkuvat, että niille, joiden osalta tilapäinen suojelu päättyy.

Mietintöön jätettiin kaksi vastalauseita. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset esittelystä. — Sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Peltonen.

18.20 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Eduskunnan hallintovaliokunta on saanut valmiiksi mietintönsä hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja sen väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta. Ehdotetuilla ulkomaalaislain muutoksilla varmistetaan käytännössä se, että tilapäistä suojelua Suomessa saavien ukrainalaisten ja heidän perheenjäsentensä oleskeluluvat ja

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

oleskeluluvan osoitukseksi annettavat oleskelulupakortit ovat voimassa koko sen ajan, kun tilapäinen suojelu jatkuu.

Suomessa on Venäjän oikeudettoman hyökkäyssodan alkamisen jälkeen annettu tilapäistä suojelua yhteensä 77 000 henkilölle. Tällä hetkellä Suomessa oleskelee tilapäiseen suojeluun perustuvalla oleskeluluvalla noin 46 000 ulkomaalaista, joista luonnollisesti suurin osa on ukrainalaisia. Tilapäisen suojelun jatkuminen tarkoituksenmukaisella tavalla, väliaikaisen sääntelyn voimassaolon päätyttyä, edellyttää, että hallituksen esityksen keskeiset, ehdotetut muutokset tulevat täällä eduskunnassa hyväksytyiksi.

Suomi on sitoutunut vahvasti tukemaan Ukrainaa ja ukrainalaisia. Tämä tuki yhdistää tässä talossa koko puoluekenttää. Euroopan unionin ja Suomen päätös tarjota tilapäistä suojelua sotaa paenneille ukrainalaisille on yksi osa tukeamme Ukrainalle, joka taistelee olemassaolostaan Venäjän hyökkäyssodan edessä. Siten tilapäisen suojelun tarjoaminen liittyy kokonaisuuteen, johon kuuluvat myös Ukrainalle annettava humanitaarinen tuki ja puolustusmateriaaliapu. Tässä tuessa emme voi horjua, ja Suomen tukea Ukrainalle on jatkettava niin pitkään kuin sille on tarvetta.

Arvoisa puhemies! Vaikka tähän hallituksen esitykseen sisältyvien muutosten pääasiallisena tarkoituksena on varmistaa tilapäisen suojelun jatkuminen Ukrainasta sotaa paenneille, liittyy esitykseen myös muita muutoksia. Näihin muutamiin muutoksiin ei liity samanlaista välttämättömyyttä ja kiireellisyyttä kuin niihin muutoksiin, jotka varmistavat tilapäisen suojelun jatkumisen väliaikaisen sääntelyn päättyessä. Hallintovaliokunta kävi tarkoin läpi ehdotuksen muutokset, ja sosiaalidemokraattisen valiokuntaryhmän näkökulmasta yksi muutoksista muodostui ongelmalliseksi saadun asiantuntijapalautteen valossa, erityisesti ukrainalaisilta itseltään saadun palautteen perusteella: Tällä hetkellä tilapäisen suojelun perusteella myönnetty tilapäinen oleskelulupa oikeuttaa kolmen vuoden jälkeen jatkuvaan oleskelulupaan, joka puolestaan mahdollistaa neljän vuoden jälkeen pysyvän oleskeluluvan hakemisen. Esitykseen sisältyy muutos, jonka seurauksena näin ei enää jatkossa olisi. Jatkossa tilapäisen suojelun perusteella myönnettyiltä oleskeluluvilta ei enää voisi siirtyä automaattisesti jatkuvalle oleskeluluvalle kolmen vuoden jälkeen. Tätä muutosta emme voineet valiokunnassa asettua tukemaan. Tilapäistä suojelua voidaan antaa kansainvälisen suojelun tarpeessa olevalle ulkomaalaiselle, jonka turvallinen paluu kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa ei ole mahdollinen jonkin akuutin kriisin vuoksi. Valtioneuvosto päättää tilapäisestä suojelusta yleisistunnossa.

Kynnys saada tilapäistä suojelua on ylipäätään hyvin korkea, ja tällä hetkellä se koskettaakin vain Venäjän hyökkäystä paenneita ukrainalaisia. Monet Suomeen sotaa paenneista ovat kotoisin Venäjän valtaamilta alueilta. Ei ole realistista olettaa, että he palaisivat kotimaahansa pian, sodan jatkuessa jo kolmatta vuotta. Näkymä jatkuvaan oleskelulupaan ja tämän jälkeen pysyvään oleskelulupaan tukee ukrainalaisten kotoutumista. Jos tätä näkymää ei enää jatkossa ole nykyisellä tavalla, ei elämää ja tulevaisuutta välttämättä rakenneta Suomeen. Tästä syystä jätimme valiokunnassa vastalauseen, jossa ehdotamme kahta muutosta, jotka varmistaisivat tilapäistä suojelua saavien siirtymisen kolmen vuoden jälkeen jatkuvalle oleskeluluvalle. Ne ukrainalaiset, jotka eivät voi tai tahdo palata tilanteen salliessa Ukrainaan, olisi arvokasta saada asettumaan Suomeen, mikä tukisi myös yhteiskuntamme tulevaa kehitystä. Muilta osin hallituksen esitys on tavoitteiltaan ja sisällöltään myös sosiaalidemokraattien hyväksyttävissä.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen 1 mukaiset kaksi muutosehdotusta ja kiitän valiokuntaa siitä, että saimme tämän esityksen ripeästi käsiteltyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hanna Räsänen.

18.25 Hanna Räsänen kesk: Arvoisa puhemies! Kuten tiedämme, Suomi on velvoitettu myöntämään oleskelulupia sen mukaan kuin unionin neuvosto päättää tilapäisen suojelun antamisesta. Tällä lakimuutoksella tilapäisen suojelun perusteella myönnettävä tilapäinen oleskelulupa eli niin sanottu B-lupa ei enää muuttuisi jatkuvaksi eli A-luvaksi kolmen vuoden jälkeen. Tältä osin kysymys on hallituksen omasta päätöksestä.

Keskustan valiokuntaryhmä pitää tätä hallituksen esitystä kohtuuttomana näiltä osin. Katsomme, että tässä tilanteessa olisi perusteltua jatkaa voimassa olevan ulkomaalaislain pohjalta sotaa paenneiden Ukrainan kansalaisten kohdalla, jolloin kolmen vuoden oleskelun jälkeen oleskelulupa muuttuisi jatkuvaksi ja myöhemmin pysyväksi luvaksi.

Venäjän 24. helmikuuta 22 eli nyt jo kolme vuotta sitten Ukrainassa aloittaman hyökkäyssodan vuoksi maan rajojen ulkopuolelle arvioidaan paenneen noin 6,6 miljoonaa Venäjän hyökkäystä paennutta ukrainalaista. Miljoonat muut ovat paenneet Ukrainan sisällä. Tilanne Ukrainassa on edelleenkin erittäin epäselvä. Maa on monin paikoin täysin tuhoutunut. Edessä voi olla jopa tilanne, jossa monille Suomeen sotaa paenneille ukrainalaisille ei enää ole Ukrainassa kotipaikkaa, jonne he voisivat palata.

Tällä hetkellä Suomessa oleskelee noin 46 000 ukrainalaista, joista kotikunnan on saanut noin 29 300 ukrainalaista. Viime vuonna 80 prosenttia niistä ukrainalaisista, joilla oli oikeus siirtyä kuntiin, siirtyi kuntiin. He ovat halunneet luopua vastaanottopalveluista, mikä on merkki heidän halustaan kotoutua Suomeen ja tulla osaksi Suomea.

Valiokunnan kuulemisessa kävi ilmi, että oleskeluoikeuden rajaaminen sotaa paenneilta ukrainalaisilta aina tilapäiseksi ei olisi Suomenkaan etu. Sitoutuminen Suomeen, kiinnostus suomalaista yhteiskuntaa ja suomen kielen oppimista kohtaan laskisi, heillä mielenterveys olisi koetuksella ja riski hyväksikäyttöön kasvaisi. Heidän lapsensa ovat alkaneet integroitua osaksi Suomea ja suomalaista yhteiskuntaa.

Lisäksi muutos saattaa vaikuttaa siihen, että kansainvälistä suojelua tai mahdollisesti muita oleskelulupia koskevat hakemukset Maahanmuuttovirastossa lisääntyvät henkilöiden yrittäessä hakea jatkuvaa opiskelulupaa tai oleskelulupaa jollakin muulla perusteella, kuten työllä tai opiskelulla. Se toisi huomattavia lisäkustannuksia ja poikisi valituksia, jotka ruuhkauttaisivat entisestään muutoksenhakuelimiä jopa vuosikausiksi. Olemme eduskunnassa saaneet useassa otteessa kuulla jo Migrin tämänhetkisistä haasteista saada toteutettua heidän toimenpiteitään rahavajauksen takia.

Kuten edellinenkin puhuja sanoi, hallituksen esitys ei ole täysin huono. Siellä on myös kohtia, mitä keskusta voi kannattaa, ja muilta osin keskustan valiokuntaryhmä tukee hallituksen esitystä. Katsomme, että Ukrainasta sotaa paenneiden kolmansien maiden kansalaisten, jotka oleskelevat täällä Suomessa tilapäisellä oleskeluluvalla ja joilla ei ollut Ukrainassa ollut oleskelulupaa, tilapäistä oleskelulupaa Suomessa ei tulisi jatkaa 31.3.25 jälkeen.

Näistä syistä jätimme valiokunnassa vastalauseen 2, missä on pykälämuutosesityksiä. Mikäli nämä keskustan esitykset eivät tule menemään läpi, niin toisessa käsittelyssä tulemme jättämään sitten vastalauseen lausumaehdotukset. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

18.29 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan näitä tehtyjä ehdotuksia, tätä vastalause-ehdotusta, jonka tässä edustaja Räsänen edellä teki.

Totean omalta osaltani sen, että kun ukrainalaiset pakolaiset ovat Suomeen, moni heistä, valtaosa heistä, sopeutuneet todella hyvin ja kokevat kiittolisuutta ja halua sitoutua tähän yhteiskuntaan, niin mielestämme meidän tulisi tehdä kaikkemme, jotta tämä olisi heille myöskin sitten pitemmällä aikavälillä mahdollista. Nythän tämän hallituksen esityksen myötä tämä mahdollisuus heille aikanaan sitten anoa Suomen kansalaisuutta tällä oleskeluaikaperiaatteella siirtyy myös kauemmaksi verrattuna nykyiseen tilaan nykyisessä lainsäädännössä.

Kuten tässä edellä edelliset puhujat ovat todenneet, monella heistä, varsinkin Itä-Ukrainasta tulleilla, ei ole paikkaa mihin mennä, ja kun tiedämme tämän valitettavan kansainvälispoliittisen vallitsevan tilanteen, jossa Ukrainan tulevaisuus on ehkä vieläkin epävarmimmalla tilalla kuin tätä hallituksen esitystä kirjoitettaessa muutama viikko sitten, niin toivoisin, että tässä voitaisiin nyt katsoa asiaa uudemman kerran ja antaa varmempi ja pitkäaikaisempi näkymä ukrainalaisille pakolaisille integroitua ja jäädä Suomeen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

18.31 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä aiemmin arvostamani edustaja Peltonen piti tavoilleen uskollisena varsin selkeän ja vahvan puheenvuoron, jossa perusteli tekemäänsä vastalausea, joten, arvoisa rouva puhemies, kannatan edustaja Peltosen tekemää vastalause-esitystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

18.31 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tätä lakia tehdään siksi, että on tarpeen täydentää lainsäädäntöä, kun kriisi on pitkittynyt ja tilapäiset ratkaisut on käytetty loppuun. Ennen kaikkea tämän lain tarkoitus on se, että tilapäinen suojelu voi jatkua niin pitkään kuin ukrainalaisia on tarpeen auttaa. Se on se Suomen tahtotila, josta tässä eduskunnassa on hyvin laaja yhtenäinen käsitys.

Mutta on hyvä käydä läpi muutamia käsitteitä. Eli tilapäinen suojelu on jo nimensäkin perusteella luonteeltaan tilapäistä, ja myöskin jatkuvan oleskelun, joka nykyisellään sen kolmen vuoden tilapäisen suojelun jälkeen jatkuisi — oleskelulupa jatkuu siis jatkuvana oleskelulupana — luonne on tilapäinen, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että kun sen suojelun tarve loppuu, niin myöskin jatkuvan oleskeluluvan kautta oleva oleskelu päättyy, eli se ei automaattisesti jatku neljää vuotta, jottei siitä tule väärää käsitystä. Joten käytännössä, jos ajattelee tämän lakimuutoksen vaikutuksia, se vaikutus tulee sinne seitsemän vuoden päähän nykytilanteeseen nähden, jolloin sitten tulisi se pysyvä oleskelulupa. Nykylainsäädännön puitteissa jatkossa sitä ei tule. Mutta se edellyttää sitä, että tähän tilanteeseen tullaan, että Ukrainan kriisi kestäisi nykyisellään suojelutarpeella sen seitsemän vuotta — ja siihen toivottavasti ei ikinä jouduta eikä päädytä — mutta muussa tapauksessa tällä lailla ei ole merkittävää muutosta nykytilanteeseen suojelun osalta.

Pöytäkirja PTK 9/2025 vp

Haluan myöskin muistuttaa, että tämä laki ei mitenkään estä kaistan vaihtamista, joka tässä tilapäisen suojelun osalta on mahdollista, eli koska tahansa ukrainalaiset haluavat muuttaa oleskelulupaperustettaan esimerkiksi työluvalle tai opiskeluluvalle, niin se on mahdollista, samoin kuin sen jatkaminen sitten tilapäisen oleskeluluvan tarpeen loputtua on mahdollista näillä muilla luvilla, ja jopa toivottavaakin, että ukrainalaiset integroituisivat tänne Suomeen, ketkä tänne haluavat jäädä. Siitä ei varmaan ole kellään erimielistä sanottavaa. Tällä lainsäädännöllä ei myöskään ole merkittävää vaikutusta siihen, etteikö kotikuntaan jatkossa voisi hakeutua niin kuin tähänkin asti. Mutta hyvä on tosiaan muistaa se, että tämä nykytilanne sinänsä ei muutu ennen kuin vasta, kun se seitsemän vuotta tulisi täyteen. Ja hyvä on muistaa se, että jatkuva oleskelulupa ei tarkoita automaattisesti neljän vuoden oleskelulupaa, vaan se päättyy silloin, kun tilapäisen suojelun tarvekin päättyy. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Valvottu käyttötila huumeita käyttäville

Kansalaisaloite KAA 3/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 30/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 20.2.2025 pidettävään täysistuntoon.

13. Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan päätökseksi Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen johtosäännön muuttamisesta

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 1/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 2/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 20.2.2025 pidettävään täysistuntoon.

14. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 20.2.2025 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.11.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Mikael Koillinen